

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

**Tueddiadau mewn atal, diagnosio a
thrin feirysau a gludir yn y gwaed yng
Nghymru:**

Hepatitis B, hepatitis C a HIV

**Adroddiad blynyddol 2024
(Data hyd ddiwedd 2023)**

Iechyd Cyhoeddus Cymru

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn bodoli i ddiogelu a gwella iechyd a lles a lleihau anghydraddoldebau iechyd i bobl yng Nghymru. Rydym yn gweithio'n lleol, yn genedlaethol ac yn rhyngwladol, gyda'n partneriaid a'n cymunedau.

Canolfan Arolygu Clefydau Trosglwyddadwy

Iechyd Cyhoeddus Cymru

Rhif 2 Cwr y Ddinas

Stryd Tyndall

Caerdydd

CF10 4BZ

www.publichealthwales.org

Cydnabyddiaethau

Hoffai Iechyd Cyhoeddus Cymru ddiolch i bawb a gyfrannodd at ddata a systemau arolygu ar gyfer firysau a gludir yn y gwaed yng Nghymru.

Adroddiad a baratowyd gan grŵp pwnc arbenigol Feirysau a Gludir yn y Gwaed (BBV), Heintiau a Drosglwyddir yn Rhywiol (STI), TB ac Anghydraddoldebau, Canolfan Arolygu Clefydau Trosglwyddadwy (CDSC) Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Enw a Awgrymir: Is-adran Diogelu Iechyd Iechyd Cyhoeddus Cymru (2024). Tueddiadau mewn atal, diagnosis a thrin feirysau a gludir yn y gwaed yng Nghymru, Adroddiad blynyddol 2024 (data hyd ddiwedd 2023). Caerdydd, Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Cynnwys

<i>Pwrpas</i>	8
<i>Rhestr o'r prif fyrfoddau</i>	8
1 Crynodeb gweithredol	9
Prif ganfyddiadau a thueddiadau	9
Adferiad o gyfyngiadau pandemig COVID-19	9
2 Aetioleg	12
Hepatitis B (HBV).....	12
Hepatitis C (HCV).....	12
Feirws imiwnoddiffygiant dynol (HIV)	12
3 Rhaglenni atal	13
Brechiadau Hepatitis B	13
Rhaglen nodwyddau a chwistrellau (NSP)	14
Proffylaxis cyn-gysylltiad ar gyfer HIV	15
4 Sgrinio a diagnosis	18
Hepatitis B (HBV).....	18
Hepatitis C (HCV).....	28
Feirws imiwnoddiffygiant dynol (HIV)	34
5 Rhaglenni sgrinio, profi a diagnosiso BBV	38
Carchardai	38
Camdefnyddio sylweddau a gwasanaethau cysylltiedig	41
Cynllun Profi a Phostio	46
Gwasanaethau clinigol iechyd rhywiol	49
6 Triniaeth	50
Hepatitis C (HCV).....	50
Feirws imiwnoddiffygiant dynol (HIV)	53
7 Marwoldeb	55
Ffynhonnell a Chyfyngiadau'r Data:	55
Marwolaethau sy'n gysylltiedig â HBV	56
Marwolaethau sy'n gysylltiedig â HCV	57
8 Atodiadau	59

Atodiad A – Ffynonellau data.....	59
Atodiad B – Targedau dileu WHO ac UNAIDS.....	61
Atodiad C – Dulliau data triniaeth HCV a materion ansawdd data	68
Atodiad D – Codau a dulliau ICD-10 Marwoldeb	69

Tablau

Tabl 1 - Nifer y plant sy'n cael imiwneiddiad hepatitis B sydd wedi eu geni i famau hepatitis B positif sy'n cyrraedd eu pen-blwyddi 1af, 2il a 5ed 01/04/2022 i 31/03/2023 ac sy'n byw yng Nghymru ar 31/03/2023.....	14
Tabl 2 - Nifer a chyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth (dynion) yng Nghymru sydd wedi cael PrEP ar bresgripsiwn yn ôl y Bwrdd Iechyd ble mynychir y clinig a blwyddyn 2018 i 2023.	16
Tabl 3 - Unigolion a gafodd PrEP ar bresgripsiwn yng Nghymru, yn ôl grŵp oedran, 2017 i 2023.	17
Tabl 4 - Pobl unigryw, heb hanes blaenorol o haint, wedi'u sgrinio am hepatitis B gan ddefnyddio antigenau arwyneb HBV a'r rhai sy'n profi'n bositif, yn ôl blwyddyn casglu sbesimenau, 2015 i 2023.	18
Tabl 5 - Pobl unigryw, heb hanes blaenorol o haint, wedi'u sgrinio am hepatitis B gan ddefnyddio antigenau arwyneb HBV (HBsAg) a'r rhai sy'n profi'n bositif, yn ôl bwrdd iechyd yn 2023.	19
Tabl 6 - Pobl unigryw, heb hanes blaenorol o haint, wedi'u sgrinio am hepatitis B gan ddefnyddio antigenau arwyneb HCV (HBsAg) a'r rhai sy'n profi'n bositif, yn ôl grŵp oedran a rhyw yn 2023.	21
Tabl 7 - Merched unigryw, heb hanes blaenorol o haint, wedi'u sgrinio am hepatitis B gan ddefnyddio prawf HBsAg, yn ôl grŵp oedran.....	22
Tabl 8 - Dynion unigryw, heb hanes blaenorol o haint, wedi'u sgrinio am hepatitis B gan ddefnyddio prawf HBsAg, yn ôl grŵp oedran.....	22
Tabl 9 - Crynodeb o achosion hepatitis B a nodwyd o'r newydd yng Nghymru, yn ôl blwyddyn yr arwydd cyntaf o haint.....	24
Tabl 10 – Crynodeb o achosion hepatitis B a nodwyd o'r newydd yn 2023, yn ôl bwrdd iechyd.....	24
Tabl 11 – Crynodeb o achosion hepatitis B a nodwyd o'r newydd yn 2023, yn ôl grŵp demograffig.....	26
Tabl 12 – Crynodeb o achosion hepatitis B a nodwyd o'r newydd ymysg menywod yn 2023, yn ôl grŵp oedran.....	26
Tabl 13 – Crynodeb o achosion hepatitis B a nodwyd o'r newydd ymysg dynion yn 2023, yn ôl grŵp oedran.....	27
Tabl 14 - Nifer y profion gwrth-HCV a HCV-RNA yn ôl math o brawf, 2015-2023	28
Tabl 15 - Nifer y profion ac unigolion a brofwyd am HCV (gwrth-HCV neu HCV-RNA), a'r newid canrannol, yn ôl blwyddyn, 2015-2023.....	28
Tabl 16 - Cyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth sydd wedi cael prawf HCV (gwrth-HCV neu HCV-RNA) yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl a blwyddyn, 2015-2023.....	29
Tabl 17 - Nifer a chyfran yr unigolion gwrth-HCV adweithiol, 2015-2023	30
Tabl 18 Cyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth gwrth-HCV adweithiol yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl a blwyddyn, 2015-2023.....	30

Tabl 19 - Tabl gwres o adweithedd gwrth-HCV, yn ôl grŵp oedran a blwyddyn, 2015-2023 (mae glas tywyllach yn dangos cyfraddau uwch)	31
Tabl 20 - Unigolion a chyfran nad ydynt yn cael prawf cadarnhau HCV-RNA yn dilyn unrhyw brawf gwrth-HCV adweithiol blaenorol yn ôl blwyddyn 2015-2023.....	31
Tabl 21 - Tabl gwres - cyfran yr unigolion gwrth-HCV adweithiol nad ydynt yn cael prawf cadarnhau HCV-RNA fesul bwrdd iechyd a blwyddyn, 2015-2023 (mae glas tywyllach yn dangos cyfraddau uwch).....	31
Tabl 22 - Nifer a chyfran yr unigolion â chanlyniadau HCV-RNA positif yn dilyn canlyniad gwrth-HCV adweithiol a phositifedd (%) yn ôl blwyddyn, 2015-2023.....	32
Tabl 23 - Unigolion HCV-RNA a brofwyd a phositifedd yn ôl blwyddyn, 2015-2023.....	32
Tabl 24 - Tabl gwres o Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran ar gyfer achosion HCV-RNA newydd fesul 100,000 o unigolion, yn ôl bwrdd iechyd a blwyddyn, 2015-2023 (mae glas tywyllach yn dangos cyfraddau uwch).	33
Tabl 25 - Achosion HCV-RNA newydd yn ôl bwrdd iechyd preswyl, yn ôl blwyddyn y diagnosis cyntaf, 2015-2023	33
Tabl 26 - Cyfanswm y profion HIV Ag/Ab a gynhaliwyd mewn clinigau iechyd rhywiol, gofal sylfaenol ac eilaidd, unigolion a brofwyd, a phositifedd a gofnodwyd gan labordai Cymru, yn ôl blwyddyn, 2015-2023.	34
Tabl 27 - Nifer yr unigolion a brofwyd am HIV Ag/Ab mewn clinigau iechyd rhywiol, gofal sylfaenol ac eilaidd, yn ôl bwrdd iechyd a blwyddyn, 2015-2023.....	35
Tabl 28 - Nifer a chyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth sydd â diagnosis newydd o HIV yn y DU, yn ôl gwlad a blwyddyn, 2018-2022	35
Tabl 29 - Proffil demograffig diagnosisau HIV newydd yng Nghymru yn ôl blwyddyn, 2018-2022	36
Tabl 30 - Cyfradd diagnosis HIV newydd fesul 100,000 o'r boblogaeth yng Nghymru, yn ôl rhyw a blwyddyn, 2018-2022 (mae glas tywyllach yn dangos cyfraddau uwch).	36
Tabl 31 - Nifer y diagnosisau HIV newydd yng Nghymru, yn ôl CD4 a blwyddyn, 2018-2022	36
Tabl 32 - Nifer y diagnosisau HIV newydd yng Nghymru, yn ôl llwybr trosglwyddiad a blwyddyn, 2018-2022.....	37
Tabl 33 - Trosolwg o gategori, swyddogaeth, capasiti a lleoliad carchardai Cymru	38
Tabl 34 - Ystod oedran ac oedran canolrifol unigolion sy'n cael eu profi am feirysau a gludir yn y gwaed, yn ôl carchar, 2023.....	38
Tabl 35 - Profion BBV a gynhaliwyd yn ôl carchar, math o brawf BBV a blwyddyn, 2015-2023	39
Tabl 36 - Darpariaeth profion ar draws carchardai Cymru, yn ôl carchar a blwyddyn, 2015-2022	39
Tabl 37 – Adweithedd Gwrth-HCV a phositifedd HCV-RNA unigolion a brofwyd mewn carchardai yng Nghymru, yn ôl prawf, carchar a blwyddyn, 2015-2023.....	40
Tabl 38 - Nifer yr unigolion sy'n cael prawfBBV yn ôl math o feirws, bwrdd iechyd preswyl, a blwyddyn ynghyd â chyfran y newid o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol, 2021-2023.....	41
Tabl 39 - Darpariaeth profion fesul Awdurdod Lleol a Bwrdd Cynllunio Ardal Camddefnyddio Sylweddau 2022-23.....	42
Tabl 40 - Canlyniadau sgrinio HCV ar gyfer cleientiaid SMS yn ôl bwrdd iechyd preswyl, math o brawf a blwyddyn, 2019-2023.....	43
Tabl 41 - Cyfran y cyn-PWID presennol a diweddar (sydd wedi chwistrellu yn ystod y 12 mis diwethaf) sy'n chwistrellu cyffuriau seicoweithredol, sydd wedi eu sgrinio am wrthgyrff hepatitis C, ac yn profi'n adweithiol, yn ôl bwrdd iechyd preswyl, 2019-2023.	43

Tabl 42 - Cyfran yr unigolion sy'n derbyn sgrinio HCV gyda gwasanaethau cysylltiedig a gwasanaethau camddefnyddio sylweddau, cyfran y gwrth-HCV adweithiol yn ôl demograffeg a ffactorau risg, 2023.	44
Tabl 43 - Canlyniadau cychwynnol yn dilyn atgyfeirio unigolion HCV-RNA positif at wasanaethau arbenigol clinigol, 2019-2023.	45
Tabl 44 - Canlyniadau triniaeth ar gyfer unigolion a atgyfeiriwyd ac a dderbyniwyd i wasanaethau arbenigol clinigol, 2018-2023.	46
Tabl 45 - Nifer yr unigolion a'r gyfran a brofwyd ar gyfer unrhyw BBV gan ddefnyddio'r cynllun Profi a Phostio, fesul Bwrdd Iechyd preswyl, 2023.....	47
Tabl 46 - Nifer yr unigolion sy'n cael canlyniad positif neu adweithiol, yn ôl BBV, 2023	47
Tabl 47 - Proffil demograffig unigolion sydd â phrofion positif neu adweithiol yn ôl BBV, 2023	48
Tabl 48 - Nifer a chyfran yr unigolion sydd â chanlyniad positif neu adweithiol, yn ôl BBV a chyfuniad o BBVau, 2023.....	48
Tabl 49 - Nifer yr unigolion a'r gyfran a brofwyd ar gyfer unrhyw BBV mewn SHC, yn ôl y Bwrdd Iechyd ble mynychwyd clinig, 2023.....	49
Tabl 50 - Nifer yr achosion a gafodd ddiagnosis HCV-RNA yn ystod y flwyddyn a nifer yr unigolion a ddechreuodd driniaeth HCV yn ystod y flwyddyn, 2015-2021.....	50
Tabl 51 - Nifer yr unigolion sy'n dechrau triniaeth HCV yn ôl ardal breswyl bwrdd iechyd a blwyddyn, 2015-2023.....	52
Tabl 52 - Nifer yr unigolion sy'n ymwneud â gwasanaethau camddefnyddio sylweddau a gwasanaethau cysylltiedig sy'n HCV-RNA positif, a'r nifer a'r gyfran sy'n dechrau triniaeth HCV yn ôl ardal breswyl byrddau iechyd a blwyddoedd, 2019-2023 (cyfunedig).....	53
Tabl 53 - Nifer a Chyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth sy'n byw gyda HIV yn y DU, yn ôl gwlad a blwyddyn, 2018-2022.	53
Tabl 54 - Proffil demograffig y rhai sy'n byw gyda HIV ac yn derbyn triniaeth yng Nghymru bob blwyddyn, 2018-2022.....	54
Tabl 55 - Cyfradd fesul 100,000 o unigolion sy'n byw gyda HIV ac sy'n byw yng Nghymru, yn ôl blwyddyn, 2018-2022.....	54
Tabl 56 - Cyfartaledd treigl tair blynedd o farwolaethau sy'n gysylltiedig â Firws Hepatitis B (HBV), 2015 i 2023	56

Ffigurau

Ffigur 1 - Nifer a chyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth (dynion) a gafodd PrEP ar bresgripsiwn mewn clinigau iechyd rhywiol, yn ôl blwyddyn 2018 i 2023.....	16
Ffigur 2 - Nifer yr unigolion a gafodd PrEP ar bresgripsiwn, yn ôl grŵp oedran, 2017 i 2023, Cymru	17
Ffigur 3 - Cyfradd y bobl unigryw a gafodd eu sgrinio am antigenau arwyneb hepatitis B (HBsAg), fesul 100,000 o'r boblogaeth, blwyddyn y prawf, a bwrdd iechyd, 2015-2023.....	20
Ffigur 4 - Positifedd sgrinio hepatitis B gan ddefnyddio profion HBsAg, yn ôl bwrdd iechyd a blwyddyn y prawf, 2015 i 2023.....	20
Ffigur 5 - Cyfradd y bobl unigryw a gafodd eu sgrinio am antigenau arwyneb hepatitis B (HBsAg), fesul 100,000 o'r boblogaeth, blwyddyn y prawf a grŵp demograffig, 2015-2023.	22
Ffigur 6 - Positifedd sgrinio hepatitis B gan ddefnyddio profion HBsAg, yn ôl bwrdd iechyd a blwyddyn y prawf, 2015-2023.	23

Ffigur 7 - Cyfradd heintiau cronig newydd o hepatitis B a nodwyd, fesul bwrdd iechyd a blwyddyn prawf, 2015-2023	25
Ffigur 8 - Cyfradd heintiau cronig newydd o hepatitis B a nodwyd, yn ôl grŵp demograffig a blwyddyn prawf, 2015-2023	27
Ffigur 9 - Cyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth sydd wedi cael prawf HCV (gwrth-HCV neu HCV-RNA) yn ôl Bwrdd Iechyd Preswyl a blwyddyn, 2015-2023.....	29
Ffigur 10 Cyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth gwrth-HCV adweithiol yn ôl Bwrdd Iechyd Preswyl a blwyddyn, 2015-2023.....	30
Ffigur 11 - Cyfradd achosion HCV-RNA fesul 100,000 o'r boblogaeth yn ôl blwyddyn 2015-2023 [†]	33
Ffigur 12 - Nifer yr unigolion a brofwyd am HIV Ag/Ab mewn clinigau iechyd rhywiol, gofal sylfaenol ac eilaidd, yn ôl grŵp oedran a blwyddyn.	34
Ffigur 13 - Proffil oedran a rhyw unigolion gwrth-HCV adweithiol sy'n ymwneud â gwasanaethau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru yn ôl blwyddyn, 2019-2023.....	45
Ffigur 14 - Nifer yr unigolion a brofwyd am unrhyw BBV drwy'r cynllun Profi a Phostio, yn ôl grŵp oedran a rhyw, 2023.	46
Ffigur 15 - Nifer yr unigolion a brofwyd ar gyfer unrhyw BBV mewn SHC, yn ôl grŵp oedran a rhyw, 2023.....	49
Ffigur 16 - Nifer yr achosion a gafodd ddiagnosis HCV-RNA yn ystod y flwyddyn a nifer yr unigolion a ddechreuodd driniaeth HCV yn ystod y flwyddyn, 2015-2021.....	50
Ffigur 17 - Llwybr triniaeth ar gyfer achosion newydd a gafodd ddiagnosis HCV-RNA yn 2022 a 2023 (wedi'u cyfuno).....	51
Tabl 18 - Nifer yr unigolion sy'n dechrau triniaeth HCV yn ôl grŵp oedran a blwyddyn, 2015-2023.	52
Ffigur 19: Nifer y marwolaethau cysylltiedig â Firws Hepatitis C (HCV), yn ôl blwyddyn, 2015 i 2023.....	57
Ffigur 20: Nifer y marwolaethau cysylltiedig â Firws Hepatitis C (HCV), yn ôl blwyddyn, 2015 i 2023.....	58

Pwrpas

Mae'r adroddiad hwn yn darparu gwybodaeth am epidemioleg, atal a rheoli hepatitis B, hepatitis C a HIV yng Nghymru hyd at ddiwedd 2023. Mae'r adroddiad wedi'i anelu at lunwyr polisiâu, clinigwyr a chynllunwyr y gwasanaeth iechyd, comisiynwyr, cyfiawnder troseddol, asiantaethau'r trydydd sector a'r byd academiaidd.

Rhestr o'r prif fyrfoddau

Gwrth-HBc	Gwrthgorff Craidd Hepatitis B
Gwrth-HCV	Gwrthgorff Feirws Hepatitis C
Gwrth-HIV	Gwrthgorff Feirws Imiwnoddiffygiant Dynol
BBV	Feirws a Gludir yn y Gwaed
DBST	Prawf Smotyn Gwaed Sych
EASR	Cyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran
HBV	Feirws Hepatitis B
HBsAg	Antigen Arwyneb Firws Hepatitis B
HIV	Feirws Imiwnoddiffygiant Dynol
HRD	Cronfa Ddata Lleihau Niwed Cymru
LIMS	System Rheoli Gwybodaeth Labordai
MSM	Dynion sy'n cael Rhyw â Dynion
NSP	Rhaglen Nodwyddau a Chwistrellau
ACP	Adwaith Cadwynol Polymerase (PCR)
POCT	Prawf yn y Man lle y Rhoddir Gofal
PWID	Pobl sy'n Chwistrellu Cyffuriau
RNA	Asid Ribonwcleig
SWS	Cynllun Goruchwyllo Iechyd Rhywiol yng Nghymru
WHO	Sefydliad Iechyd y Byd
WNDSM	Cronfa Ddata Genedlaethol Cymru ar Gamddefnyddio Sylweddau

Mae'r data a geir yn yr adroddiad hwn wedi cael ei gasglu o nifer o ffynonellau, gan gynnwys:

- System Rheoli Gwybodaeth Labordy GIG Cymru (LIMS)
- Cronfa Ddata Lleihau Niwed (HRD)
- Cynllun Goruchwyllo Iechyd Rhywiol yng Nghymru (SWS)

Lle bo angen, mae data poblogaeth wedi dod o amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn y Swyddfa Ystadegau Gwladol 2022.

Ceir disgrifiad llawn o'r holl ffynonellau data ar ddiwedd yr adroddiad hwn, yn Atodiad A.

1 Crynodeb gweithredol

Prif ganfyddiadau a thueddiadau

Adferiad o gyfyngiadau pandemig COVID-19

- Gostyngodd cyfraddau sgrinio a diagnosis Feirysau sy'n cael eu Cludo yn y Gwaed (BBV) yn ystod pandemig COVID-19, oherwydd cyfyngiadau mynediad at wasanaethau, capasiti labordai ac adleoli staff. Ers hynny, mae lefelau sgrinio wedi gwella ac wedi parhau i gynyddu yn 2023, gan ragori ar lefelau cyn y pandemig ar gyfer feirws hepatitis C (HCV) a feirws hepatitis B (HBV) a feirws imiwnoddiffygiant dynol (HIV) am y tro cyntaf
- Cafodd cyfraddau triniaeth ar gyfer pobl sydd newydd gael diagnosis o HIV neu sy'n byw gyda HIV eu cynnal yn ystod y cyfnod hwn. Gostyngodd lefelau triniaeth HCV 47% yn 2020, ac er eu bod yn codi, maent yn parhau i fod yn is na'r lefelau cyn y pandemig yn 2023.

1.1.1 Dangosyddion dileu Sefydliad Iechyd y Byd ac UNAIDS

- Mae Cymru'n gwneud cynnydd da i gyrraedd targed Sefydliad Iechyd y Byd o ddileu hepatitis B a hepatitis C fel bygythiad sylweddol i iechyd y cyhoedd erbyn 2030, a thargedau UNAIDS 95:95:95 ar gyfer HIV, fodd bynnag, mae gwaith i'w wneud o hyd. Amlinellir cynnydd tuag at dargedau dileu yn Atodiad B ac mae'n cynnwys ymdrechion modelu cydweithredol gyda gwledydd eraill y DU.

1.1.2 Hepatitis B (HBV)

- Roedd diagnosis newydd o hepatitis B wedi cynyddu ychydig yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Roedd 261 diagnosis newydd o hepatitis B cronig a 13 diagnosis newydd o hepatitis B aciwt yng Nghymru yn 2023, o'i gymharu â 249 a 9, yn y drefn honno, yn 2022
- Lle'r oedd rhyw yn hysbys, roedd dynion yn cynrychioli 38% o'r unigolion a gafodd eu sgrinio. Fodd bynnag, roeddent yn cyfrif am 61% o heintiau HBV cronig a oedd newydd gael eu diagnosis
- Er bod sgrinio'n fwyaf cyffredin ymysg unigolion rhwng 30-39 oed, roedd positifedd ar ei uchaf yn y grŵp oedran 40-49 oed
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan oedd â'r gyfran uchaf o unigolion a gafodd eu sgrinio gyda chanlyniad positif yn 2023, a Bwrdd Iechyd Addysgu Powys oedd â'r gyfran isaf
- Mae brechu babanod sy'n cael eu geni i famau HBV positif wedi cynyddu yn 2022-23 o'i gymharu â 2021-22. Roedd 100% o'r plant a oedd mewn perygl o gael haint amenedigol ac a gyrhaeddodd eu pen-blwydd cyntaf wedi cael tri dos, roedd 76.7% o'r rheini a oedd yn cyrraedd eu pen-blwydd wedi cael pedwar dos, ac roedd 85.7% o'r rheini a gyrhaeddodd eu pumed pen-blwydd wedi cael pedwar dos. Mae'r gwaith arferol o gasglu data ar statws brechu HBV mewn gwasanaethau camddefnyddio sylweddau a charchardai yn dal yn anghyflawn

1.1.3 Hepatitis C (HCV)

- Mae presenoldeb gwrthgyrff hepatitis C yn arwydd o ddod i gysylltiad â'r feirws yn y gorffennol. Mae cyfran yr achosion adweithiol o wrthgyrff hepatitis C (gwrth-

HCV) ymysg unigolion sydd newydd gael eu profi wedi gostwng 0.8 pwynt canran, o 2.0% i 1.2% yn ystod y cyfnod 2015-2023, er gwaethaf lefelau profi cymharol sefydlog

- Mae presenoldeb HCV-RNA yn dangos haint actif. Mae cyfran yr unigolion sydd wedi cael canlyniad HCV-RNA positif yn dilyn prawf adweithiol gwrth-HCV wedi gostwng yn sylweddol o 61.5% yn 2015 i 23.9% yn 2023. Gallai'r gostyngiad hwn adlewyrchu gwell defnydd o driniaeth, triniaeth fwy effeithiol, a mwy o brofion a diagnosis, gan gynnwys profion feirysau a gludir yn y gwaed fel mater o drefn mewn lleoliadau camddefnyddio sylweddau a charchardai
- Nid yw dros draean (36.1%) o'r rheini sydd wedi cael canlyniad gwrth-HCV adweithiol ers 2015 wedi cael prawf HCV-RNA dilynol sy'n dangos bod colli apwyntiadau dilynol yn dal yn her
- Roedd 304 diagnosis newydd o HCV-RNA yng Nghymru, o'i gymharu â 324 yn 2022
- Mae Cyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran (EASR) y diagnosisau newydd o hepatitis wedi bod ar ei uchaf ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe ers 2015. Fodd bynnag, mae'r gyfradd hon wedi gostwng o 66.7 i 26.6 o achosion newydd fesul 100,000 o'r boblogaeth rhwng 2015 a 2023
- Ymysg unigolion a gafodd ddiagnosis cyntaf o HCV-RNA yn 2022 neu 2023, dechreuodd 58.7% driniaeth, gyda 36.9% ohonynt wedi cael ymateb firolegol parhaus (SVR) wedi'i gofnodi, sy'n dangos bod y feirws wedi'i glirio

1.1.4 Marwolaethau cysylltiedig â Hepatitis B a C

- Rhwng 2015 a 2023, bu gostyngiad yn nifer y marwolaethau sy'n gysylltiedig â HBV a HCV yng Nghymru.
- Mae'r cyfraddau marwolaethau uchaf sy'n gysylltiedig â'r feirysau hyn yn cael eu gweld ymysg dynion a'r rheini sy'n 55 oed neu'n hŷn
- Mae nifer fach o farwolaethau, yn enwedig ar gyfer HBV, yn gofyn am ofal wrth ddehongli tueddiadau, ac yn cyfyngu ar ddadansoddiadau pellach

1.1.5 Feirws imiwnoddiffygiant dynol (HIV)

- Roedd 101 o ddiagnosisau newydd o HIV ar gyfer y rheini a oedd yn byw yng Nghymru yn 2022, 48% yn llai nag yn 2015 (196 o achosion newydd). Mae hyn yn cynnwys trigolion Cymru sy'n defnyddio gwasanaethau yn Lloegr
- Mae nifer yr achosion o HIV wedi bod yn gostwng yng Nghymru ers 2018 o gyfradd o 4.7 fesul 100,000 o'r boblogaeth i gyfradd o 1.9 yn 2022. Mae hyn yn is na'r gyfradd yn Lloegr a'r Alban (6.7 a 6.0 yn y drefn honno). Does dim data cyfatebol ar gael ar gyfer Gogledd Iwerddon ar gyfer y cyfnod hwn
- Rhwng 2018 a 2020, lle adroddwyd ar lwybr trosglwyddo tebygol, roedd y rhan fwyaf o achosion yn adrodd am drosglwyddo drwy ryw rhwng dynion. Fodd bynnag, ers 2021, mae'r rhan fwyaf o achosion wedi adrodd am drosglwyddo drwy ryw heterorywiol
- Yn 2022, roedd 75% o unigolion a oedd yn byw gyda HIV yng Nghymru yn ddynion, yn gyson â blynyddoedd blaenorol
- Roedd nifer yr unigolion sy'n byw gyda HIV fesul 100,000 o'r boblogaeth yn 80.7 fesul 100,000 o'r boblogaeth yn 2022, sy'n is na'r gyfradd yn Lloegr a'r Alban (165.3 a 95.8 fesul 100,000 o'r boblogaeth yn y drefn honno)

- Mae celloedd CD4 yn fath o gell gwaed gwyn sy'n helpu i frwydro yn erbyn haint. Mewn HIV sydd newydd gael diagnosis, mae cyfrif CD4 o lai na 350 yn dangos diagnosis hwyr a chyfrif o lai na 250 yn dangos diagnosis hwyr iawn. Lle'r oedd data CD4 ar gael, ystyriwyd bod 42% o ddiagnosau newydd yn ddiagnosis hwyr. Fodd bynnag, dim ond ar gyfer 54% o'r diagnosisau yr oedd data CD4 ar gael

2 Aetioleg

Hepatitis B (HBV)

Mae Hepatitis B (HBV) yn haint a allai beryglu bywyd, sy'n effeithio ar yr iau, gan achosi clefyd aciwt a chronig. Mae oedran caffael yn effeithio ar y risg o ddatblygu haint cronig, gyda babanod ifanc yn wynebu'r risg fwyaf. Mae tua 95% o haint hepatitis B cronig sydd newydd gael ei ddiagnosisio yn y DU ymysg pobl sy'n tarddu o wledydd â nifer uchel o achosion, gyda haint wedi'i gaffael yn eu gwlad enedigol, naill ai adeg eu geni neu yn ystod eu plentyndod cynnar,¹ gyda'r gyfran sy'n weddill yn cael ei chaffael drwy ffactorau risg ymddygiadol. Mae'r feirws yn cael ei drosglwyddo drwy gysylltiad parenterol â gwaed wedi'u heintio, neu hylifau'r corff pan fo trosglwyddo'n digwydd gan amlaf.²

- drwy gyfathrach rhywiol drwy'r wain, neu gyfathrach yr anws, heb ddiogelwch
- o ganlyniad i gysylltiad gwaed â gwaed drwy amlygiad drwy'r croen (e.e. rhannu nodwyddau ac offer arall gan bobl sy'n chwistrellu cyffuriau (PWID), anafiadau 'nodwydd')
- drwy drosglwyddiad amenedigol o'r fam i'r plentyn

Hepatitis C (HCV)

Mae Hepatitis C yn lid ar yr iau sy'n cael ei achosi gan y feirws hepatitis C (HCV). Gall HCV achosi hepatitis aciwt a chronig, yn amrywio o ran difrifoldeb o salwch ysgafn i salwch gydol oes difrifol, a allai gynnwys sirosis yr afu a chanser. Mae heintiau HCV aciwt fel arfer yn asymptomatig. Mae tua 30% (15-45%) o'r rheini sydd wedi'u heintio yn clirio'r feirws yn ddigymell o fewn 6 mis i gael eu heintio heb unrhyw driniaeth. Bydd y 70% (55-85%) arall yn datblygu haint HCV cronig. O'r rhai sydd â haint HCV cronig, mae'r risg o sirosis yn amrywio o 15% i 30% o fewn 20 mlynedd.

Nid oes brechiad i atal haint hepatitis C. O'r herwydd, mae ymyriadau lleihau niwed gan gynnwys rhaglenni nodwyddau a chwistrellau (NSP) a phroffion eithrio rheolaidd ar gyfer haint feirysau a gludir yn y gwaed (BBV) yn hanfodol ar gyfer atal.

Feirws imiwnoddiffygiant dynol (HIV)

Mae HIV yn haint sy'n ymosod ar system imiwnedd y corff. Mae'r firws HIV yn dinistrio'r celloedd CD4, gan wanhau imiwnedd unigolyn rhag heintiau manteisgar, megis twbercwlosis a heintiau ffwngaid, heintiau bacteriol difrifol, a rhai mathau o ganser. Dylid cynnig triniaeth wrth-retrofeirysol (ART) i bobl sydd wedi cael diagnosis o HIV, a rhoi'r driniaeth honno ar waith cyn gynted ag y bo modd ar ôl cael diagnosis. Os cymerir ART yn gyson, mae'r driniaeth hon hefyd yn atal HIV rhag cael ei drosglwyddo i eraill. Mae'n bosibl y bydd HIV yn cael ei drosglwyddo drwy gysylltiad uniongyrchol â hylifau penodol o'r corff gan rywun sydd â HIV sydd â llwyth feirysol y gellir ei ganfod. Mae llwybrau trosglwyddo yn cynnwys rhyw drwy'r anws neu drwy'r wain heb ddiogelwch, rhannu cyfarpar chwistrellu ac, yn llai cyffredin, trosglwyddo o'r fam i'r babi.

¹ Hahne S, Ramsay M, Balogun K, Edmunds WJ, Mortimer P. 'Incidence and routes of transmission of hepatitis B virus in England and Wales, 1995-2000: implications for immunisation policy' Journal of Clinical Virology 2004: cyfrol 29 rhifyn 4, tudalennau 211-20

² UK Health Security Agency. Hepatitis B: the green book.

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1052889/Greenbook-chapter-18-4Feb22.pdf

3 Rhaglenni atal

Brechiadau Hepatitis B

Y prif ddull ataliol ar gyfer haint HBV yw brechu. Mae babanod yn cael eu brechu'n rheolaidd yn y DU ac argymhellir dosau ychwanegol ar gyfer grwpiau risg uchel:

- babanod a enir i famau sydd wedi'u heintio â hepatitis B
- y rheini sydd mewn perygl galwedigaethol, er enghraifft gweithwyr gofal iechyd
- y rheini sy'n teithio i wledydd risg uchel
- unigolion eraill sydd â risg uchel o ddod i gysylltiad â'r feirws neu gymhlethdodau'r clefyd gan gynnwys yr holl bobl sy'n chwistrellu cyffuriau (PWID) ar hyn o bryd, dynion sy'n cael rhyw gyda dynion (MSM) a gweithwyr rhyw masnachol, cysylltiadau teuluol unigolyn sydd â haint HBV cronig, pob carcharor sydd wedi'i ddedfrydu a phob carcharor newydd sy'n dod i mewn i garchar

3.1.1 Brechiadau HBV Plant

Mae pob baban yn y DU a aned ar 1 Awst 2017 neu ar ôl hynny yn cael cynnig tri dos o frechlyn sy'n cynnwys hepatitis B fel rhan o raglen imiwneiddio rheolaidd i blant y GIG. Mae Cymru'n gyson wedi cyflawni o leiaf 95% o ran y canran sy'n cael yr imiwneiddiad 6 mewn 1, a 95% o ran plant blwydd oed yn 2022-23.³

3.1.2 Imiwneiddio babanod a enir i famau sydd wedi'u heintio â hepatitis B

Yn y flwyddyn yn diweddu 31 Mawrth 2022, roedd canran y plant a gafodd dri dos, a oedd mewn perygl o gael haint amenedigol, ac a gyrhaeddodd eu pen-blwydd cyntaf yn 100%, roedd canran y plant a gafodd bedwar dos a gyrhaeddodd eu hail ben-blwydd yn 76.7%, ac roedd canran y plant a gafodd bedwar dos a gyrhaeddodd eu pumed pen-blwydd yn 85.7%, fel y dangosir yn.⁴

³Iechyd Cyhoeddus Cymru. Imiwneiddio a brechlynnau: Adroddiad blynyddol COVER 2023. <https://phw.nhs.wales/topics/immunisation-and-vaccines/cover-national-childhood-immunisation-uptake-data/cover-archive-folder/annual-reports/vaccine-uptake-in-children-in-wales-cover-annual-report-2023>

⁴Iechyd Cyhoeddus Cymru <https://phw.nhs.wales/topics/immunisation-and-vaccines/cover-national-childhood-immunisation-uptake-data/cover-archive-folder/annual-reports/vaccine-uptake-in-children-in-wales-cover-annual-report-2023/>

Tabl 1 - Nifer y plant sy'n cael imiwneiddiad hepatitis B sydd wedi eu geni i famau hepatitis B positif sy'n cyrraedd eu pen-blwyddi 1af, 2il a 5ed 01/04/2022 i 31/03/2023 ac sy'n byw yng Nghymru ar 31/03/2023.

Ardal	1 oed					2 oed					5 oed						
	Plant preswyl (n)	Babanod sydd mewn perygl o haint amenedigol (n)	1 dos (%)	2 dos (%)	3 dos (%)	Plant preswyl (n)	Babanod sydd mewn perygl o haint amenedigol (n)	1 dos (%)	2 dos (%)	3 dos (%)	4 dos (%)	Plant preswyl (n)	Babanod sydd mewn perygl o haint amenedigol (n)	1 dos (%)	2 dos (%)	3 dos (%)	4 dos (%)
Aneurin Bevan	6089	4	100.0	100.0	100.0	5917	6	100.0	100.0	100.0	83.3	6847	6	100.0	100.0	100.0	83.3
Betsi Cadwaladr	6279	3	100.0	100.0	100.0	6215	3	100.0	100.0	100.0	100.0	7186	9	100.0	100.0	100.0	100.0
Caerdydd a'r Fro	5126	7	100.0	100.0	100.0	4917	14	100.0	100.0	100.0	73.3	5658	22	100.0	95.5	95.5	72.7
Cwm Taf Morgannwg	4338	0	0.0	0.0	0.0	4329	3	100.0	100.0	100.0	100.0	4948	7	100.0	100.0	100.0	100.0
Hywel Dda	3184	2	100.0	100.0	100.0	3281	1	100.0	100.0	100.0	50.0	3779	1	100.0	100.0	100.0	100.0
Powys	1077	0	0.0	0.0	0.0	1063	0	0.0	0.0	0.0	0.0	1237	0	0.0	0.0	0.0	0.0
Bae Abertawe	3495	6	100.0	100.0	100.0	3420	3	100.0	100.0	100.0	100.0	4134	4	100.0	100.0	100.0	100.0
Anhyshys	13	0	0.0	0.0	0.0	18	0	0.0	0.0	0.0	0.0	6	0	0.0	0.0	0.0	0.0
Cymru	29601	22	100.0	100.0	100.0	29160	30	100.0	100.0	100.0	76.7	33795	49	100.0	97.7	93.0	85.7

Mae'r data'n adlewyrchu'r imiwneiddiadau a roddwyd ac sydd wedi'u cofnodi ar gronfa ddata Hepatitis B y newydd-anedig Cymru Gyfan o ran babanod sydd wedi'u geni gyda mamau sydd wedi profi'n positif am hepatitis B.

Ffynhonnell: Iechyd a Gofal Digidol Cymru, o'r System Integredig ar gyfer Plant a Phobl Ifanc (CYPRIS), 2023⁵

3.1.3 Imiwneiddio defnyddwyr gwasanaeth sy'n ymwneud â gwasanaethau camddefnyddio sylweddau

Yn ôl Cronfa Ddata Lleihau Niwed Cymru, mae statws brechu Hepatitis B a'r ddarpariaeth brechu i'r rhai sy'n ymwneud â gwasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol yn dangos lefelau isel iawn o gwblhau a darpariaeth o fewn gwasanaethau. O'r 6,574 o unigolion â chanlyniad prawf dilys, cofnodwyd bod 22 wedi cael y brechiad ar y safle, cafodd 7 eu cyfeirio at drydydd parti, a chafodd 7 y brechiad rywle arall. Ar gyfer y rhan fwyaf o wasanaethau, nid yw brechu'n cael ei ddarparu ar y safle neu mae atgyfeiriadau'n cael eu cofnodi fel rhai 'wedi'u gwrthod', a dylid bod yn ofalus wrth ddehongli'r niferoedd hyn.

3.1.4 Imiwneiddio pobl yn y carchar

Argymhellir darparu brechiad Hepatitis B i bobl yn y carchar yn unol â chanllawiau NICE.⁶ Roedd data o 2017 yn dangos cyfraddau brechu o 55.1% (95% CI 53.5–56.8) ar gyfer y dos cyntaf a 39.6% (95% CI 38.0–41.2) ar gyfer cwrs llawn ar draws pob carchar.⁷ Fodd bynnag, oherwydd aflonyddwch sylweddol oherwydd pandemig COVID-19, nid yw casglu data arferol wedi cael ei ailsefydlu eto. Bydd adroddiadau yn y dyfodol yn ceisio cynnwys y dos cyntaf a chwblhau cyrsiau yn ôl carchar yng Nghymru.

Rhaglen nodwyddau a chwistrellau (NSP)

3.1.5 Atal heintiau BBV ymysg pobl sy'n chwistrellu cyffuriau drwy raglenni nodwyddau a chwistrellau effeithiol

Mae chwistrellu cyffuriau, ar hyn o bryd neu yn y gorffennol, yn cyfrif am y rhan fwyaf o'r haint hepatitis C newydd a pharhaus yn y DU. Mae gwasanaethau Rhaglen Nodwyddau a

⁵ Canran y Plant a Gafodd Frechlyn yng Nghymru Iechyd Cyhoeddus Cymru. Adroddiad Blyneddol COVER 2023, Data ar gyfer y flwyddyn yn diweddu 31 Mawrth 2023 <https://phw.nhs.wales/topics/immunisation-and-vaccines/cover-national-childhood-immunisation-uptake-data/cover-archive-folder/annual-reports/vaccine-uptake-in-children-in-wales-cover-annual-report-2023/>

⁶ NICE. Physical health of people in prison; 2017. Ar gael yn: <https://www.nice.org.uk/guidance/qs156>

⁷ Perrett SE, Cottrell S & Shankar AG. Hepatitis B vaccine coverage in short and long stay prisons in Wales, UK 2013–2017 and the impact of the global vaccine shortage. Vaccine, 2019. 37(35) 4872-4876

Chwistrellau (NSP) yn darparu offer chwistrellu wedi'i ddiheintio ac offer cysylltiedig, gan gynnwys ffoil fel dewis arall yn lle chwistrellu, yn ogystal â gwybodaeth, cyngor a chyfeirio at wasanaethau triniaeth arbenigol. NSPs yw'r gwasanaeth rheng flaen i atal heintiau drwy alluogi defnyddio offer chwistrellu wedi'i ddiheintio ym mhob digwyddiad chwistrellu yn unol â chanllawiau arfer gorau.

Yn ystod pandemig COVID-19, tarfwyd yn sylweddol ar wasanaethau NSP. Mae data dilynol ar weithgarwch NSP a nifer y bobl sy'n defnyddio gwasanaethau diabetes unigol yn dangos newidiadau sylweddol mewn ymddygiad sy'n ymwneud â chwistrellu a mynediad at offer chwistrellu wedi'i ddiheintio. O ganlyniad, mae angen gwneud rhagor o waith i ddeall natur y newid mewn tueddiadau ac ni fydd adroddiad blynyddol o weithgarwch NSP yn cael ei gyhoeddi ar gyfer 2023-24. Mae data manwl o weithgarwch NSP ledled Cymru ar gyfer 2021-22 ar gael yma: <https://phw.nhs.wales/publications/publications1/needle-and-syringe-programme-activity-in-wales-annual-report-2021-22/>

Mae'r term 'cyfradd darpariaeth' yn cyfeirio at gyfran y digwyddiadau chwistrellu lle defnyddir offer chwistrellu wedi'i ddiheintio. Mae Canllawiau NICE yn argymhell cyfradd darpariaeth o ychydig dros 100% i gyfrif am 'lithriadau' a llygredd/colli damweiniol. Ar gyfer 2023, cyfrifwyd amcangyfrif bras o'r ddarpariaeth, sy'n dangos bod cymedr o 127 chwistrell di-haint wedi cael eu darparu fesul PWID sy'n chwistrellu cyffuriau seicoweithredol (opioidau, symbylyddion ac ati) bob blwyddyn, sy'n gyfradd o 34.8% yn seiliedig ar y dybiaeth o un pigiad y dydd. Dylid nodi bod y mwyafrif helaeth o bobl sy'n chwistrellu cyffuriau yn chwistrellu mwy nag unwaith y dydd.

Proffylaxis cyn-gysylltiad ar gyfer HIV

Mae proffylaxis cyn-gysylltiad (PrEP) yn feddyginiaeth sy'n cael ei chymryd i atal HIV ac mae'n effeithiol iawn pan gaiff ei chymryd yn ôl y presgripsiwn. Cyflwynwyd proffylaxis cyn-gysylltiad (PrEP) ar gyfer HIV yng Nghymru ym mis Gorffennaf 2017. Mae PrEP yn lleihau'r risg o ddal HIV drwy ryw 99% o'i gymryd yn ôl y presgripsiwn.⁸ Mae'r cynnydd yn y defnydd o PrEP, o ganlyniad i ehangu hygyrchedd, yn cyd-fynd â chyfeiriad achosion HIV newydd yn y DU.⁹

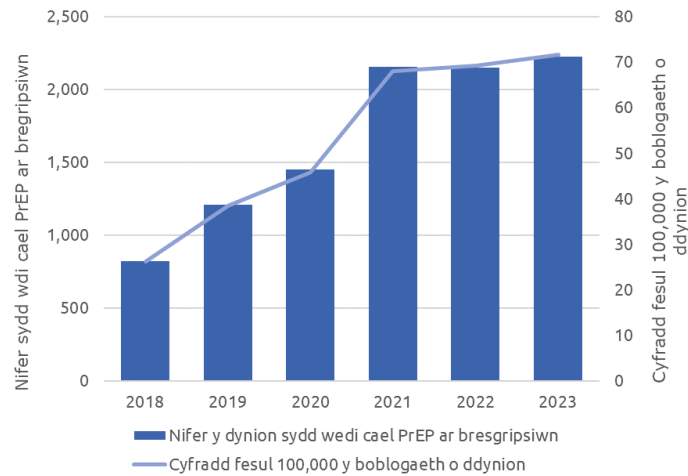
Ers 2018:

- Mae cyfanswm o 4,090 o unigolion wedi cael PrEP ar bresgripsiwn yng Nghymru
- Mae'r gyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth (dynion) sy'n cael PrEP ar bresgripsiwn yng Nghymru wedi cynyddu dros 7 gwaith yn y 6 blynedd diwethaf ers ei gyflwyno, i 71.7 fesul 100,000 o'r boblogaeth (dynion) yn 2023 fel y dangosir yn Tabl 2.
- Mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro wedi darparu'r gyfran uchaf o PrEP yn gyson dros y pum mlynedd diwethaf (Tabl 2), ac yn y flwyddyn ddiwethaf roedd yn cyfrif am 44% (197.7 fesul 100,000 o'r boblogaeth)

⁸ CDC (2024) HIV Basics: Prep Effectiveness. <https://www.cdc.gov/hiv/prevention/prep.html>

⁹ UK Health Security Agency (2023) HIV: Annual Data Tables. <https://www.gov.uk/government/statistics/hiv-annual-data-tables>

- Yn gyffredinol, roedd y rhan fwyaf o unigolion yn ddynion (98%), o fewn grŵp oedran 25-34 (35%) (Ffigur 2) ac ethnigrwydd Gwyn (52%). Ni chofnodwyd ethnigrwydd ar gyfer 17% o unigolion
- Roedd y rhan fwyaf o unigolion a gafodd PrEP ar bresgripsiwn yn MSM (84%)

Ffynhonnell: SWS, 2024

Ffigur 1 - Nifer a chyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth (dynion) a gafodd PrEP ar bresgripsiwn mewn clinigau iechyd rhywiol, yn ôl blwyddyn 2018 i 2023¹⁰

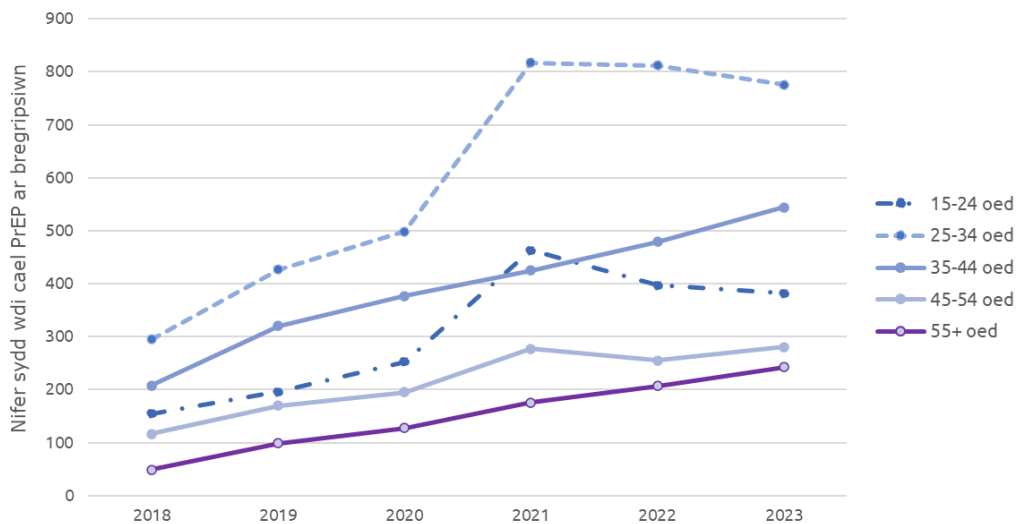
Tabl 2 - Nifer a chyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth (dynion) yng Nghymru sydd wedi cael PrEP ar bresgripsiwn yn ôl y Bwrdd Iechyd ble mynychir y clinig¹¹ a blwyddyn 2018 i 2023

Presenoldeb Clinig y Bwrdd Iechyd	2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	n	Cyfraddau	n	Cyfraddau	n	Cyfraddau	n	Cyfraddau	n	Cyfraddau	n	Cyfraddau
Aneurin Bevan	159	26.9	233	39.2	218	36.4	264	44.1	358	60.9	379	64.4
Betsi Cadwaladr	148	21.2	192	27.4	197	28.0	246	35.0	320	46.6	279	40.6
Caerdydd a'r Fro	254	51.2	439	87.7	709	140.5	1,278	253.3	952	193.5	973	197.7
Cwm Taf Morgannwg	68	15.3	76	16.9	47	10.4	62	13.8	100	22.6	91	20.6
Hywel Dda	44	11.4	54	13.9	49	12.6	30	7.7	42	11.0	46	6.5
Bae Abertawe	151	38.8	218	55.9	232	59.3	278	71.1	378	99.5	458	120.6
Cymru	824	26.3	1,212	38.4	1,452	45.8	2,158	68.1	2,150	69.2	2,226	71.7

Ffynhonnell: SWS, 2024

¹⁰ Gall unigolion fod yn bresennol mewn sawl blwyddyn lle mae presgripsiwn yn weithredol dros fwy nag un flwyddyn ariannol.

¹¹ Lle nad yw ardal breswyl y Bwrdd Iechyd yn cael ei nodi yn glir, defnyddir y Bwrdd Iechyd ble mynychir y clinig fel procsi.

Ffynhonnell: SWS, 2024

Ffigur 2 - Nifer yr unigolion a gafodd PrEP ar bresgripsiwn, yn ôl grŵp oedran, 2017 i 2023, Cymru ¹²

Tabl 3 - Unigolion a gafodd PrEP ar bresgripsiwn yng Nghymru, yn ôl grŵp oedran, 2017 i 2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
15-24 oed	155	196	253	463	397	382
25-34 oed	295	427	499	817	812	776
35-44 oed	208	320	377	425	479	544
45-54 oed	117	170	195	277	255	281
55+ oed	49	99	128	176	207	243
Total	824	1212	1452	2158	2150	2226

Ffynhonnell: SWS, 2024

¹² Noder. Gall unigolion fod yn bresennol mewn sawl blwyddyn lle mae presgripsiwn yn weithredol dros fwy nag un flwyddyn ariannol.

4 Sgrinio a diagnosis

Hepatitis B (HBV)

4.1.1 Prifion Hepatitis B

Trosolwg

Mae sgrinio Hepatitis B yn cael ei wneud yn bennaf gan ddefnyddio prawf antigenau arwyneb hepatitis B (HBsAg), gyda chanlyniad positif yn dangos bod unigolyn wedi'i heintio â naill ai hepatitis aciwt neu gronig, a sefydlir drwy brofion pellach a mynych.

Yn 2023, cafodd 85,390 o bobl unigryw, heb hanes blaenorol o haint, eu sgrinio am hepatitis B gan ddefnyddio prawf antigenau arwyneb (heb gynnwys pobl a brofwyd mewn clinigau iechyd rhywiol¹³). Mae hyn yn cynrychioli cyfradd o 2,750 o bobl a gafodd eu sgrinio fesul 100,000 o'r boblogaeth a chynnydd o 12% o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Mae nifer y bobl unigryw sy'n cael eu sgrinio wedi cynyddu o un flwyddyn i'r llall ers 2015, ac eithrio pandemig COVID-19, pan oedd y sgrinio wedi gostwng rhywfaint.

Fel y dangosir yn , o'r bobl hynny a gafodd brawf yn 2023, cafodd 318 ganlyniad HBsAg positif (0.37%) ac felly roeddent wedi eu heintio â hepatitis B (cronig neu aciwt). Mae'r gyfran hon yn gyson â'r gyfradd a adroddwyd ar gyfer 2022 (0.38%) ac ychydig yn uwch na 2019, y flwyddyn gyflawn ddiwethaf cyn y pandemig (0.32%). Ers 2015, mae nifer y bobl â chanlyniad positif wedi gostwng tra bod nifer y bobl sy'n cael eu sgrinio wedi cynyddu.

Tabl 4 - Pobl unigryw, heb hanes blaenorol o haint, wedi'u sgrinio am hepatitis B gan ddefnyddio antigenau arwyneb HBV a'r rhai sy'n profi'n positif, yn ôl blwyddyn casglu sbesimenau, 2015 i 2023.

Blwyddyn y Prawf	Pobl a gafodd eu sgrinio	Pobl wedi'u sgrinio fesul 100,000 o'r boblogaeth	Cyfyngau hyder 95% ^a	Pobl unigryw gyda chanlyniadau positif	Positifrwydd (%)	Cyfyngau hyder 95% ^a
2015 ^b	67,446	2176	2160 - 2193	401	0.59	0.54 - 0.66
2016	68,613	2204	2188 - 2220	317	0.46	0.41 - 0.52
2017	71,373	2284	2267 - 2300	332	0.47	0.42 - 0.52
2018	73,623	2346	2329 - 2363	280	0.38	0.34 - 0.43
2019	75,998	2410	2394 - 2427	244	0.32	0.28 - 0.36
2020	60,941	1923	1908 - 1938	170	0.28	0.24 - 0.32
2021	71,421	2300	2283 - 2317	187	0.26	0.23 - 0.30
2022	76,169	2432	2415 - 2449	290	0.38	0.34 - 0.43
2023	85,390	2727	2709 - 2745	318	0.37	0.33 - 0.42

^aCyfrifir cyfyngau hyder gan ddefnyddio dull Wilson.

^bMae hanes o haint blaenorol wedi'i sefydlu gan ddefnyddio'r holl ddata profi ers 2013. Felly, mae'n bosibl y bydd gor-gofnodi o ddata ar bobl a brofwyd a phobl a brofodd yn positif yn 2015.

Ffynhonnell: LIMS, 2024

¹³Oherwydd bod profion mewn clinigau iechyd rhywiol yn cael eu cynnig a'u recordio'n ddienw, nid ydym yn gwybod beth yw hyd a lled unrhyw orgyffwrdd rhwng y ddau grŵp.

Sgrinio gan Fwrdd Iechyd

Er bod pob bwrdd iechyd wedi nodi cynnydd yn nifer y bobl a gafodd eu sgrinio ers 2015, mae amrywiad wedi bod rhwng cyfraddau sgrinio HBV ledled Cymru (Tabl 5 a Ffigur 3). Yn 2023, cofnodwyd y cyfraddau sgrinio uchaf ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro gyda 2,969 o bobl yn cael eu sgrinio fesul 100,000 o'r boblogaeth gyda'r nifer isaf ym Mhowys (1,004 o bobl yn cael eu sgrinio fesul 100,000 o'r boblogaeth). Mae'n bosibl bod cyfraddau sgrinio ym Mhowys yn cael eu tan-gofnodi oherwydd bod trigolion Cymru sy'n agos at y ffin yn defnyddio gwasanaethau yn Lloegr ac felly nid ydynt yn ymddangos yn y data hyn.

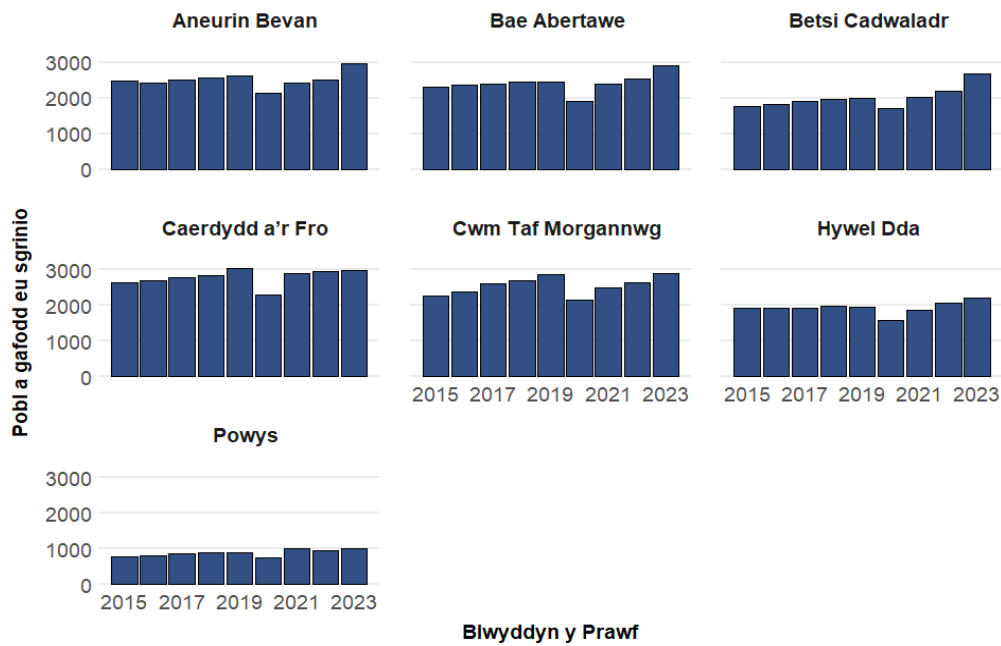
Tabl 5 - Pobl unigryw, heb hanes blaenorol o haint, wedi'u sgrinio am hepatitis B gan ddefnyddio antigenau arwyneb HBV (HBsAg) a'r rhai sy'n profi'n positif, yn ôl bwrdd iechyd yn 2023.

Bwrdd Iechyd	Pobl a gafodd eu sgrinio	Pobl wedi'u sgrinio fesul 100,000 o'r boblogaeth	Cyfyngau hyder 95% ^a	Pobl unigryw gyda chanlyniadau positif	Positifrwydd (%)	Cyfyngau hyder 95% ^a
Aneurin Bevan	17,499	2959	2916 - 3002	113	0.65	0.54 - 0.78
Betsi Cadwaladr	18,394	2673	2635 - 2711	56	0.30	0.23 - 0.40
Caerdydd a'r Fro	15,010	2969	2922 - 3016	77	0.51	0.41 - 0.64
Cwm Taf Morgannwg	12,830	2889	2841 - 2939	22	0.17	0.11 - 0.26
Hywel Dda	8,472	2200	2154 - 2247	14	0.17	0.10 - 0.28
Bae Abertawe	11,137	2904	2852 - 2958	31	0.28	0.20 - 0.39
Powys/Tu Allan i Gymru	2,289	NA	NA - NA	5	0.22	0.09 - 0.51
Anhysbys	11	NA	NA - NA	0	0.00	0.00 - 0.00

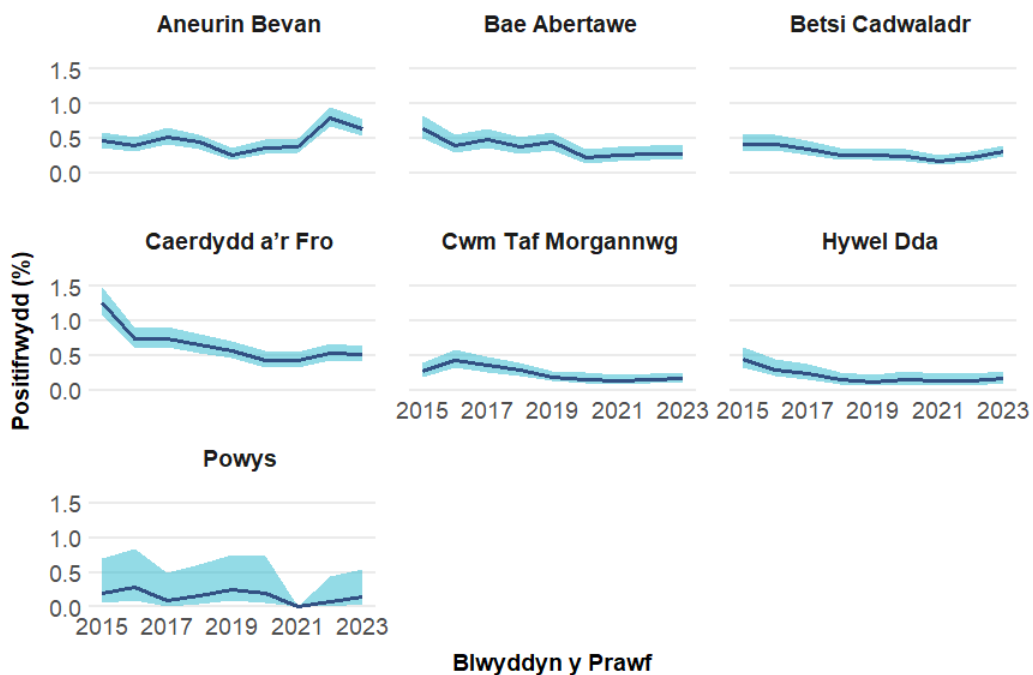
^aCyfrifir cyfyngau hyder gan ddefnyddio dull Wilson.

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Canfuwyd y gyfran uchaf o ganlyniadau HBsAg positif yn BIP Aneurin Bevan gyda phositifedd o 0.65% (Ffigur 4). Er bod y cyfraddau ym Mwrdd Iechyd Aneurin Bevan wedi gostwng o'u cymharu â'r flwyddyn flaenorol, maent yn dal yn uwch na'r lefelau cyn y pandemig. Gwelwyd y positifedd isaf ym Mhowys a Hywel Dda.

Ffynhonnell: LIMS, 2024
Ffigur 3 - Cyfradd y bobl unigryw a gafodd eu sgrinio am antigenau arwyneb hepatitis B (HBsAg), fesul 100,000 o'r boblogaeth, blwyddyn y prawf, a bwrdd iechyd, 2015-2023.

Ffynhonnell: LIMS, 2024
Ffigur 4 - Positifredd sgrinio hepatitis B gan ddefnyddio profion HBsAg, yn ôl bwrdd iechyd a blwyddyn y prawf, 2015 i 2023.

Sgrinio yn ôl grŵp demograffig

Y grŵp oedran mwyaf cyffredin ar gyfer pobl a gafodd eu sgrinio yn 2023 oedd y rheini a oedd yn 30-39 oed, gyda 24,864 o unigolion yn cael eu sgrinio, cyfradd o 6,348 fesul 100,000 o'r boblogaeth. Nid yw pobl o dan 20 oed yn cael eu sgrinio mor aml â phobl dros 20 oed. Mae cyfradd y bobl sy'n cael eu sgrinio wedi cynyddu ym mhob grŵp oedran ers 2015 (Tabl 6).

Y grŵp oedran mwyaf cyffredin ymysg y rhai â HBsAg positif oedd y grŵp oedran 30-39, gydag 117 o achosion positif newydd, 0.5% o'r rhai a gafodd eu sgrinio. Mae'r grŵp oedran hwn yn cynrychioli 36.8% o'r holl ganlyniadau positif. Er bod nifer tebyg o bobl wedi cael prawf yn y grŵp oedran 20-29, roedd llawer llai o ganlyniadau positif (n=39, 0.19% o'r bobl a gafodd eu sgrinio. Roedd 12 o bobl wedi cael canlyniad positif yn y grŵp o dan 20 oed.

Roedd cyfradd y sgrinio ymysg menywod (3,275 o bobl wedi eu sgrinio fesul 100,000 o'r boblogaeth) yn uwch nag ymysg dynion (2,128 o bobl wedi eu sgrinio fesul 100,000 o'r boblogaeth), a oedd yn debygol o fod o ganlyniad i raglenni sgrinio cyn-geni. Fodd bynnag, nodwyd mwy o ganlyniadau positif ymysg dynion (165, 60.2%) gan arwain at bositifedd sylweddol uwch nag ymysg menywod. Roedd 44 o bobl heb nodi rhyw.

Tabl 6 - Pobl unigryw, heb hanes blaenorol o haint, wedi'u sgrinio am hepatitis B gan ddefnyddio antigenau arwyneb HCV (HBsAg) a'r rhai sy'n profi'n positif, yn ôl grŵp oedran a rhyw yn 2023.

Demograffig	Pobl a gafodd eu sgrinio	Pobl wedi'u sgrinio fesul 100,000 o'r boblogaeth	Cyfyngau hyder 95% ^a	Pobl unigryw gyda chanlyniadau positif	Positifrwydd (%)	Cyfyngau hyder 95% ^a
<20	3,795	549	532 - 567	12	0.32	0.18 - 0.55
20 - 29	20,105	5395	5323 - 5468	39	0.19	0.14 - 0.27
30 - 39	24,864	6348	6272 - 6425	117	0.47	0.39 - 0.56
40 - 49	10,120	2823	2769 - 2878	76	0.75	0.60 - 0.94
50 - 59	9,335	2134	2091 - 2177	46	0.49	0.37 - 0.66
60 +	17,388	1976	1947 - 2005	28	0.16	0.11 - 0.23
Gwrywod	32,667	2128	2106 - 2151	165	0.51	0.43 - 0.59
Benywod	52,292	3275	3247 - 3303	109	0.21	0.17 - 0.25

^aCyfrifir cyfyngau hyder gan ddefnyddio dull Wilson.

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Roedd cyfran a nifer yr achosion newydd a nodwyd yn uwch ymysg dynion o'u cymharu â menywod ym mhob grŵp oedran bron, ac eithrio'r grŵp oedran 20-29.

Tabl 7 - Merched unigryw, heb hanes blaenorol o haint, wedi'u sgrinio am hepatitis B gan ddefnyddio prawf HBsAg, yn ôl grŵp oedran.

Grŵp oedran	Pobl a gafodd eu sgrinio	Pobl wedi'u sgrinio fesul 100,000 o'r boblogaeth	Cyfyngau hyder 95% ^a	Pobl unigryw gyda chanlyniadau positif	Positifrwydd (%)	Cyfyngau hyder 95% ^a
20 - 29	15,467	8414	8288 - 8542	20	0.13	0.08 - 0.20
30 - 39	17,819	8852	8728 - 8977	44	0.25	0.18 - 0.33
40 - 49	4,452	2425	2356 - 2496	18	0.40	0.26 - 0.64
50 - 59	4,139	1840	1786 - 1897	11	0.27	0.15 - 0.48
60 +	8,079	1729	1692 - 1767	12	0.15	0.08 - 0.26

^aCyfrifir cyfyngau hyder gan ddefnyddio dull Wilson.

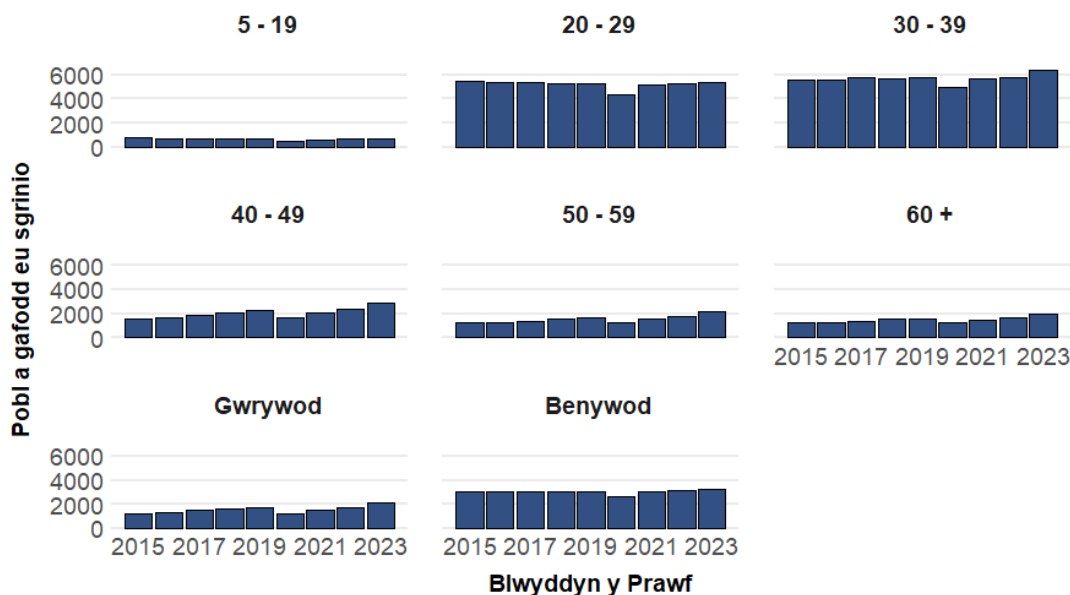
Ffynhonnell: LIMS, 2024

Tabl 8 - Dynion unigryw, heb hanes blaenorol o haint, wedi'u sgrinio am hepatitis B gan ddefnyddio prawf HBsAg, yn ôl grŵp oedran.

Grŵp oedran	Pobl a gafodd eu sgrinio	Pobl wedi'u sgrinio fesul 100,000 o'r boblogaeth	Cyfyngau hyder 95% ^a	Pobl unigryw gyda chanlyniadau positif	Positifrwydd (%)	Cyfyngau hyder 95% ^a
20 - 29	4,467	2366	2298 - 2435	17	0.38	0.24 - 0.61
30 - 39	6,913	3631	3548 - 3716	53	0.77	0.59 - 1.00
40 - 49	5,605	3205	3123 - 3288	43	0.77	0.57 - 1.03
50 - 59	5,170	2432	2367 - 2498	29	0.56	0.39 - 0.80
60 +	9,301	2252	2208 - 2298	15	0.16	0.10 - 0.27

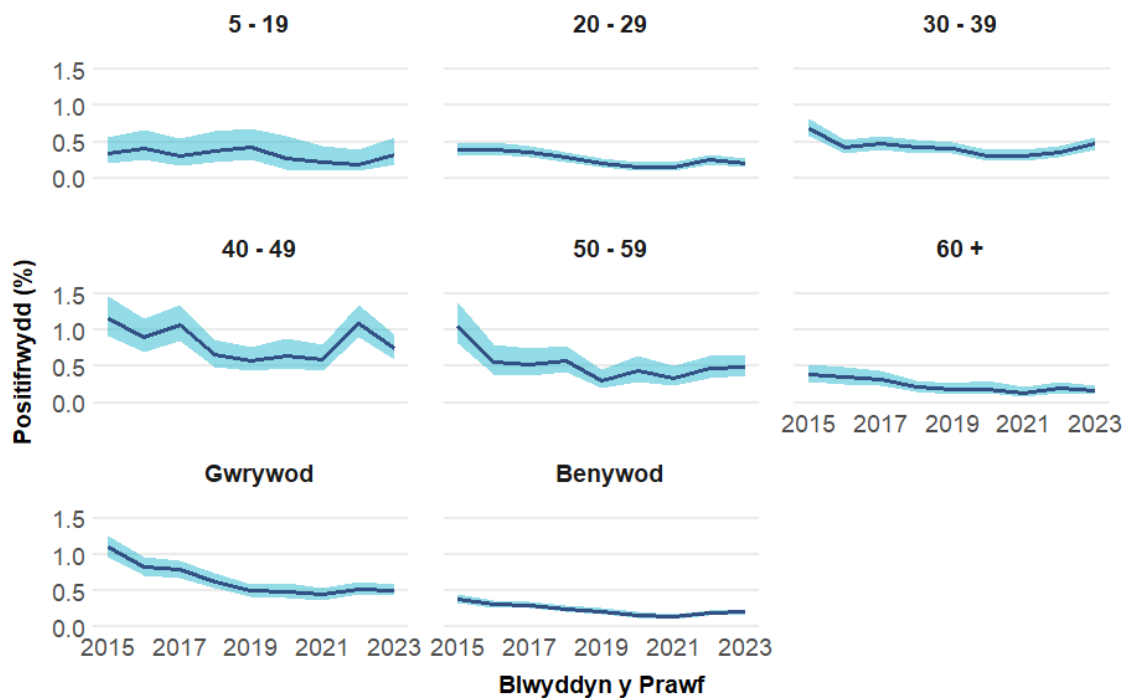
^aCyfrifir cyfyngau hyder gan ddefnyddio dull Wilson.

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Ffigur 5 - Cyfradd y bobl unigryw a gafodd eu sgrinio am antigenau arwyneb hepatitis B (HBsAg), fesul 100,000 o'r boblogaeth, blwyddyn y prawf a grŵp demograffig, 2015-2023.

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Ffigur 6 - Positifedd sgrinio hepatitis B gan ddefnyddio profion HBsAg, yn ôl bwrdd iechyd a blwyddyn y prawf, 2015-2023.

4.1.2 Diagnosis Hepatitis B

Mae prawf HBsAg positif yn dangos bod gan rywun haint hepatitis B cyfredol, a allai fod yn haint aciwt neu'n gyflwr cronig gydol oes. I weld a oes gan rywun haint HBV aciwt neu gronig, mae profion gwrthgorff IgM i antigen craidd hepatitis a phroffion gwrthgyrff craidd cyflawn yn cael eu cynnal. Neu, ystyrir bod ail ganlyniad HBsAg positif, o leiaf 6 mis ar ôl prawf cychwynnol, yn dynodi haint hepatitis B cronig.

Hepatitis B Cronig

Yn 2023, roedd yna 327 o unigolion a oedd newydd gael eu nodi â haint hepatitis B gan ddefnyddio data profi a ganfuwyd mewn storfa ddata. O'r rhain, canfuwyd 318 drwy sgrinio HBsAg. Nodwyd 9 arall drwy broffion Hepatitis B eraill, a oedd o bosibl yn cynrychioli pobl a oedd eisoes yn ymwybodol o'u statws oherwydd bod profion blaenorol naill ai wedi eu cynnal yn ddiennw neu wedi eu cynnal mewn labordy nad yw'n rhan o GIG Cymru (e.e. mewn rhan arall o'r DU).

Tabl 9 - Crynodeb o achosion hepatitis B a nodwyd o'r newydd yng Nghymru, yn ôl blwyddyn yr arwydd cyntaf o haint

Blwyddyn	Pobl a gafodd eu sgrinio	Heintiau newydd (HBsAG yn unig)	Pob haint newydd ^a	Cyfran yr Achosion				Methu pennu statws haint
				Heintiau cronig newydd	heintiau newydd (%)	fesul 100,000 o'r boblogaeth	Cyfyngau hyder 95% ^b	
2015 ^c	67,891	401	473	397	83.9	12.8	11.6 - 14.1	40
2016	68,980	317	327	236	72.2	7.6	6.7 - 8.6	74
2017	71,771	332	342	254	74.3	8.1	7.2 - 9.2	73
2018	73,986	280	281	211	75.1	6.7	5.9 - 7.7	61
2019	76,137	244	251	187	74.5	5.9	5.1 - 6.8	51
2020	61,055	170	171	121	70.8	3.8	3.2 - 4.6	41
2021	71,602	187	194	163	84.0	5.2	4.5 - 6.1	23
2022	76,394	290	294	249	84.7	8.0	7.0 - 9.0	36
2023	85,604	318	327	261	79.8	8.3	7.4 - 9.4	53

^aYn cynnwys pobl sydd newydd gael eu nodi fel rhai sydd wedi'u heintio o ganlyniad i unrhyw brawf hepatitis B, nid prawf antigen arwyneb yn unig.

^bCyfrifir cyfyngau hyder gan ddefnyddio dull Wilson.

^cMae hanes o haint blaenorol wedi'i sefydlu gan ddefnyddio'r holl ddata profi ers 2013. Felly, mae'n bosibl y bydd gor-gofnodi o ddata ar bobl a brofwyd a phobl a brofodd yn positif yn 2015.

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Tabl 10 – Crynodeb o achosion hepatitis B a nodwyd o'r newydd yn 2023, yn ôl bwrdd iechyd

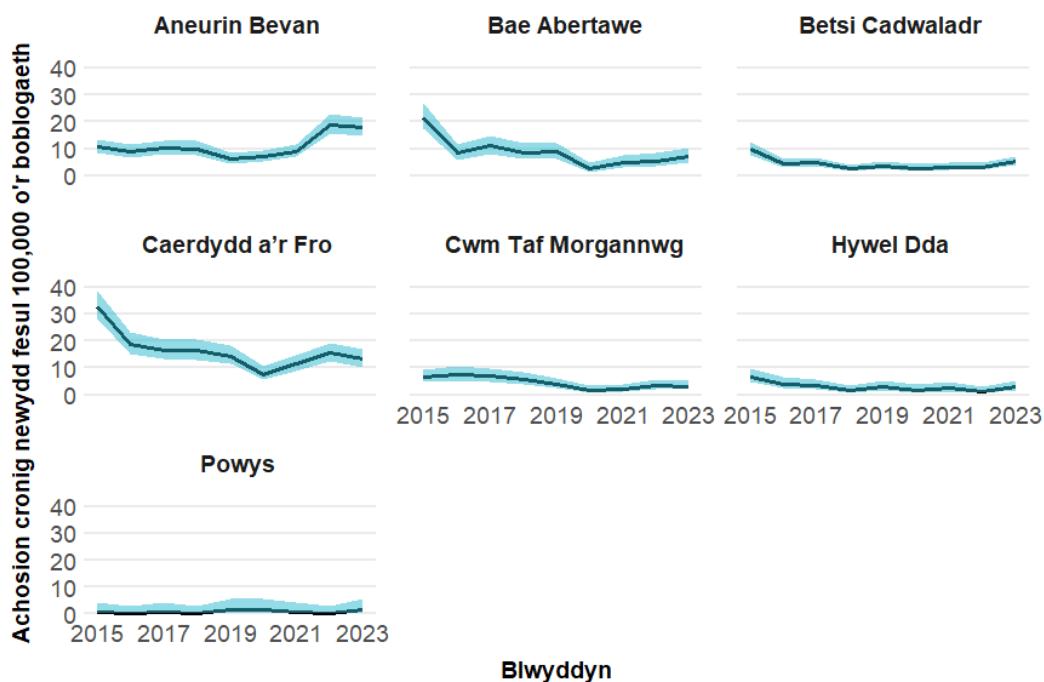
Bwrdd Iechyd	Pobl a gafodd eu sgrinio	Heintiau newydd (HBsAG yn unig)	Pob haint newydd ^a	Cyfran yr Achosion				Methu pennu statws haint
				Heintiau cronig newydd	heintiau newydd (%)	fesul 100,000 o'r boblogaeth	Cyfyngau hyder 95% ^b	
Aneurin Bevan	17,544	113	113	105	92.9	17.8	14.7 - 21.5	8
Betsi Cadwaladr	18,436	56	61	36	59.0	5.2	3.8 - 7.2	17
Caerdydd a'r Fro	15,049	77	79	67	84.8	13.3	10.4 - 16.8	11
Cwm Taf Morgannwg	12,851	22	23	14	60.9	3.2	1.9 - 5.3	9
Hywel Dda	8,499	14	15	11	73.3	2.9	1.6 - 5.1	3
Bae Abertawe	11,168	31	34	27	79.4	7.0	4.8 - 10.2	5
Powys/Tu Allan i Gymru	2,302	5	7	4	57.1		NA - NA	2
Anhysbys	11	0	0	0			NA - NA	0

^aYn cynnwys pobl sydd newydd gael eu nodi fel rhai sydd wedi'u heintio o ganlyniad i unrhyw brawf hepatitis B, nid prawf antigen arwyneb yn unig.

^bCyfrifir cyfyngau hyder gan ddefnyddio dull Wilson.

Ffynhonnell: LIMS, 2024

O'r 327 a nodwyd, roedd gan 80% (n=261) haint cronig ac roedd gan 4% (n=13) haint aciwt. Ni ellid sefydlu statws haint ar gyfer 53 (16%) o unigolion, naill ai oherwydd diffyg profion dilynol neu ganlyniadau sydd angen eu dehongli ymhellach.

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Ffigur 7 - Cyfradd heintiau cronig newydd o hepatitis B a nodwyd, fesul bwrdd iechyd a blwyddyn prawf, 2015-2023

Ledled Cymru, roedd cyfradd yr heintiau HBV cronig newydd yn 8.3 fesul 100,000 o'r boblogaeth yn 2023, ffigur tebyg i'r flwyddyn flaenorol (8.0 fesul 100,000 o'r boblogaeth) ond yn sylweddol uwch na'r hyn a gofnodwyd yn 2019 (5.9 fesul 100,000 o'r boblogaeth).

Mae amrywiad sylweddol rhwng cyfraddau'r achosion cronig newydd a nodwyd rhwng byrddau iechyd, gydag Aneurin Bevan (17.8 fesul 100,000 o'r boblogaeth) a Chaerdydd a'r Fro (13.6 fesul 100,000 o'r boblogaeth) yn sylweddol uwch na byrddau iechyd eraill (Tabl 10). Mae rhagor o waith yn mynd rhagddo i sefydlu'r rhesymau dros yr amrywiad hwn, fodd bynnag, mae'n annhebygol bod hynny oherwydd y cynnydd mewn profi yn y byrddau iechyd hyn.

Gwelwyd y gyfradd uchaf o achosion cronig yn y grŵp oedran 30-39, gyda 26.8 o achosion newydd wedi'u nodi fesul 100,000 o'r boblogaeth, tuedd sydd i'w gweld ymysg dynion a menywod (Tablau 11-13). Gwelwyd cyfraddau uchel hefyd mewn dynion 40-49 oed (1.6 o heintiau newydd fesul 100,000 o'r boblogaeth). Roedd y cyfraddau ymysg menywod yn yr un grŵp oedran yn is (9.8 fesul 100,000).

Tabl 11 – Crynodeb o achosion hepatitis B a nodwyd o'r newydd yn 2023, yn ôl grŵp demograffig

Demograffig	Pobl a gafodd eu sgrinio	Heintiau newydd (HBsAG yn unig)	Pob haint newydd ^a	Heintiau cronig newydd	Cyfran yr heintiau newydd (%)	Achosion fesul 100,000 o'r boblogaeth	Cyfyngau hyder 95% ^b	Methu pennu statws haint
<20	3,807	12	12	8	66.7	1.2	0.6 - 2.3	3
20 - 29	20,136	39	42	34	81.0	9.1	6.5 - 12.7	7
30 - 39	24,907	117	126	105	83.3	26.8	22.1 - 32.4	20
40 - 49	10,152	76	79	68	86.1	19.0	15.0 - 24.0	9
50 - 59	9,368	46	50	36	72.0	8.2	5.9 - 11.4	11
60 +	17,453	28	30	17	56.7	1.9	1.2 - 3.1	7
Gwrywod	32,771	165	169	133	78.7	8.7	7.3 - 10.3	25
Benywod	52,401	109	114	86	75.4	5.4	4.4 - 6.7	26

^aYn cynnwys pobl sydd newydd gael eu nodi fel rhai sydd wedi'u heintio o ganlyniad i unrhyw brawf hepatitis B, nid prawf antigen arwyneb yn unig.

^bCyfrifir cyfyngau hyder gan ddefnyddio dull Wilson.

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Tabl 12 – Crynodeb o achosion hepatitis B a nodwyd o'r newydd ymysg menywod yn 2023, yn ôl grŵp oedran

Demograffig	Pobl a gafodd eu sgrinio	Heintiau newydd (HBsAG yn unig)	Pob haint newydd ^a	Heintiau cronig newydd	Cyfran yr heintiau newydd (%)	Achosion fesul 100,000 o'r boblogaeth	Cyfyngau hyder 95% ^b	Methu pennu statws haint
20 - 29	15,488	20	22	15	68.2	8.2	4.9 - 13.5	6
30 - 39	17,842	44	49	39	79.6	19.4	14.2 - 26.5	10
40 - 49	4,465	18	19	18	94.7	9.8	6.2 - 15.5	1
50 - 59	4,155	11	13	8	61.5	3.6	1.8 - 7.0	5
60 +	8,108	12	13	9	69.2	1.9	1.0 - 3.7	4

^aYn cynnwys pobl sydd newydd gael eu nodi fel rhai sydd wedi'u heintio o ganlyniad i unrhyw brawf hepatitis B, nid prawf antigen arwyneb yn unig.

^bCyfrifir cyfyngau hyder gan ddefnyddio dull Wilson.

Ffynhonnell: LIMS, 2024

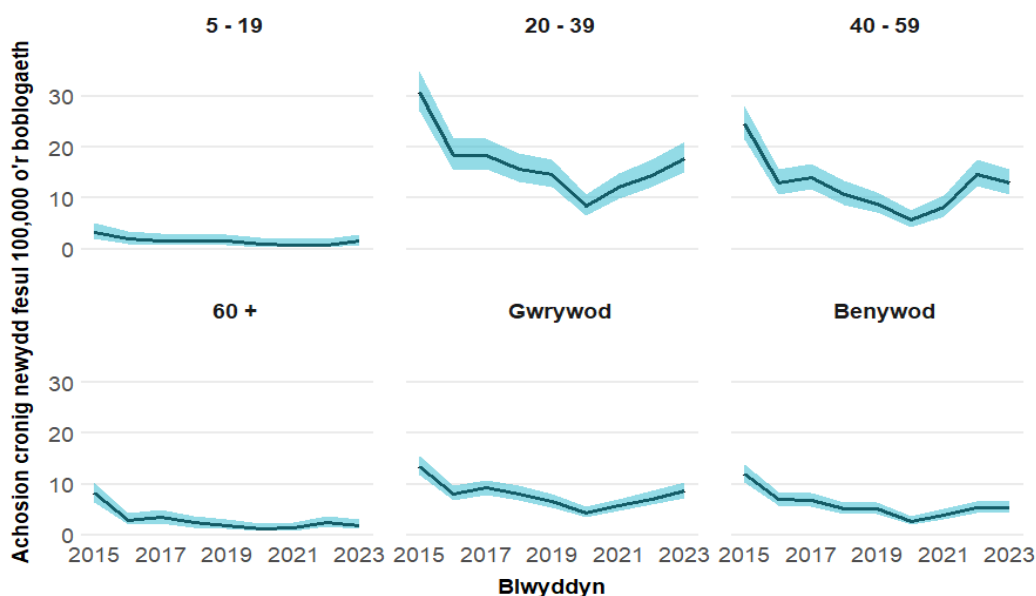
Tabl 13 – Crynodeb o achosion hepatitis B a nodwyd o'r newydd ymysg dynion yn 2023, yn ôl grŵp oedran

Demograffig	Pobl a gafodd eu sgrinio	Heintiau newydd (HBsAG yn unig)	Pob haint newydd ^a	Heintiau cronig newydd	Cyfran yr heintiau newydd (%)	Achosion fesul 100,000 o'r boblogaeth	Cyfyngau hyder 95% ^b	Methu pennu statws haint
20 - 29	4,476	17	18	18	100.0	9.5	6.0 - 15.1	0
30 - 39	6,933	53	57	46	80.7	24.2	18.1 - 32.2	10
40 - 49	5,624	43	45	36	80.0	20.6	14.9 - 28.5	7
50 - 59	5,187	29	31	22	71.0	10.3	6.8 - 15.7	6
60 +	9,337	15	16	7	43.8	1.7	0.8 - 3.5	3

^aYn cynnwys pobl sydd newydd gael eu nodi fel rhai sydd wedi'u heintio o ganlyniad i unrhyw brawf hepatitis B, nid prawf antigen arwyneb yn unig.

^bCyfrifir cyfyngau hyder gan ddefnyddio dull Wilson.

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Ffigur 8 - Cyfradd heintiau cronig newydd o hepatitis B a nodwyd, yn ôl grŵp demograffig a blwyddyn prawf, 2015-2023

Hepatitis B Acíwt

Mae heintiau hepatitis B aciwt yn brin yng Nghymru, gyda 52 o achosion aciwt wedi'u cofnodi dros y 5 mlynedd diwethaf, a 13 yn 2023. Yn ystod y cyfnod hwn, nodwyd y cyfraddau uchaf ym Mwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr (2.1 fesul 100,000 o'r boblogaeth), Caerdydd a'r Fro (2.2 fesul 100,000 o'r boblogaeth) a Chwm Taf (2.2 fesul 100,000 o'r boblogaeth). O'r 13 achos a gofnodwyd yn 2023:

- Roedd 11 84% yn ddynion ac 16% yn fenywod.
- Roedd 6 (46%) yn 60 oed neu'n hŷn

Er bod ethnigrwydd yn ystyriaeth bwysig ar gyfer hepatitis B, ni chofnodwyd data ethnigrwydd i'w archwilio ymhellach.

Hepatitis C (HCV)

Mae sgrinio am haint HCV actif yn broses dau gam. Mae nodi marcwyr serolegol adweithedd gwrth-HCV yn dangos tystiolaeth o ddod i gysylltiad â feirws HCV yn y gorffennol. Mae samplau gwrth-HCV adweithiol wedyn yn cael eu profi am bresenoldeb firaemia (HCV-RNA), ac os yw'n bositif, mae'r claf yn cael diagnosis o haint actif sydd angen triniaeth.

Ar lefel Cymru gyfan, roedd cynnydd mewn profion gwrth-HCV a HCV-RNA yn 2023 o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Tynnu gwaed yw'r dull sgrinio mwyaf cyffredin o hyd ar gyfer HCV, sy'n cyfrif am 79% o'r holl brofion yn 2023 (Tabl 14). Roedd cynnydd nodedig yn nifer y profion smotyn gwaed sych yn 2023, tra gostyngodd profion pwynt gofal (POC) ers y flwyddyn flaenorol. Mae defnyddio profion smotyn gwaed sych a POC ar gyfer grwpiau risg uchel ac ar gyfer y rhai y mae mynediad gwythiennol yn heriol yn parhau i fod yn briodol ac yn cael ei argymhell.

Yn 2020, bu gostyngiad o 33% mewn profion gwrth-HCV a gostyngiad o 41% mewn profion HCV-RNA o'i gymharu â 2019, sy'n debygol o fod oherwydd cyfyngiadau pandemig COVID-19 (Tablau 14 a 15). Fodd bynnag, roedd y cyfraddau profi ar gyfer gwrth-HCV yn uwch na'r lefelau profi cyn y pandemig yn 2022 a 2023, ac mae'r profion HCV-RNA yn dal yn ychydig yn is. Mae cyfraddau profi yn amrywio'n sylweddol yn ôl Bwrdd Iechyd (Ffigur 9 a Thabl 16).

Tabl 14 - Nifer y profion gwrth-HCV a HCV-RNA yn ôl math o brawf, 2015-2023

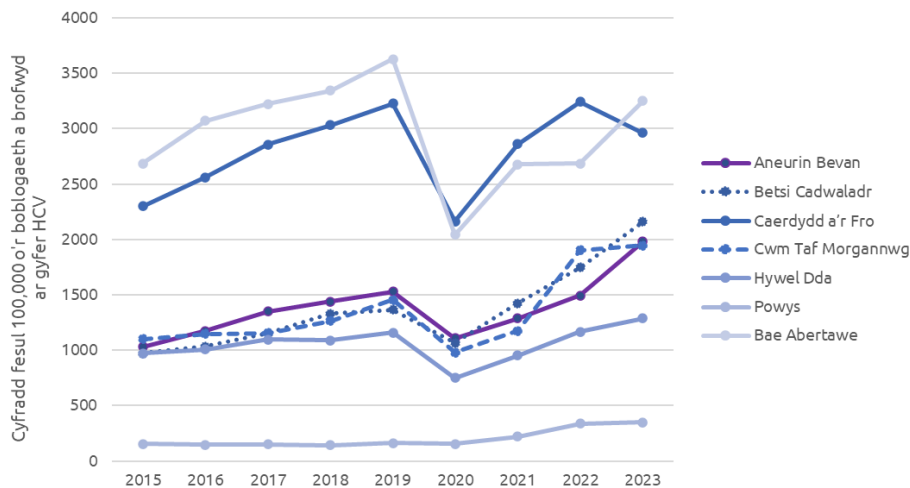
Blwyddyn	Gwythien-bigo	Smotyn gwaed sych	Pwynt Gofal	Cyfanswm profion gwrth-HCV	Cyfanswm profion HCV-RNA
2015	48,224	2,677	0	50,901	3,595
2016	50,410	4,089	0	54,499	5,392
2017	54,219	5,458	0	59,677	5,525
2018	60,867	5,382	379	66,628	4,283
2019	63,110	7,702	1,352	72,165	4,998
2020	45,268	2,944	204	48,416	2,932
2021	55,316	5,145	1,388	61,850	3,204
2022	63,127	6,817	5,312	75,258	3,934
2023	69,564	12,157	2,180	83,901	4,699

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Tabl 15 - Nifer y profion ac unigolion a brofwyd am HCV (gwrth-HCV neu HCV-RNA), a'r newid canrannol, yn ôl blwyddyn, 2015-2023

Blwyddyn	Cyfanswm y Profion a Gynhaliwyd	% Newid ers y flwyddyn flaenorol	Cyfanswm yr Unigolion a Brofwyd	% Newid ers y flwyddyn flaenorol
2015	54,496	-	42,968	-
2016	59,891	9.9	46,030	7.1
2017	65,202	8.9	50,129	8.9
2018	70,911	8.8	53,663	7.0
2019	77,162	8.8	57,706	7.5
2020	51,347	-33.5	38,965	-32.5
2021	65,049	26.7	49,966	28.2
2022	79,166	21.7	59,505	19.1
2023	88,600	11.9	67,178	12.9

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Figur 9 - Cyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth sydd wedi cael prawf HCV (gwrth-HCV neu HCV-RNA) yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl a blwyddyn, 2015-2023

Tabl 16 - Cyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth sydd wedi cael prawf HCV (gwrth-HCV neu HCV-RNA) yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl a blwyddyn, 2015-2023

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aneurin Bevan	1032	1175	1352	1439	1530	1110	1287	1492	1981
Betsi Cadwaladr	974	1033	1150	1330	1366	1065	1424	1746	2159
Caerdydd a'r Fro	2300	2562	2856	3033	3226	2162	2861	3242	2963
Cwm Taf Morgannwg	1099	1149	1154	1262	1454	979	1177	1902	1946
Hywel Dda	973	1006	1098	1088	1160	752	953	1168	1289
Powys	156	149	150	144	164	154	220	338	351
Bae Abertawe	2687	3073	3223	3342	3629	2044	2677	2685	3249

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Oedran canolrifol yr unigolion a gafodd brawf yn 2023 oedd 44 (IQR: 29), gyda 58% yn ddynion a 41% yn fenywod. Mae tueddiadau yn y proffil oedran a rhyw yn gyson â'r blynyddoedd blaenorol, gyda'r sgoriau uchaf ymysg y rhai 25-34 oed.

4.1.4 Adweithedd gwrth-HCV

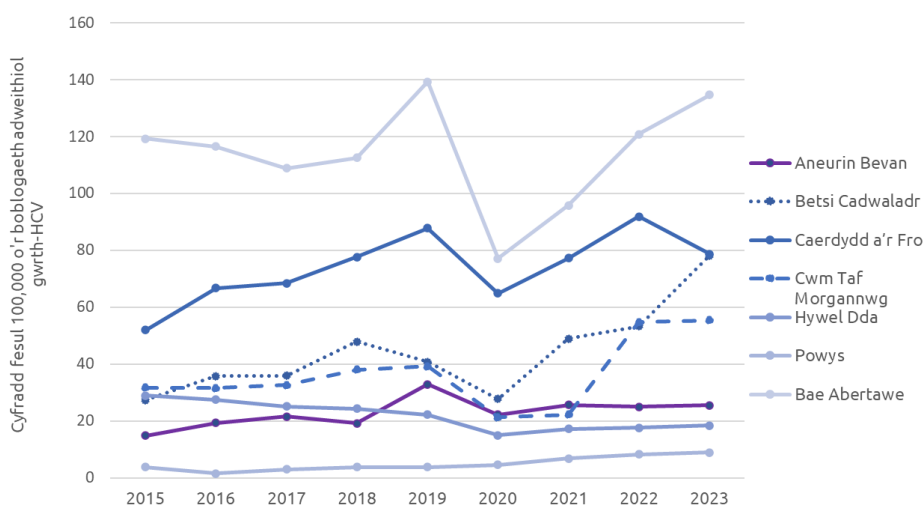
Mae'n bosibl y bydd profion rheolaidd ymysg grwpiau sy'n wynebu risg uwch ac sydd eisoes wedi'u nodi fel rhai sydd ag adweithedd gwrth-HCV yn cyfrif am y gyfradd flynyddol gymharol sefydlog o tua 2.9% o brofion adweithiol bob blwyddyn. Mae cyfran yr achosion adweithiol o wrthgyrff hepatitis C (gwrth-HCV) ymysg unigolion sydd newydd gael eu profi wedi gostwng 0.8 pwynt canran, o 2.0% i 1.2% yn ystod y cyfnod 2015-2023, er gwaethaf lefelau profi cymharol sefydlog (Tabl 17).

Mae yna amrywiad sylweddol yn y gyfradd adweithedd gwrth-HCV fesul 100,000 o'r boblogaeth yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl (Ffigur 10 a Thabl 18). Mewn blynyddoedd blaenorol, roedd y nifer uchaf o unigolion gwrth-HCV adweithiol yn 35-44 mlwydd oed, fodd bynnag, y grŵp oedran 45-54 oed oedd â'r nifer uchaf o unigolion gwrth-HCV adweithiol yn 2022 a 2023 (Tabl 19). Mewn blynyddoedd blaenorol, mae cymhareb gwrywod a benywod 2:1 gymharol gyson wedi bod yn y garfan hon. Fodd bynnag, yn y blynyddoedd diwethaf, mae cyfran y gwrywod wedi cynyddu ac yn 2023, roedd dynion yn cyfrif am 72.8% o unigolion gwrth-HCV adweithiol, a menywod 26.7% (nid oedd rhyw wedi'i gofnodi ar gyfer 0.5%).

Tabl 17 - Nifer a chyfran yr unigolion gwrth-HCV adweithiol, 2015-2023

Blwyddyn	Unigolion unigryw a brofwyd	Unigolion unigryw a brofwyd yn bositif	% yr unigolion unigryw a brofwyd gydag o leiaf un canlyniad positif result	Unigolion unigryw gyda chanlyniad positif cyntaf	Unigolion unigryw gyda chanlyniad positif cyntaf wedi'i gofnodi	Unigolion unigryw gyda chanlyniad positif cyntaf wedi'i gofnodi yn dangos canlyniad positif arall	% yr unigolion sydd newydd eu profi sy'n dangos canlyniad positif
2015	41,830	1,236	3.0	827	35,081	717	2.0
2016	44,658	1,377	3.1	863	34,845	717	2.1
2017	48,575	1,366	2.8	799	36,790	658	1.8
2018	52,343	1,515	2.9	828	38,022	643	1.7
2019	56,520	1,692	3.0	835	40,039	656	1.6
2020	38,093	1,093	2.9	482	24,973	371	1.5
2021	49,259	1,407	2.9	549	32,669	426	1.3
2022	58,781	1,771	3.0	693	39,950	550	1.4
2023	66,497	1,938	2.9	686	43,848	525	1.2

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Ffigur 10 Cyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth gwrth-HCV adweithiol yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl a blwyddyn, 2015-2023

Tabl 18 Cyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth gwrth-HCV adweithiol yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl a blwyddyn, 2015-2023

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aneurin Bevan	15	19	22	19	33	22	26	25	26
Betsi Cadwaladr	27	36	36	48	41	28	49	53	78
Caerdydd a'r Fro	52	67	68	78	88	65	77	92	79
Cwm Taf Morgannwg	32	32	33	38	39	21	22	55	55
Hywel Dda	29	27	25	24	22	15	17	18	18
Powys	4	2	3	4	4	5	7	8	9
Bae Abertawe	119	116	109	112	139	77	96	121	135

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Tabl 19 - Tabl gwres o adweithedd gwrth-HCV, yn ôl grŵp oedran a blwyddyn, 2015-2023 (mae glas tywyllach yn dangos cyfraddau uwch)

Grŵp Oedran	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
0-14	2.6%	3.2%	2.2%	3.5%	1.8%	1.7%	0.1%	0.9%	0.5%
15-24	1.1%	1.1%	0.8%	0.6%	0.5%	0.7%	0.5%	0.5%	0.3%
25-34	3.6%	3.6%	3.1%	2.8%	3.0%	2.7%	2.4%	2.0%	1.9%
35-44	5.1%	5.6%	5.3%	5.7%	5.9%	5.4%	5.5%	5.6%	5.3%
45-54	4.4%	4.5%	4.4%	4.2%	5.0%	4.7%	5.5%	5.8%	5.9%
55-64	2.2%	2.2%	2.2%	2.7%	2.1%	2.7%	2.5%	3.0%	3.3%
>64	0.7%	0.7%	0.4%	0.7%	0.6%	0.6%	0.5%	0.8%	0.7%
Heb ei gofnodi	7.9%	8.8%	8.2%	8.5%	9.4%	9.0%	12.5%	5.7%	4.7%

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Profion atgyrch cadarnhau yn dilyn positifedd gwrth-HCV

Mae prosesau labordy ar waith i gynnal profion HCV-RNA cadarnhau ar yr holl samplau gwrth-HCV adweithiol i gadarnhau'r haint presennol a'r gofyniad am driniaeth. Fodd bynnag, mae data'n dangos nad yw bron i 36% o'r rheini sydd â chanlyniad gwrth-HCV adweithiol wedi cael prawf HCV-RNA dilynol yn 2023 (Tabl 20), gan amrywio yn ôl bwrdd iechyd a dros amser (Tabl 21). Mae angen gwneud rhagor o waith i sefydlu pa gyfran o'r profion hyn allai fod yn hanesyddol (cyn 2018 ar gyfer profion smotyn gwaed sych), sy'n gysylltiedig â phroffion POC / profion prosiect peilot neu sy'n cynrychioli data anghyflawn.

Tabl 20 - Unigolion a chyfran nad ydynt yn cael prawf cadarnhau HCV-RNA yn dilyn unrhyw brawf gwrth-HCV adweithiol blaenorol yn ôl blwyddyn 2015-2023.

Blwyddyn	Cyfanswm adweithiol gwrth-HCV	Dim Dilyniant HCV-RNA	Cyfran heb ddilyniant HCV-RNA
	N	n	%
2015	794	287	36.1
2016	876	275	31.4
2017	871	289	33.2
2018	954	354	37.1
2019	1262	482	38.2
2020	775	261	33.7
2021	1103	381	34.5
2022	1427	379	26.6
2023	1652	597	36.1

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Tabl 21 - Tabl gwres - cyfran yr unigolion gwrth-HCV adweithiol nad ydynt yn cael prawf cadarnhau HCV-RNA fesul bwrdd iechyd a blwyddyn, 2015-2023 (mae glas tywyllach yn dangos cyfraddau uwch)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	TOTAL
Aneurin Bevan	29%	27%	23%	22%	24%	11%	24%	25%	30%	23%
Betsi Cadwaladr	16%	18%	20%	18%	24%	22%	32%	26%	38%	22%
Caerdydd a'r Fro	36%	19%	26%	35%	40%	36%	37%	19%	27%	31%
Cwm Taf Morgannwg	22%	17%	25%	23%	29%	28%	13%	12%	23%	21%
Hywel Dda	24%	24%	23%	17%	30%	16%	18%	28%	44%	23%
Powys	0%	50%	0%	0%	20%	0%	11%	27%	25%	13%
Bae Abertawe	19%	20%	16%	20%	23%	19%	20%	24%	29%	20%

Ffynhonnell: LIMS, 2024

4.1.5 Positifedd HCV-RNA

Mae cyfran yr unigolion sydd wedi cael canlyniad HCV-RNA positif yn dilyn prawf adweithiol gwrth-HCV wedi gostwng yn sylweddol o 61.5% yn 2015 i 23.9% yn 2023 (Tabl 22).

Roedd nifer yr achosion HCV-RNA positif newydd ymysg y rheini a gafodd eu profi yng Nghymru rhwng 2015 a 2023 wedi gostwng 37% (Tabl 23). Mae cyfradd y bobl sydd newydd gael diagnosis fesul 100,000 o'r boblogaeth wedi gostwng o 15.6 i 9.7 dros yr un cyfnod (Ffigur 11).

Ers 2015, ac eithrio'r preswylwyr hynny y tu allan i Gymru, mae 3,618 o achosion HCV-RNA newydd wedi cael eu nodi yng Nghymru, gydag amrywiadau daearyddol sylweddol yn ôl ardal breswyl byrddau iechyd (Tabl 24).

Mae cyfraddau safonedig yn ôl oedran achosion newydd fesul 100,000 o'r boblogaeth yn dangos tueddiadau amrywiol dros amser yn ardal breswyl y Bwrdd Iechyd (Tabl 25), er y dylid bod yn ofalus wrth ddehongli cyfraddau 2020 a 2021 oherwydd effaith cyfyngiadau COVID-19 ar brofi a diagnosis.

Tabl 22 - Nifer a chyfran yr unigolion â chanlyniadau HCV-RNA positif yn dilyn canlyniad gwrth-HCV adweithiol a phositifedd (%) yn ôl blwyddyn, 2015-2023

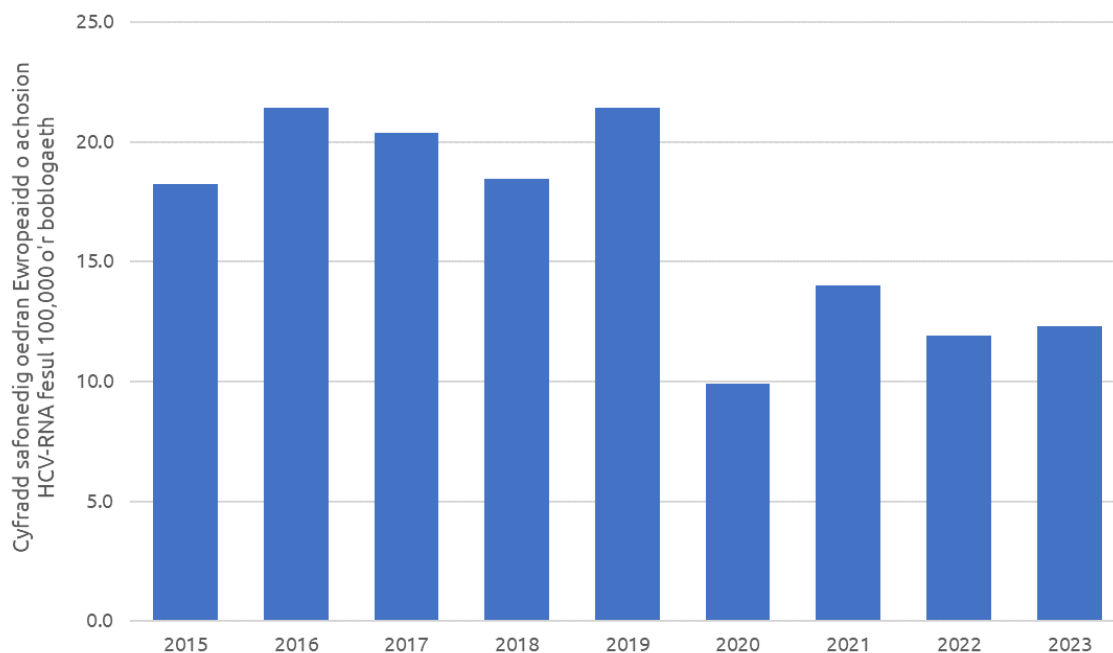
Blwyddyn	Nifer y rhai a oedd yn wrth-HCV adweithiol a fydd yn cael prawf dilynol	Gwrth-HCV adweithiol a HCV-RNA positif (n)	Gwrth-HCV adweithiol a HCV-RNA positif (%)
2015	507	312	61.5
2016	601	350	58.2
2017	582	306	52.6
2018	600	318	53.0
2019	780	339	43.5
2020	514	184	35.8
2021	722	263	36.4
2022	1048	302	28.8
2023	1055	252	23.9

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Tabl 23 - Unigolion HCV-RNA a brofwyd a phositifedd yn ôl blwyddyn, 2015-2023

Blwyddyn	Unigolion unigryw a brofwyd	Unigolion unigryw a brofwyd yn bositif	% yr unigolion unigryw a brofwyd gydag o leiaf un canlyniad positif	Unigolion unigryw gyda chanlyniad positif cyntaf	Unigolion unigryw gyda chanlyniad positif cyntaf wedi'i gofnodi	Unigolion unigryw gyda chanlyniad positif cyntaf wedi'i gofnodi	% yr unigolion sydd newydd eu profi sy'n dangos canlyniad positif
2015	2,488	1,170	47.0	483	1,230	463	37.6
2016	2,704	1,442	53.3	496	1,097	486	44.3
2017	3,025	1,265	41.8	483	1,300	466	35.8
2018	2,873	1,007	35.1	469	1,278	453	35.4
2019	3,317	1,004	30.3	498	1,475	469	31.8
2020	2,243	509	22.7	249	1,016	234	23.0
2021	2,388	618	25.9	316	1,068	295	27.6
2022	2,857	606	21.2	324	1,330	301	22.6
2023	3,243	591	18.2	304	1,385	283	20.4

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Ffynhonnell: LIMS, 2024

† yn seiliedig ar amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn y Swyddfa Ystadegau Gwladol 2015-2022

Ffigur 11 - Cyfradd achosion HCV-RNA fesul 100,000 o'r boblogaeth yn ôl blwyddyn 2015-2023[†]

Tabl 24 - Tabl gwres o Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran ar gyfer achosion HCV-RNA newydd fesul 100,000 o unigolion, yn ôl bwrdd iechyd a blwyddyn, 2015-2023 (mae glas tywyllach yn dangos cyfraddau uwch)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aneurin Bevan	17.3	15.7	23.1	13.1	19.1	10.5	12.7	9.7	10.5
Betsi Cadwaladr	16.5	21.4	23.0	23.2	24.7	16.9	24.3	20.7	17.5
Caerdydd a'r Fro	28.6	43.6	31.0	34.1	32.9	13.3	22.7	16.5	19.8
Cwm Taf Morgannwg	16.5	15.1	13.7	12.7	13.5	8.7	6.7	16.8	12.0
Hywel Dda	23.7	19.0	12.0	18.2	11.3	8.0	13.1	9.1	12.6
Powys	13.4	12.7	14.7	0.0	14.3	0.0	13.0	17.9	14.0
Bae Abertawe	66.7	51.2	56.7	43.6	55.0	28.1	30.8	26.5	26.6
Cymru	18.2	21.4	20.4	18.5	21.4	9.9	14.0	11.9	12.3

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Tabl 25 - Achosion HCV-RNA newydd yn ôl bwrdd iechyd preswyl, yn ôl blwyddyn y diagnosis cyntaf, 2015-2023

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aneurin Bevan	73	64	80	56	64	31	45	38	38
Betsi Cadwaladr	83	101	100	115	107	79	96	91	80
Caerdydd a'r Fro	100	125	113	117	122	50	75	67	71
Cwm Taf Morgannwg	33	37	30	34	35	15	13	41	26
Hywel Dda	51	37	25	31	29	15	21	15	28
Powys	<5	<5	<5	<5	<5	<5	<5	<5	<5
Bae Abertawe	141	128	133	116	138	59	63	66	59
Cymru	483	496	483	469	498	249	316	324	304

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Feirws imiwnoddiffygiant dynol (HIV)

4.1.6 Profion a phositifedd HIV Ag/Ab

Cynyddodd nifer yr unigolion a brofwyd am HIV mewn clinigau iechyd rhywiol, gofal sylfaenol neu eilaidd yn flynyddol rhwng 2015 a 2019, gyda gostyngiad o 35% yn 2020, sy'n adlewyrchu cyfyngiadau pandemig COVID-19 mae'n debyg. Fodd bynnag, yn dilyn cyflwyno BBV a Chynllun Profi a Phostio (TAP) ar gyfer iechyd rhywiol (gweler adran 5.3) yn 2021, yn ogystal â'r data a ddangosir yn Nhabl 26, cynyddodd nifer yr unigolion a gafodd eu profi am HIV Ag/Ab, gan ragori ar y lefelau cyn y pandemig.

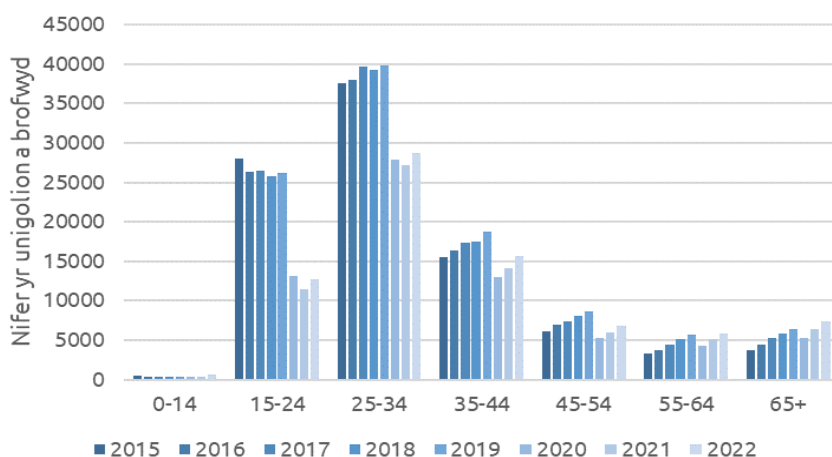
Mae data o'r cynllun TAP yn dangos bod 20,636, 23,743 a 24,195 o unigolion eraill wedi cael prawf yn 2021, 2022 a 2023 yn y drefn honno. Yn 2023, cafodd cyfanswm o 113,097 o unigolion yng Nghymru eu profi, y nifer uchaf ers 2019.

Tabl 26 - Cyfanswm y profion HIV Ag/Ab a gynhaliwyd mewn clinigau iechyd rhywiol, gofal sylfaenol ac eilaidd, unigolion a brofwyd, a phositifedd a gofnodwyd gan labordai Cymru,¹⁴ yn ôl blwyddyn, 2015-2023

Blwyddyn	Cyfanswm y Profion		Nifer positif	%
	a Gynhaliwyd	Unigolion a Brofiwyd		
2015	107,545	94,919	1,126	1.2
2016	109,612	96,691	1,013	1.0
2017	115,901	101,562	849	0.8
2018	117,212	102,495	793	0.8
2019	121,902	106,162	742	0.7
2020	78,409	69,398	552	0.8
2021	81,449	70,765	490	0.7
2022	91,512	77,554	668	0.9
2023	103,826	88,902	737	0.8

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Mae'r rhan fwyaf o'r unigolion a brofwyd yn perthyn i'r grwpiau oedran 15-24 a 25-34 (Ffigur 12).

Ffynhonnell: LIMS, 2024

Ffigur 12 - Nifer yr unigolion a brofwyd am HIV Ag/Ab mewn clinigau iechyd rhywiol, gofal sylfaenol ac eilaidd, yn ôl grŵp oedran a blwyddyn

¹⁴Gall gynnwys profion rheolaidd ar unigolion sydd wedi cael canlyniad positif o'r blaen.

Tabl 27 - Nifer yr unigolion a brofwyd am HIV Ag/Ab mewn clinigau iechyd rhywiol, gofal sylfaenol ac eilaidd, yn ôl bwrdd iechyd a blwyddyn, 2015-2023

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aneurin Bevan	15,606	15,943	16,157	15,519	16,012	11,890	11,502	12,199	15,121
Betsi Cadwaladr	16,521	16,732	16,982	18,325	20,707	13,946	13,248	14,534	18,770
Caerdydd a'r Fro	19,982	20,843	22,620	23,451	23,794	15,896	17,493	18,040	18,511
Cwm Taf Morgannwg	12,358	12,661	13,611	12,676	13,634	8,181	8,161	9,921	11,239
Hywel Dda	9,033	8,498	8,909	8,978	9,083	5,677	5,656	6,512	6,926
Powys	617	612	631	549	550	542	572	554	537
Bae Abertawe	14,778	14,788	15,298	16,319	16,817	9,047	8,700	10,266	13,883
Anhysbys	6,026	6,616	7,354	6,687	5,566	4,219	5,373	4,602	3,915

Ffynhonnell: LIMS, 2024

4.1.7 Diagnosis newydd o HIV

Yn 2022, cynyddodd cyfradd diagnosis HIV yng Nghymru o 1.9 fesul 100,000 o boblogaeth trigolion Cymru yn 2021 i 3.3 yn 2022 (Tabl 28). Mae hyn yn gynydd o 66 diagnosis newydd yn 2021 i 101 yn 2022 (Tabl 28).¹⁵

Yn gyson â'r blynyddoedd diwethaf, mae diagnosis newydd yn bennaf ymysg dynion; y rheini rhwng 35 a 49 oed; a'r rheini o ethnigrwydd Gwyn (Tabl 29). Mae cyfraddau diagnosisau HIV newydd wedi gostwng i raddau mwy ymysg dynion na menywod (Tabl 30) ac ymysg pobl iau 15-34 oed, lle mae darpariaeth PrEP a'r nifer sy'n manteisio arno ar ei uchaf.

Mae angen gwella'r gwaith o gasglu data ethnigrwydd er mwyn hysbysu dulliau atal wedi'u targedu.

Tabl 28 - Nifer a chyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth sydd â diagnosis newydd o HIV yn y DU, yn ôl gwlad a blwyddyn, 2018-2022

Gwlad / Rhanbarth	2018		2019		2020		2021		2022	
	Diagnosis newydd o HIV	Cyfradd	Diagnosis newydd o HIV	Cyfradd	Diagnosis newydd o HIV	Cyfradd	Diagnosis newydd o HIV	Cyfradd	Diagnosis newydd o HIV	Cyfradd
Lloegr	4,187	7.5	3,864	6.9	3,026	5.4	3,118	5.5	3,805	6.7
Gogledd Iwerddon	79	4.2	61	3.2	67	3.5	75	3.9	-	-
Yr Alban	224	4.1	207	3.8	157	2.9	124	2.3	126	2.3
Cymru	149	4.7	124	3.9	75	2.4	66	1.9	101	3.3
Cyfanswm	4,639	7.0	4,256	6.4	3,325	5.0	3,383	5.0	4,032	6.0

Ffynhonnell: UKHSA, 2023

¹⁵Mae data HIV a gyflenwir gan UKHSA yn cynnwys trigolion Cymru sy'n defnyddio gwasanaethau yn Lloegr.

Tabl 29 - Proffil demograffig diagnosisu HIV newydd yng Nghymru yn ôl blwyddyn, 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Pob un	149	124	75	66	101
Benyw	30	37	18	20	34
Gwryw	119	87	57	46	66
0-14	<5	<5	0	-	-
15-24	12	<10	<10	<10	<10
25-34	43	42	28	16	23
35-49	63	45	24	26	48
50-64	24	27	12	18	22
65+	<10	<10	<5	<5	<5
Gwyn	98	59	45	30	54
Du Affricanaidd	13	11	<10	<10	24
Du Caribiaidd	0	0	0	<5	0
Arall neu gymysg	15	11	12	<10	<10
Anhysbys	23	43	<20	<20	<20

Ffynhonnell: UKHSA, 2023

Tabl 30 - Cyfradd diagnosis HIV newydd fesul 100,000 o'r boblogaeth yng Nghymru, yn ôl rhyw a blwyddyn, 2018-2022 (mae glas tywyllach yn dangos cyfraddau uwch)

	2018	2019	2020	2021	2022
Pob un	4.8	4.0	2.4	2.1	3.2
Benyw	1.9	2.4	1.1	1.3	2.1
Gwryw	7.9	5.7	3.7	3.0	4.3

Ffynhonnell: UKHSA, 2023

4.1.8 Diagnosis hwyr a hwyr iawn o HIV¹⁶

Lle bo ar gael (55 o 101 o achosion (54%) yn 2022), dangosir data CD4 ar gyfer unigolion sydd wedi cael diagnosis newydd o HIV yn Nhabl 31. Roedd cyfran yr achosion HIV newydd a gafodd ddiagnosis hwyr wedi cynyddu yn 2022, ond, heb ddata CD4 cyflawn ar bob diagnosis newydd, dylid bod yn ofalus wrth drin unrhyw ddadansoddiad o dueddiadau.

Tabl 31 - Nifer y diagnosisau HIV newydd yng Nghymru, yn ôl CD4 a blwyddyn, 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Nifer gyfer cyfrif CD4 o fewn 91 diwrnod o ddiagnosis	86	75	32	25	55
Canolrif CD4	390	300	348	424	380
Nifer gyda diagnosis hwyr	35	41	16	11	23
% hwyr (y rhai gyda CD4)	41%	55%	50%	44%	42%

Ffynhonnell: UKHSA, 2023

4.1.9 Y llwybr a gofnodwyd ar gyfer trosglwyddo HIV

Lle adroddwyd am lwybr trosglwyddo tebygol (cymedr o 76% wedi'i gwblhau), rhwng 2017 a 2020, roedd y rhan fwyaf o achosion yn adrodd am drosglwyddo drwy ryw rhwng dynion. Fodd bynnag, yn 2021 a 2022, adroddodd y rhan fwyaf o achosion am drosglwyddo drwy gyswllt heterorywiol (Tabl 32).

¹⁶ Mae firs imiwnoddiffygiant dynol (HIV) yn ymosod ar system imiwnedd y corff, yn benodol y celloedd gwaed gwyn a elwir yn gelloedd CD4. Gellir defnyddio cyfrif CD4 i nodi cam yr haint, gyda chyfrif o lai na 350 yn awgrymu diagnosis hwyr o HIV a chyfrif o lai na 250 yn awgrymu diagnosis hwyr iawn.

Tabl 32 - Nifer y diagnosisu HIV newydd yng Nghymru, yn ôl llwybr trosglwyddiad a blwyddyn, 2018-2022

Categori amlygiad tebygol	2018	2019	2020	2021	2022
Rhyw rhwng dynion	69	40	38	23	32
Cyswllt heterorywiol	46	31	17	27	42
Chwistrellu cyffuriau	0	<5	<5	<5	<5
Mam i blentyn	<5	<5	0	0	0
Arall	<5	0	<5	0	<5

Ffynhonnell: UKHSA, 2023

5 Rhaglenni sgrinio, profi a diagnosis BBV

Carchardai

Mae unigolion yn y carchar yn cael eu hystyried yn grŵp risg uchel ar gyfer dal feirysau a gludir yn y gwaed oherwydd ymddygiad risg cymdeithasol ac iechyd mewn amgylcheddau cymunedol a charchar.

Mae 6 carchar i ddynion yn unig yng Nghymru, a dim un carchar i fenywod. Mae Carchar EF Caerdydd a Carchar EF Abertawe yn garchardai remand sydd â throsiant o 50% yn fras bob mis. Mae manylion pob carchar i'w gweld yn Nhabl 33.

Tabl 33 - Trosolwg o gategori, swyddogaeth, capasiti a lleoliad carchardai Cymru

Carchar	Categori Diogelwch*	Swyddogaeth	Gweithredol	Lleoliad
CEM Berwyn	C	Carchar hyfforddiant (oedolion a dynion ifanc sydd wedi'u dedfrydu)	1,801	Berwyn
CEM a YOI Parc	B	Y rhai sydd ag euogfarnau lleol (oedolion sydd wedi'u dedfrydu, oedolion ifanc a throseddwy'r ifanc.	1,699	Pen-y-bont ar Ogwr
CEM Caerdydd	B	Carchar remand lleol	749	Caerdydd
CEM Abertawe	B	Carchar remand lleol	396	Abertawe
CEM Brynbuga	C	Carchar hyfforddiant (oedolion a dynion ifanc sydd wedi'u dedfrydu)	484	Brynbuga
CEM Prescoed	D	Carchar agored		

*mae categorïau diogelwch yn amrywio o gategori A (uchafswm diogelwch) i Gategori D (carchar agored)

Mae ystod oedran yr unigolion sy'n cael eu profi am feirysau a gludir yn y gwaed mewn carchardai yn debygol o adlewyrchu proffil oedran y rheini sydd yn y carchar ar y pryd gan fod sgrinio eithrio arferol yn weithdrefn safonol (Tabl 34).

Tabl 34 - Ystod oedran ac oedran canolrifol unigolion sy'n cael eu profi am feirysau a gludir yn y gwaed, yn ôl carchar, 2023

	Ystod oed yr unigolion a brofwyd (canolrif)
CEM Berwyn	13-100 (34)
CEM a YOI Parc	16-91 (33)
CEM Caerdydd	18-69 (36)
CEM Abertawe	18-60 (36)
CEM Brynbuga	16-78 (44)
CEM Prescoed	20-97 (33)
Pob carchar	13-100 (34)

Ffynhonnell: SystmOne, 2023

5.1.1 Profion BBV

Cynyddodd profion feirysau a gludir yn y gwaed ym mhob carchar hyd at 2019, gyda gostyngiadau yn 2020, mae'n debyg oherwydd cyfyngiadau pandemig COVID-19, sydd wedi arwain at heriau sylweddol a chyfyngiadau capasiti ar gyfer gwasanaethau gofal iechyd mewn carchardai yn 2020 a 2021. Mae cyfanswm y profion a gynhaliwyd ym mhob carchar i'w weld yn Nhabl 35, roedd profion feirysau a gludir yn y gwaed wedi cyrraedd lefelau cyn y pandemig yn 2022 ac wedi rhagori ar y lefelau cyn y pandemig yn 2023.

Cynyddodd y ddarpariaeth brofi mewn carchardai hyd at 2019 ac yn 2022 gwelwyd gwelliant sylweddol ers cyfyngiadau pandemig COVID-19 (Tabl 36).

Tabl 35 - Profion BBV a gynhaliwyd yn ôl carchar, math o brawf BBV a blwyddyn, 2015-2023¹⁷

Prawf	Leoliad sy'n gwneud y cais	Profion a gynhaliwyd								
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hepatitis B (HBsAg)	CEM Berwyn	0	0	265	631	1,005	483	1,113	1,441	4,092
	CEM a YOI Parc	406	890	1,479	984	1,293	484	211	638	774
	CEM Caerdydd	238	891	1,331	391	1,453	568	718	321	228
	CEM Abertawe	0	2	161	182	302	50	43	58	68
	CEM Brynbuga	71	260	73	268	371	116	232	168	198
	CEM Prescoed	96	115	203	324	424	216	279	243	305
Total		811	2,158	3,512	2,780	4,848	1,917	2,596	2,869	5,665
Hepatitis C (Gwrth-HCV)	CEM Berwyn	0	0	266	632	1,005	462	1,109	1,400	4,065
	CEM a YOI Parc	407	895	1,485	988	1,293	482	206	641	780
	CEM Caerdydd	240	901	1,352	400	1,442	561	712	318	226
	CEM Abertawe	0	4	163	182	270	48	41	58	67
	CEM Brynbuga	71	260	73	268	371	117	234	170	198
	CEM Prescoed	98	115	204	324	425	216	280	243	305
Total		816	2,175	3,543	2,794	4,806	1,886	2,582	2,830	5,641
Hepatitis C (HCV-RNA)	CEM Berwyn	0	0	26	41	150	154	227	274	657
	CEM a YOI Parc	51	65	84	66	126	67	56	267	103
	CEM Caerdydd	57	135	160	151	219	87	88	123	70
	CEM Abertawe	24	40	54	62	241	58	70	64	64
	CEM Brynbuga	0	5	0	4	8	5	3	2	2
	CEM Prescoed	4	5	1	9	20	8	18	5	15
Total		136	250	325	333	764	379	462	735	911
HIV (Ag/Ab)	CEM Berwyn	0	0	265	631	1,034	524	1,135	1,431	4,064
	CEM a YOI Parc	406	893	1,473	984	1,285	480	208	634	772
	CEM Caerdydd	237	890	1,326	371	1,436	559	716	320	224
	CEM Abertawe	0	2	161	182	296	49	41	54	68
	CEM Brynbuga	71	260	73	267	369	111	223	160	192
	CEM Prescoed	96	115	203	324	418	210	276	238	287
Cyfanswm		810	2,160	3,501	2,759	4,838	1,933	2,599	2,837	5,607

Ffynhonnell: SystemOne, 2023

Tabl 36 - Darpariaeth profion¹⁸ ar draws carchardai Cymru, yn ôl carchar a blwyddyn, 2015-2022

	Cwmpas y Profion % (nifer o dderbyniadau)									
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
CEM Berwyn	-	-	26.9 (1080)	54.1 (1243)	62.6 (1777)	49.6 (1336)	69.0 (1856)	86.3 (1879)		
CEM a YOI Parc	20.0 (2287)	43.8 (2191)	64.1 (2439)	45.6 (2303)	65.2 (2105)	33.6 (1557)	15.3 (1631)	37.0 (1967)		
CEM Caerdydd	8.1 (3605)	29.6 (3464)	42.9 (3454)	16.5 (3047)	52.9 (2786)	26.3 (2197)	33.9 (2133)	17.9 (2244)		
CEM Abertawe	1.4 (1664)	2.6 (1611)	11.6 (1851)	16.7 (1459)	32.4 (1459)	8.5 (1127)	10.2 (1084)	9.1 (1278)		
CEM Brynbuga	30.0 (237)	114.2 (232)	35.8 (204)	125.3 (217)	198.9 (189)	145.8 (83)	134.7 (176)	108.2 (158)		
CEM Prescoed	23.6 (428)	30.0 (400)	55.9 (367)	91.5 (364)	121.6 (357)	86.3 (255)	91.1 (316)	83.1 (296)		
Cyfanswm	11.5 (8221)	30.5 (7898)	40.8 (9395)	35.6 (8633)	60.4 (8673)	33.6 (6555)	40.2 (7196)	42.0 (7822)		

*Nid yw data derbyniadau llawn ar gyfer 2023 ar gael eto.

Ffynhonnell: SystemOne ac Ystadegau Rheoli Troseddwy, 2023

5.1.2 Positifedd BBV mewn carchardai yng Nghymru

Hepatitis B (HBsAg) a HIV Ag/Ab

Ym mhob carchar yng Nghymru ym mhob blwyddyn 2015-2023, cafodd <1% o unigolion a brofwyd am HBsAg, a HIV Ag/Ab ganlyniad positif neu adweithiol.

17 Nodwyd unigolion gan ddefnyddio ID y claf a lleoliad y cais. Y profion a echdynnwyd o SystemOne oedd HBsAg, gwrth-HCV, HCV PCR a HIV Ag/Ab. Dim ond y rhai a brofwyd gyda chanlyniad positif neu negyddol a gynhwyswyd – cafodd profion gyda chanlyniad "Heb eu profi", "Annigonol i brofi", "Annilyd", "Gwaharddol" neu "Canlyniad i ddilyn" eu heithrio.

18 Gellir tybio darpariaeth profion drwy gymharu nifer y profion a gwblhawyd â nifer y derbyniadau newydd ym mhob carchar. Mae darpariaeth >100% yn dangos bod derbyniadau newydd yn cael eu profi dro ar ôl tro.

Hepatitis C

Mae adweithedd gwrth-HCV wedi aros yn gymharol sefydlog rhwng 2015 a 2023, yn amrywio o 7.0% i 9.8%, sy'n sylweddol uwch na'r gyfradd gyffredinol o 3% yng Nghymru (Tabl 37). Roedd nifer yr unigolion a gafodd ganlyniad gwrth-HCV adweithiol wedi cynyddu 1% rhwng 2019 (cyn y pandemig) a 2023, ac roedd nifer yr unigolion a gafodd brawf wedi cynyddu 15%.

Yn gyffredinol, mae cyfran y profion HCV-RNA positif (cyfanswm y carchardai ar y cyd) ar ei isaf ers 2015, sy'n gyson â thueddiadau cyffredinol Cymru. Roedd gostyngiad o 54% yn nifer yr unigolion a gafodd ganlyniad HCV-RNA positif rhwng 2019 a 2023, gyda chynnydd o 8% yn nifer yr unigolion a gafodd brawf (Tabl 37). Gan gyfuno data 2018-2023, roedd oedran canolrifol y rhai a gafodd ganlyniad prawf BBV positif neu adweithiol ar ei isaf ar gyfer y rhai a brofwyd am HBsAg (34 oed) ac ar ei uchaf ar gyfer y rhai a brofwyd am hepatitis C (gwrth-HCV a RNACV; 40 oed).

Oherwydd symudedd unigolion ar draws yr ystâd carchardai (Cymru a Lloegr) a thros amser, ochr yn ochr ag amrywiad sylweddol yn hyd dedfrydau o garchar a niferoedd isel o serodrawsnewid, nid oes cyfraddau a chyfrannau achosion cadarn ar gael.

Tabl 37 – Adweithedd Gwrth-HCV a phositifedd HCV-RNA unigolion a brofwyd mewn carchardai yng Nghymru, yn ôl prawf, carchar a blwyddyn, 2015-2023

		2015			2016			2017			2018			2019			2020			2021			2022			2023			
		n. pos	% pos	n. a brofwy	n. pos	% pos	n. a brofwy	n. pos	% pos	% pos	n. a brofwy	n. pos	% pos	% pos	n. a brofwy	n. pos	% pos	% pos	n. a brofwy	n. pos	% pos	% pos	n. a brofwy	n. pos	% pos	% pos	n. a brofwy	n. pos	% pos
Hepatitis C (Anti-HCV)	CEM Berwyn	-	-	-	24	9.1%	9.1%	264	50	8.2%	609	95	9.8%	971	44	9.7%	454	97	9.1%	1,066	106	7.7%	1,372	264	7.0%	3,793			
	CEM a YOIParc	31	7.8%	398	48	5.6%	855	114	7.8%	7.8%	1,462	34	3.5%	964	52	4.2%	1,241	33	7.1%	467	16	8.0%	201	111	18.3%	608	58	7.8%	743
	CEM Caerdydd	43	18.1%	237	96	10.9%	882	166	12.9%	12.9%	1,287	78	20.2%	387	176	12.9%	1,366	77	14.6%	529	78	12.0%	648	41	13.5%	303	40	19.7%	203
	CEM Abertawe	-	-	-	<5	25.0%	<5	28	17.3%	17.3%	162	17	9.7%	176	38	14.4%	263	15	32.6%	46	<5	7.3%	41	6	10.7%	56	8	12.3%	65
	CEM Brynbuga	0	0.0%	71	<5	1.6%	255	<5	1.4%	1.4%	71	<5	1.2%	244	<5	0.7%	299	1	0.9%	115	<5	0.9%	225	<5	1.3%	158	<5	0.5%	192
	CEM Prescoed	5	5.1%	98	<5	0.9%	113	5	2.6%	2.6%	196	5	1.7%	300	10	2.7%	376	6	3.0%	199	8	2.9%	276	<5	0.8%	240	7	2.4%	294
	Cyfanswm	79	9.8%	804	150	7.1%	2,109	338	9.8%	9.8%	3,442	187	7.0%	2,680	373	8.3%	4,516	176	9.7%	1,810	204	8.3%	2,457	268	9.8%	2,737	378	7.1%	5,290
Hepatitis C (HCV-RNA)	CEM Berwyn	-	-	-	10	45.5%	45.5%	22	15	40.5%	37	19	14.6%	130	40	28.2%	142	56	28.0%	200	62	25.1%	247	76	16.0%	474			
	CEM a YOIParc	23	54.8%	42	29	61.7%	47	37	48.7%	48.7%	76	18	27.7%	65	33	33.7%	98	12	20.7%	58	10	21.3%	47	35	19.1%	183	26	18.3%	82
	CEM Caerdydd	40	78.4%	51	82	68.3%	120	76	52.8%	52.8%	144	85	61.2%	139	73	37.8%	193	29	38.2%	76	26	37.1%	70	27	27.3%	99	17	30.4%	56
	CEM Abertawe	13	59.1%	22	23	59.0%	39	35	68.6%	68.6%	51	32	55.2%	58	66	34.9%	189	16	29.6%	54	22	36.1%	61	17	29.3%	58	17	31.5%	54
	CEM Brynbuga	-	-	-	<5	60.0%	5	-	-	-	0	0.0%	<5	5	<5	25.0%	<5	0	0.0%	<5	<5	33.3%	<5	0	0.0%	<5	0	0.0%	<5
	CEM Prescoed	<5	50.0%	<5	<5	66.7%	<5	<5	####	100.0%	<5	<5	11.1%	9	<5	7.1%	14	<5	14.3%	7	<5	6.7%	15	0	0.0%	5	0	0.0%	12
	Cyfanswm	78	65.5%	119	139	65.0%	214	159	54.1%	54.1%	294	151	48.6%	311	193	30.7%	628	98	28.8%	340	116	29.3%	396	141	23.8%	593	125	18.4%	680

Ffynhonnell: SystemOne, 2023

Camdefnyddio sylweddau a gwasanaethau cysylltiedig

5.1.3 Trosolwg o sgrinio BBV

Argymhellir sgrinio BBV drwy drefniadau eithrio fel mater o drefn bob blwyddyn o leiaf ar gyfer pawb sydd mewn cysylltiad â gwasanaethau camdefnyddio sylweddau a gwasanaethau cysylltiedig, gan gynnwys tai â chymorth a gwasanaethau digartrefedd a gwasanaethau cyfiawnder troseddol yn y gymuned.^{19,20} Mae pobl sy'n chwistrellu cyffuriau (presennol neu erioed) yn cynrychioli'r rhai sydd â'r risg uchaf o haint BBV. Mae adroddiadau blynyddol blaenorol ar gael yma: [Cyhoeddiadau - Iechyd Cyhoeddus Cymru \(qiq.cymru\)](#)

Amharwyd yn sylweddol ar brofion BBV gan wasanaethau camdefnyddio sylweddau gan gyfyngiadau pandemig COVID-19 ar wasanaethau a chapasiti profion labordy. Fodd bynnag, mae cynnydd wedi cael ei wneud er mwyn adfer i lefelau cyn y pandemig. Dangosir nifer y profion BBV yn ôl ardal breswyl Bwrdd Iechyd yn Nhabl 38.

Tabl 38 - Nifer yr unigolion sy'n cael prawfBBV yn ôl math o feirws, bwrdd iechyd preswyl,²¹ a blwyddyn ynghyd â chyfran y newid o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol, 2021-2023

	HIV			HBV			HCV		
	2022	2023	Newid	2022	2023	Newid	2022	2023	Newid
Aneurin Bevan	632	797	26 ↑	632	802	27 ↑	632	806	28 ↑
Betsi Cadwaladr	271	843	211 ↑	273	845	210 ↑	290	866	199 ↑
Caerdydd a'r Fro	1031	1211	17 ↑	1032	1218	18 ↑	1053	1233	17 ↑
Cwm Taf Morgannwg	280	702	151 ↑	283	734	159 ↑	306	771	152 ↑
Hywel Dda	140	155	11 ↑	140	156	11 ↑	140	156	11 ↑
Powys	239	263	10 ↑	239	264	10 ↑	239	264	10 ↑
Bae Abertawe	702	1934	175 ↑	705	1941	175 ↑	722	2499	246 ↑
Cymru**	3289	5886	79 ↑	3376	6564	80 ↑	3298	5939	94 ↑

**Efallai bod unigolyn wedi'i brofi mewn mwy nag un ardal bwrdd iechyd. Bydd cyfanswm Cymru'n llai na swm y bwrddau iechyd, ac mae'n cynnwys cyfanswm nifer yr unigolion unigryw a brofwyd yng Nghymru.

Ffynhonnell: HRD, 2024

Darpariaeth sgrinio BBV mewn Gwasanaethau Camdefnyddio Sylweddau (KPI6²³)

Yn 2022-23, roedd cyfanswm o 13,288 o unigolion mewn cysylltiad â gwasanaethau camdefnyddio sylweddau ac wedi'u cofnodi ar Gronfa Ddata Genedlaethol Cymru ar Gamdefnyddio Sylweddau (WNDSM) ac angen sgrinio rheolaidd ar gyfer BBV yng Nghymru.

Roedd y ddarpariaeth brofi ar gyfer Cymru yn gyffredinol yn 16.4%, i fyny o 13.5% yn 2021-22 gydag amrywiad daeryddol sylweddol yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl (Tabl 39).

¹⁹ Llywodraeth Cymru. 2017. [Cylchlythyr Iechyd Cymru WHC/2017/048](#)

²⁰ Dechreuodd y broses o gasglu data sgrinio BBV yn 2016, ond dechreuwyd profion cadarnhau HCV-RNA o brawf smotyn gwaged sych yn 2018. O'r herwydd, adroddir ar ddata'n rheolaidd o'r flwyddyn honno ymlaen.

²¹ Gan ei bod yn bosibl bod unigolyn wedi cael prawf mewn mwy nag un ardal bwrdd iechyd, bydd cyfanswm Cymru yn llai na chyfanswm y bwrddau iechyd, ond mae'n cynrychioli cyfanswm yr unigolion unigryw sy'n cael eu profi yng Nghymru.

Tabl 39 - Darpariaeth profion fesul Awdurdod Lleol a Bwrdd Cynllunio Ardal Camddefnyddio Sylweddau 2022-23

	Nifer y cleientiaid presennol ar WNDMSM	Nifer y cleientiaid newydd ar WNDMSM	Nifer angen prawf HCV	Nifer wedi derbyn cynnig prawf HCV	% wedi derbyn cynnig prawf HCV	Nifera brofwyd am HCV	% a brofwyd am HCV
	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)
Gorllewin y Bae							
Castell-nedd Port Talbot (1)	566	151	651	163	25.0%	111	17.1%
Abertawe (1)	808	456	1,079	372	34.5%	322	29.8%
Gorllewin y Bae	1,374	607	1,730	535	30.9%	433	25.0%
Caerdydd a'r Fro							
Caerdydd	2,023	493	2,391	611	25.6%	447	18.7%
Bro Morgannwg	411	224	610	221	36.2%	182	29.8%
Caerdydd a'r Fro	2,434	717	3,001	832	27.7%	629	21.0%
Cwm Taf Morgannwg							
Pen-y-bont ar Ogwr (1)	510	292	760	84	11.1%	72	9.5%
Merthyr	479	69	489	30	6.1%	30	6.1%
Rhondda Cynon Taf	1,476	345	1,616	192	11.9%	156	9.7%
Cwm Taf Morgannwg	2,465	706	2,865	306	10.7%	258	9.0%
Dyfed							
Sir Gaerfyrddin	504	61	391	50	12.8%	49	12.5%
Ceredigion	275	27	289	42	14.5%	41	14.2%
Sir Benfro	332	25	235	51	21.7%	48	20.4%
Dyfed	1,111	113	915	143	15.6%	138	15.1%
Gwent							
Blaenau Gwent	341	7	340	74	21.8%	65	19.1%
Caerffili	647	76	704	132	18.8%	128	18.2%
Sir Fynwy	346	1	346	78	22.5%	67	19.4%
Casnewydd	792	13	785	124	15.8%	118	15.0%
Torfaen	281	0	274	78	28.5%	75	27.4%
Gwent	2,407	97	2,449	486	19.8%	453	18.5%
Gogledd Cymru							
Conwy	425	14	415	27	6.5%	27	6.5%
Sir Ddinbych	364	9	348	37	10.6%	36	10.3%
Sir y Fflint	542	27	557	27	4.8%	26	4.7%
Gwynedd	562	12	470	63	13.4%	63	13.4%
Wrecsam	620	37	639	55	8.6%	55	8.6%
Ynys Mon	395	39	321	36	11.2%	36	11.2%
Gogledd Cymru	2,908	138	2,750	245	8.9%	243	8.8%
Powys							
Powys	589	2	549	197	35.9%	187	34.1%
Powys	589	2	549	197	35.9%	187	34.1%
Cyfanswm Cymru	13,288	2,380	14,259	2,744	19.2%	2,341	16.4%

(1) Mae'r asiantaethau yn yr ardaloedd hyn yn y broses o drosglwyddo i system WCCIS. Mae hyn wedi effeithio ar eu gallu i gyftwyno data.

(a) Nifer y cleientiaid sy'n cael triniaeth ar WNDMSM ar 1 Ebrill 2021

(b) Nifer y cleientiaid sydd wedi'u hasesu ar WNDMSM ond heb ddechrau triniaeth eto ar 1 Ebrill 2021

(c) = a + b - h

(d) Nifer y cleientiaid ar yr HRD gyda dyddiad prawf diwethaf rhwng Ebrill 2021 a Mawrth 2022

(e) = d / c * 100

(f) Nifer y cleientiaid sy'n ymddangos ar yr HRD ble mae canlyniad eu prawf diwethaf rhwng Ebrill 2021 a Mawrth 2022

(g) = f / c * 100

(h) Nifer y cleientiaid sy'n dangos ar y gronfa ddata lleihau niwed lle mae'r maes further_testing_required yn wag

(i) = h / c * 100

(j) Nifer y cleientiaid sy'n dangos ar y gronfa ddata lleihau niwed lle mae'r maes last_declined_test_date rhwng Ebrill 2022 a Mawrth 2023

(k) = j / d * 100

Ffynhonnell: WNDMSM, DCHW, 2023

5.1.4 Adweithedd / positifedd BBV ymysg y rhai sy'n ymwneud â chamdefnyddio sylweddau (SMS) a gwasanaethau cysylltiedig

HIV Ab/Ag a HBsAg

Lleded Cymru ym mhob blwyddyn 2016-2023, cafodd <1% o unigolion a brofwyd am HBsAg, a HIV Ag/Ab ganlyniad positif neu adweithiol.

Sgrinio HCV, adweithedd gwrth-HCV a phositifedd HCV-RNA

Ar draws yr holl wasanaethau SMS a chysylltiedig yng Nghymru yn 2019-2023, roedd cyfran yr adweithedd gwrth-HCV yn 13.2% (Tabl 40) gydag amrywiad daearyddol sylweddol yn ôl ardal breswyl y byrddau iechyd.

Tabl 40 - Canlyniadau sgrinio HCV ar gyfer cleientiaid SMS yn ôl bwrdd iechyd preswyl, math o brawf a blwyddyn, 2019-2023

Bwrdd Iechyd	TotCyfanswm a sgriniwyd am gwrth-HCV *	Cyfanswm gwrth-HCV adweithiol	% gwrth-HCV adweithiol	Cyfanswm gwrth-HCV adweithiol sy'n cael PCR wedi'i gadarnhau*	% gwrth-HCV adweithiol sy'n cael PCR wedi'i gadarnhau	Cyfanswm HCV PCR / RNA positif	% HCV PCR / RNA positif
Aneurin Bevan	2395	254	10.6	237	93.3	108	45.6
Betsi Cadwaladr	1740	356	20.5	310	87.1	156	50.3
Caerdydd a'r Fro	3062	329	10.7	238	72.3	101	42.4
Cwm Taf Morgannwg	1605	146	9.1	117	80.1	55	47.0
Hywel Dda	767	25	3.3	9	36.0	‡	‡
Powys	738	10	1.4	5	50.0	‡	‡
Bae Abertawe	2893	636	22.0	588	92.5	219	37.2
Cymru	13,028	1,716	13.2	1,467	85.5	629	42.9

*gyda chanlyniad prawf dilys wedi'i gofnodi ar HRD

‡ Heb ei gofnodi oherwydd niferoedd bach (o dan 5)

Ffynhonnell: HRD, 2024

Ymhlith y rhai sydd â'r risg uchaf o haint a throsglwyddiad HCV, pobl sy'n chwistrellu cyffuriau (PWID), mae cyfraddau gwrth-HCV yn fwy na dwywaith yn uwch (Tabl 41).

Tabl 41 - Cyfran y cyn-PWID presennol a diweddar (sydd wedi chwistrellu yn ystod y 12 mis diwethaf) sy'n chwistrellu cyffuriau seicoweithredol, sydd wedi eu sgrinio am wrthgyrff hepatitis C, ac yn profi'n adweithiol, yn ôl bwrdd iechyd preswyl, 2019-2023

	2019 - 2023		
	Cyfanswm a sgriniwyd am gwrth-HCV *	Adweithiol	% gwrth-HCV adweithiol
Aneurin Bevan	491	106	21.6
Betsi Cadwaladr	478	191	40.0
Caerdydd a'r Fro	240	87	36.2
Cwm Taf Morgannwg	261	86	33.0
Hywel Dda	111	17	15.3
Powys	72	6	8.3
Bae Abertawe	485	236	48.7
Cymru	2,089	719	34.4

*gyda chanlyniad prawf dilys wedi'i gofnodi ar HRD

† Yn cynnwys unigolion sydd wedi adrodd eu bod yn chwistrellu sylweddau seicoweithredol yn unig (h.y. opioidau neu

Ffynhonnell: HRD, 2024

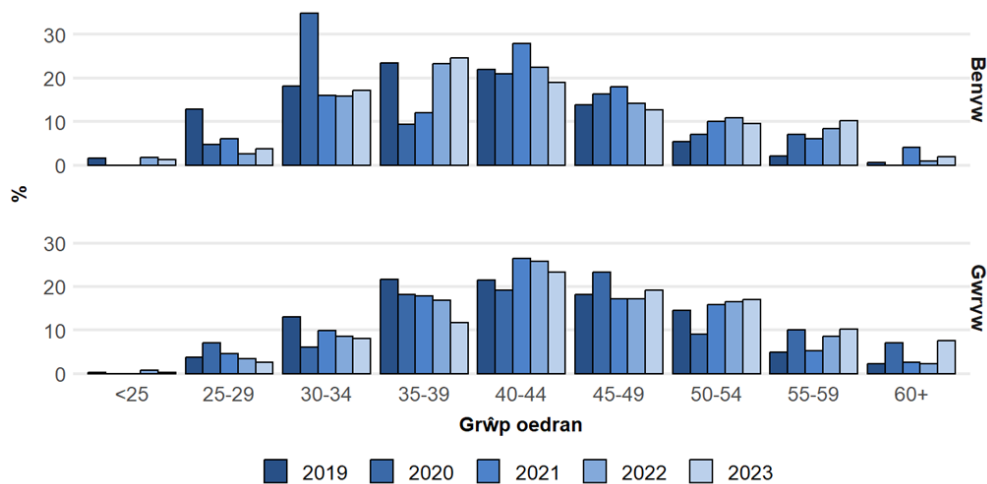
Mae Tabl 42 yn rhoi proffil o ffactorau risg cymdeithasol ac ymddygiadol penodol yng ngharfan y rhai a gafodd eu sgrinio gyda SMS a gwasanaethau cysylltiedig. Dangosir oedran a dosbarthiad rhyw achosion gwrth-HCV adweithiol dros amser yn Ffigur 13.

Tabl 42 - Cyfran yr unigolion sy'n derbyn sgrinio HCV gyda gwasanaethau cysylltiedig a gwasanaethau camddefnyddio sylweddau, cyfran y gwrth-HCV adweithiol yn ôl demograffeg a ffactorau risg, 2023

Demograffig / Grŵp ffactorau risg	Unigolion sydd wedi'u sgrinio am wrth-HCV					Nifer a chyfran gwrth-HCV adweithiol											
	N	Unigolion (n)	Cyfran y cyfanswm (%)	0	25	50	75	100	Unigolion sydd wedi'u sgrinio gyda chanlyniadau gwrth-HCV dilys	Unigolion sy'n cael prawf positif	%gwrth-HCV adweithiol	0	10	20	30	40	50
Pob cleient sydd wedi'u sgrinio	7072	7072	100						4577	577	12.6						
Oed																	
O dan 25 oed	7072	536	8						314	3	1.0						
25-49 oed	7072	5073	72						3217	394	12.2						
50 oed ac yn hŷn	7072	1463	21						1046	180	17.2						
Rhyw																	
Dyn	7072	5299	75						3267	419	12.8						
Dynes	7072	1769	25						1308	158	12.1						
Defnyddio Sylweddau																	
Wedi defnyddio cyffuriau*	2449	2151	87.8						1353	196	14.5						
Wedi chwistrellu cyffuriau*	2302	1051	45.7						603	157	26.0						
Sylweddau wedi'u chwistrellu (yn y 12 mis diwethaf)																	
Chwistrellu cyffur adfywiol	906	275	30.4						158	39	24.7						
Chwistrellu Heroin	906	798	88.1						439	128	29.2						
Chwistrellu cyffur adfywiol a heroin	906	200	22.1						110	33	30.0						
Chwistrellu IPED	906	35	3.9						20	1	5.0						
Hyd chwistrellu																	
Newydd (<36 mis)	906	58	6.4						37	5	13.5						
3-10 mlynedd	906	246	27.2						143	33	23.1						
>10 mlynedd	906	601	66.3						325	96	29.5						
Amllder chwistrellu																	
Chwistrellu bob dydd	906	583	64.3						328	107	32.6						
Nid yw'n chwistrellu bob dydd	906	323	35.7						178	28	15.7						
Carchar																	
Wedi bod yn y carchar *	2114	817	38.6						462	94	20.3						
Wedi defnyddio cyffuriau yn y carchar	817	365	44.7						207	50	24.2						
Wedi chwistrellu cyffuriau yn y carchar	817	33	4.0						11	2	18.2						
Hanes Rhyw																	
Wedi cael rhyw yn y 12 mis diwethaf *	1962	1308	66.7						822	99	12.0						
Wedi cael >2 bartner yn y 12 mis diwethaf	1308	438	33.5						246	39	15.9						
Dynion sy'n cael rhyw gyda dynion (MSM)	1308	40	3.1						24	1	4.2						
Wedi cyfnewid arian / cyffuriau am ryw	1308	65	5.0						38	7	18.4						
Wedi derbyn arian / cyffuriau am ryw	1308	91	7.0						49	12	24.5						
Arall																	
Trallwysiad gwaed cyn 1991*	2036	34	1.7						22	5	22.7						
Wedi goddef ymosodiad a oedd yn cynnw	1906	292	15.3						168	24	14.3						
Anaf gyda nodwydd*	1899	158	8.3						90	18	20.0						
Proffil economaidd cymdeithasol																	
Dim – Cartref sefydlog (gan gynnwys NFA)	2092	547	26.1						339	60	17.7						
NFA	2092	311	14.9						191	34	17.8						
Anghyflogedig	2145	1448	67.5						946	145	15.3						

* Yn cyfeirio at gwestiynau ffactor risg sylfaenol ar y HRD

Oherwydd amrywiad rhwng blynyddoedd, adroddir ar nodweddion demograffig a ffactorau risg mewn cyfnodau o flwyddyn

Ffynhonnell: HRD, 2024

Ffigur 13 - Proffil oedran a rhyw unigolion gwrth-HCV adweithiol sy'n ymwneud â gwasanaethau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru yn ôl blwyddyn, 2019-2023

Atgyfeirio at wasanaethau clinigol a chanlyniadau triniaeth

Dylid cyfeirio pob achos HCV-RNA positif ar gyfer asesiad a thriniaeth glinigol. Dangosir canlyniadau cychwynnol yn dilyn atgyfeiriad yn Nhabl 43, a chanlyniadau achosion a atgyfeiriwyd ac a dderbyniwyd i wasanaethau arbenigol clinigol 2019-2023, lle cofnodwyd hynny ar HRD Cymru, yn Nhabl 44.²²

Tabl 43 - Canlyniadau cychwynnol yn dilyn atgyfeirio unigolion HCV-RNA positif at wasanaethau arbenigol clinigol, 2019-2023

Bwrdd Iechyd	Cyfanswm nifer yr unigolion a atgyfeiriwyd	Derbyniodd y claf yr atgyfeiriad a chafodd ei weld gan y clinigwr	Gwrthododd y claf yr atgyfeiriad	Atgyfeiriad amhriodol†	Canlyniad yr atgyfeiriad yn anhysbys
Aneurin Bevan	144	87	9	13	38
Betsi Cadwaladr	248	5	<5	0	242
Caerdydd a'r Fro	95	59	13	25	<5
Cwm Taf Morgannwg	46	20	<5	<5	19
Hywel Dda	10	<5	0	<5	8
Powys	0	0	0	0	0
Bae Abertawe	248	98	8	119	34
Cymru	791	270	37	163	344

† Yn cynnwys unigolion sydd angen profion cadarnhau PCR/RNA yn y gymuned, unigolion yn hysbys i'r gwasanaeth ac wedi cael eu hatgyfeirio'n y blynyddoedd blaenorol
* Gall unigolion gael eu cyfeirio mwy nag un waith. Felly ni fydd cyfanswm y bwrdd iechyd a Chymru'n gwneud synnwyr

Ffynhonnell: HRD, 2024

22Nid yw pob tîm triniaeth glinigol HCV yn cofnodi canlyniadau atgyfeirio ar y Gronfa Ddata Lleihau Niwed ac felly gallai nifer gwirioneddol yr atgyfeiriadau sy'n arwain at gychwyn llwybr triniaeth HCV fod yn uwch.

Tabl 44 - Canlyniadau triniaeth ar gyfer unigolion a atgyfeiriwyd ac a dderbyniwyd i wasanaethau arbenigol clinigol, 2018-2023

	Atgyfeiriad wedi'i dderbyn gan y claf a'r claf wedi cael ei weld gan glinigwr	Nifer sydd angen triniaeth	Triniaeth HCV wedi'i ddechrau	Triniaeth wedi'i chwblhau
Aneurin Bevan	87	76	51	4
Betsi Cadwaladr	5	5	1	0
Caerdydd a'r Fro	59	60	8	8
Cwm Taf Morgannwg	20	13	3	0
Hywel Dda	1	1	0	0
Powys	0	0	0	0
Bae Abertawe	98	95	84	21
Cymru	240	134	97	43

† Ble mae data wedi'i gofnodi ar HRD

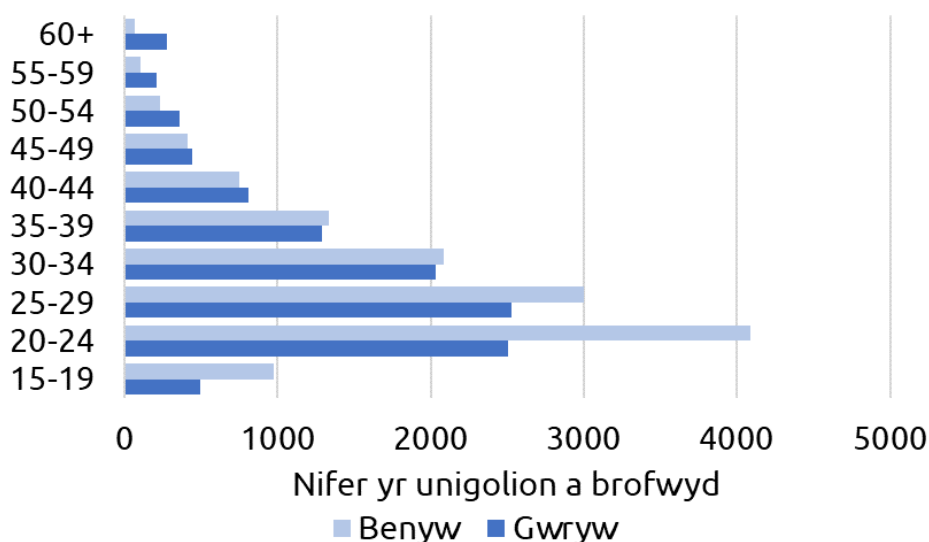
Ffynhonnell: HRD, 2024

Cynllun Profi a Phostio

Mewn cydweithrediad â Llywodraeth Cymru a gwasanaethau iechyd rhywiol y Bwrdd Iechyd, sefydlodd Iechyd Cyhoeddus Cymru wasanaeth profi drwy'r post ar gyfer feirysau BBV a heintiau a drosglwyddir yn rhywiol. Mae pobl sy'n cael eu sgrinio'n bositif yn cael eu hatgyfeirio at wasanaethau triniaeth priodol i gael cadarnhad. Mae data ar brofion ac adweithedd BBV wedi'u cynnwys yma.

Cafodd cyfanswm o 24,438 o unigolion yng Nghymru eu profi am BBV (HBsAg, HIV Ab/Ag a gwrth-HCV) drwy'r Cynllun Profi a Phostio yn 2023. Mae'r proffil oedran a rhyw i'w weld yn Ffigur 14. Roedd menywod yn cyfrif am fwy o brofion (41% yn fenywod a 32% yn ddynion). Cafodd y rhan fwyaf o'r profion eu cwblhau gan bobl iau yn y grwpiau oedran 20-24 oed a 25-29 oed, sef (27% a 23% yn y drefn honno).

Gellir gweld Bwrdd Iechyd preswyl yr unigolion a brofwyd yn Nhabl 45, gyda'r rhan fwyaf o'r unigolion yn byw yn ardal Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro.

Ffynhonnell: Cynllun Profi a Phostio, 2024

Ffigur 14 - Nifer yr unigolion a brofwyd am unrhyw BBV drwy'r cynllun Profi a Phostio, yn ôl grŵp oedran a rhyw, 2023

Tabl 45 - Nifer yr unigolion a'r gyfran a brofwyd ar gyfer unrhyw BBV gan ddefnyddio'r cynllun Profi a Phostio, fesul Bwrdd Iechyd preswyl, 2023

Bwrdd Iechyd	Nifer yr unigolion		
	2021	2022	2023
Aneurin Bevan	1,918	2,929	3,035
Betsi Cadwaladr	2,356	3,706	3,689
Caerdydd a'r Fro	1,439	2,195	2,244
Cwm Taf Morgannwg	4,528	6,942	6,913
Hywel Dda	1,661	2,582	2,704
Powys	391	665	708
Bae Abertawe	1,796	2,986	2,847
Anhysbys	6,896	2,075	2,298
Cyfanswm	20,985	24,080	24,438

Ffynhonnell: Cynllun Profi a Phostio, 2024

Adweithedd/positifedd

Cafodd 541 (2.3%) ganlyniad adweithiol neu bositif, a ddangosir yn Nhabl 46, gyda mwy o unigolion yn cael prawf positif ar gyfer HBsAg. **D.S. Nid yw'n bosibl nodi'r rhai a oedd eisoes yn ymwybodol o'u statws HIV Ab/Ag positif a/neu HBsAg ac a gafodd ail brawf.** Mae gwaith datblygu pellach yn mynd rhagddo i wahaniaethu rhwng statws achosion HIV newydd a phresennol.

Tabl 46 - Nifer yr unigolion sy'n cael canlyniad positif neu adweithiol, yn ôl BBV, 2023

BBV	2021		2022		2023	
	A brofwyd	Positifrwydd % (n)	A brofwyd	Positifrwydd % (n)	A brofwyd	Positifrwydd % (n)
Hepatitis B (HBsAg)	20,149	0.9 (178)	23,160	1.1 (260)	23,397	1.5 (341)
Hepatitis C (gwrth-HCV a HCV-RNA)	23,053	0.3 (60)	23,029	0.2 (57)	23,446	0.2 (46)
HIV (Ag/Ab)	20,636	0.4 (88)	23,743	0.5 (125)	24,195	0.6 (154)

Ffynhonnell: Cynllun Profi a Phostio, 2024

Dangosir proffil demograffig y rheini sy'n cofnodi profion BBV adweithiol neu bositif, yn ôl BBV, yn Nhabl 47:

- Roedd positifedd Hepatitis B (HBsAg) yn uwch mewn: menywod; y rhai dros 60 oed; a'r rhai sy'n byw yn BIP Cwm Taf Morgannwg.
- Roedd positifedd/adweithedd Hepatitis C (gwrth-HCV neu HCV-RNA) yn uwch ymysg dynion; rhai 55-59 oed; a'r rheini sy'n byw ym Mwrdd Iechyd Addysgu Powys.
- Ar gyfer HIV (Ag/Ab),²³ roedd positifedd yn uwch ymysg dynion; pobl 15-19 oed; a'r rheini sy'n byw ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda.

²³D.S. Nid yw'n bosibl nodi'r rhai a oedd eisoes yn ymwybodol o'u statws HIV Ab/Ag positif ac a gafodd ail brawf.

Tabl 47 - Proffil demograffig unigolion sydd â phroffion positif neu adweithiol yn ôl BBV, 2023

	Hepatitis B	Hepatitis C	HIV
Pawb	1.5%	0.2%	0.6%
Merched	1.6%	0.2%	0.6%
Dynion	1.4%	0.3%	0.6%
10-14	0.0%	0.0%	0.0%
15-19	1.3%	0.1%	1.0%
20-24	1.4%	0.0%	0.6%
25-29	1.4%	0.1%	0.4%
30-34	1.5%	0.2%	0.8%
35-39	1.5%	0.3%	0.7%
40-44	1.4%	0.5%	0.4%
45-49	1.7%	0.6%	0.9%
50-54	1.8%	0.7%	0.7%
55-59	1.2%	0.9%	0.6%
60+	2.0%	0.3%	0.3%
Aneurin Bevan	1.5%	0.1%	0.6%
Betsi Cadwaladr	1.3%	0.2%	0.5%
Cwm Taf Morgannwg	1.8%	0.2%	0.7%
Caerdydd a'r Fro	1.4%	0.2%	0.7%
Hywel Dda	1.6%	0.3%	0.9%
Powys	1.2%	0.3%	0.3%
Bae Abertawe	1.5%	0.2%	0.6%

Ffynhonnell: Cynllun Profi a Phostio, 2024

Cyd-heintiau

Roedd pymtheg y cant o'r rhai ag unrhyw ganlyniad positif neu adweithiol yn positif ar gyfer HBsAg a HIV Ag/Ab (Tabl 48). Nid yw'n bosibl sefydlu a oedd statws BBV eisoes yn hysbys cyn y prawf.

Tabl 48 - Nifer a chyfran yr unigolion sydd â chanlyniad positif neu adweithiol, yn ôl BBV a chyfuniad o BBVau, 2023

	BBV	Nifer yr unigolion	Cyfran
Hepatitis B (HBsAg) yn unig		251	56%
Hepatitis C (anti-HCV or HCV-RNA) yn unig		44	10%
HIV (Ag/Ab) yn unig		65	15%
HIV (Ag/Ab) & Hepatitis B (HBsAg)		88	20%
Cyfanswm*		448	

*Roedd llai na 5 o gyd-heintiau HIV (Ag/Ab) a Hepatitis C (gwrth-HCV neu HCV-RNA) nad ydynt wedi'u cynnwys yn y cyfanswm hwn

Ffynhonnell: Cynllun Profi a Phostio, 2024

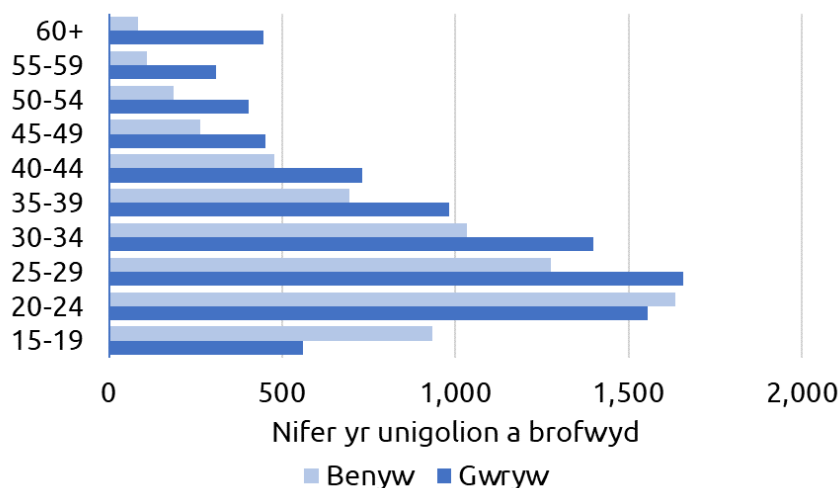
Gwasanaethau clinigol iechyd rhywiol

Efallai y bydd unigolion sy'n mynd i glinigau iechyd rhywiol (SHC) yn cael cynnig prawf BBV os ydynt yn dangos symptomau neu mewn perygl. Cafodd cyfanswm o 15,290 o unigolion eu profi am un neu fwy o BBVau. Yn 2023:

- Profwyd 14,986 (98%) am HIV
- Profwyd 4,371 (29%) am HBV (gwrth-HBc a HBsAg) a HCV (gwrth-HCV/HCV-RNA)

Mae Ffigur 15 yn dangos proffil oedran a rhyw yr unigolion a brofwyd mewn SHC. Roedd y nifer uchaf o unigolion a fynychodd SHC ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan (Tabl 49).

O'r 4,371 o unigolion a brofwyd am hepatitis B a hepatitis C mewn SHC: Cafodd 13 (0.3%) ganlyniad hepatitis B positif a chafodd 7 (0.2%) ganlyniad hepatitis C positif.

Ffynhonnell: SWS, 2024

Ffigur 15 - Nifer yr unigolion a brofwyd ar gyfer unrhyw BBV mewn SHC, yn ôl grŵp oedran a rhyw, 2023

Tabl 49 - Nifer yr unigolion a'r gyfran a brofwyd ar gyfer unrhyw BBV mewn SHC, yn ôl y Bwrdd Iechyd ble mynychwyd clinig, 2023

Bwrdd Iechyd	Nifer yr unigolion		
	2021	2022	2023
Aneurin Bevan	1,403	2,749	3,843
Betsi Cadwaladr	1,850	2,556	1,978
Caerdydd a'r Fro	2,045	3,562	3,704
Cwm Taf Morgannwg	848	1,442	1,522
Hywel Dda	258	269	792
Powys	dim SHC	dim SHC	dim SHC
Bae Abertawe	1,632	2,085	3,451
Cyfanswm	8,036	12,663	15,290

Ffynhonnell: SWS, 2024

6 Triniaeth

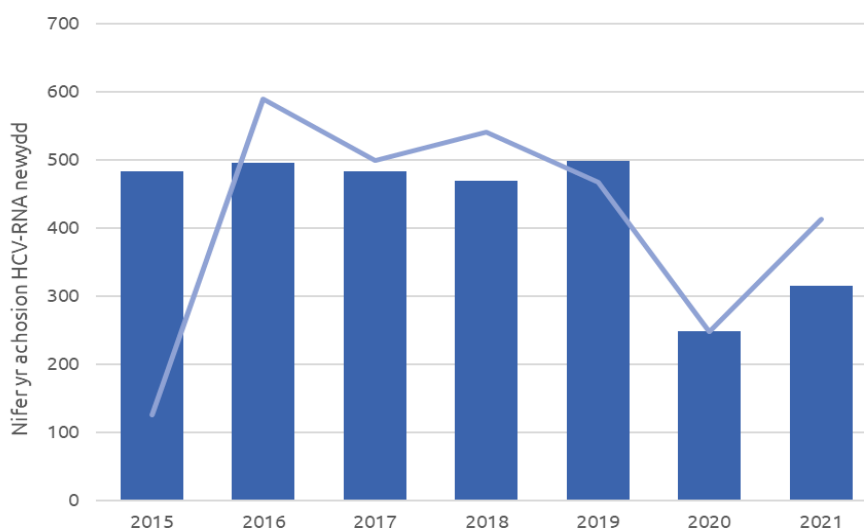
Hepatitis C (HCV)

6.1.1 Cymru – pob achos HCV-RNA positif

Cyn 2022, darparwyd data triniaeth HCV drwy adroddiadau ansafonol. O 2022 ymlaen, mae data triniaeth HCV wedi cael ei gasglu'n electronig a'i gasglu'n ganolog drwy e-ffurflen HCV Porth Clinigol Cymru, sy'n darparu mecanwaith mwy cadarn (gweler Atodiad B am fethodoleg a materion ynghylch ansawdd data).

Rhwng 2015-2023, mae cyfanswm o 3,622 o unigolion wedi cael diagnosis o haint HCV cronig sydd angen triniaeth, gan gynnwys y rheini sydd wedi cael diagnosis o Garchardai EM a gwasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol a gwasanaethau cysylltiedig.

Mae cyfanswm o 3,519 o unigolion wedi dechrau triniaeth ers 2015 a bydd yn cynnwys unigolion sydd wedi cael diagnosis cyn 2015. Mae Ffigur 16 a Thabl 53 yn cymharu nifer yr achosion HCV-RNA sydd newydd gael diagnosis sydd angen triniaeth fesul blwyddyn a'r nifer sy'n dechrau triniaeth fesul blwyddyn, cyn y fethodoleg casglu data newydd (rhwng 2015 a 2021).^{24,25}

Ffynhonnell: LIMS, Timau Clinigol y Bwrdd Iechyd ac e-ffurflen HCV, Porth Clinigol Cymru, 2024

Ffigur 16 - Nifer yr achosion a gafodd ddiagnosis HCV-RNA yn ystod y flwyddyn a nifer yr unigolion a ddechreuodd driniaeth HCV yn ystod y flwyddyn, 2015-2021

Tabl 50 - Nifer yr achosion a gafodd ddiagnosis HCV-RNA yn ystod y flwyddyn a nifer yr unigolion a ddechreuodd driniaeth HCV yn ystod y flwyddyn, 2015-2021

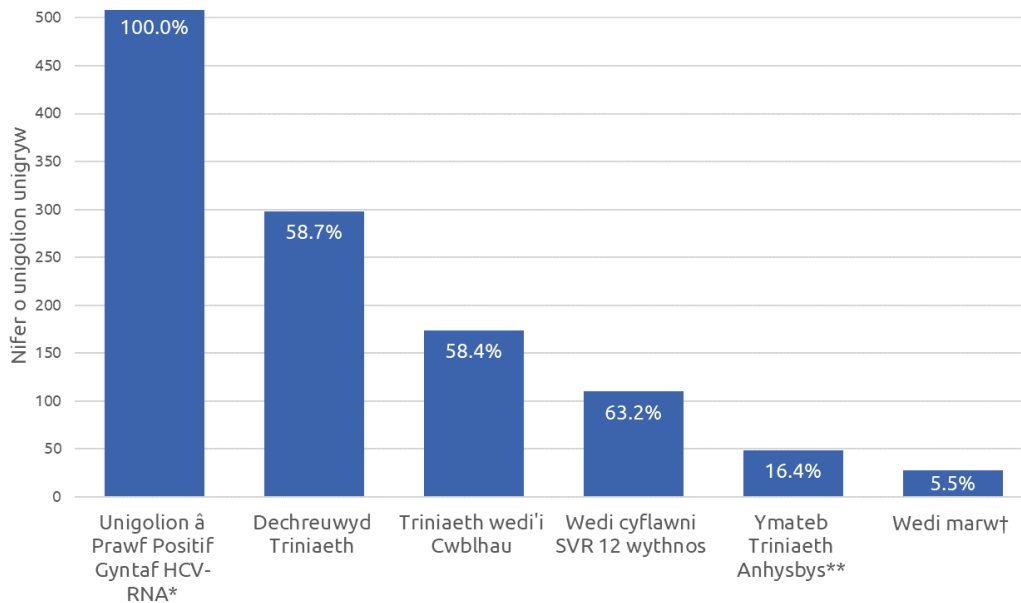
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
HCV-RNA positif	483	496	483	469	498	249	316
Unigolion sy'n dechrau triniaeth HCV	126	590	500	541	468	248	413

Ffynhonnell: LIMS, Timau Clinigol y Bwrdd Iechyd ac e-ffurflen HCV, Porth Clinigol Cymru, 2024

²⁴ D.S. Ni ddylid tybio bod yr unigolion sy'n dechrau triniaeth mewn blwyddyn benodol yr un unigolion â'r rhai a gafodd ddiagnosis o HCV-RNA positif yn y flwyddyn honno.

²⁵ D.S. Gall gynnwys unigolion sydd wedi marw neu sydd wedi adleoli y tu allan i Gymru.

Mae Ffigur 17 yn amlinellu'r llwybr triniaeth ar gyfer unigolion sydd newydd gael diagnosis yn 2022 a 2023 ac sydd wedi'i gofnodi ar e-ffurflen HCV Porth Clinigol Cymru. Mae'r unigolion hyn wedi cael eu paru â data profion LIMS a data triniaeth e-ffurflen HCV ac felly maent yn cynrychioli'r un unigolion a gafodd ddiagnosis lle roedd gwybodaeth adnabyddadwy ar gael.

*Nid yw'n cynnwys rhif GIG a/neu enw a dyddiad geni cleifion oedd ar goll

**Canran yr unigolion sy'n dechrau triniaeth

†Canran yr unigolion a gafodd ddiagnosis lle'r oedd rhif GIG ar gael; wedi'i gyfateb â data'r Swyddfa Ystadegau Gwladol

Ffynhonnell: LIMS, e-ffurflen HCV Porth Clinigol Cymru, ONS, 2024

Ffigur 17 - Llwybr triniaeth ar gyfer achosion newydd a gafodd ddiagnosis HCV-RNA yn 2022 a 2023 (wedi'u cyfuno)

Dangosir nifer yr unigolion sy'n dechrau triniaeth HCV yn ôl bwrdd iechyd preswyl yn Nhabl 54.²⁶ Yn ogystal â'r rhain, mae cyfanswm o 121 o bobl yn cael eu cofnodi fel rhai sy'n dechrau triniaeth yng Ngharchardai EF yng Nghymru a 28 o unigolion sy'n byw yn ardal Bwrdd Iechyd Addysgu Powys²⁷ ers 2015. Mae tueddiadau yng ngrŵp oedran yr unigolion sy'n dechrau triniaeth i'w gweld yn Ffigur 18.²⁸

26 Oherwydd materion ansawdd data a newidiadau o ran mynediad at ddata, gall y data hwn newid – gweler Atodiad B.

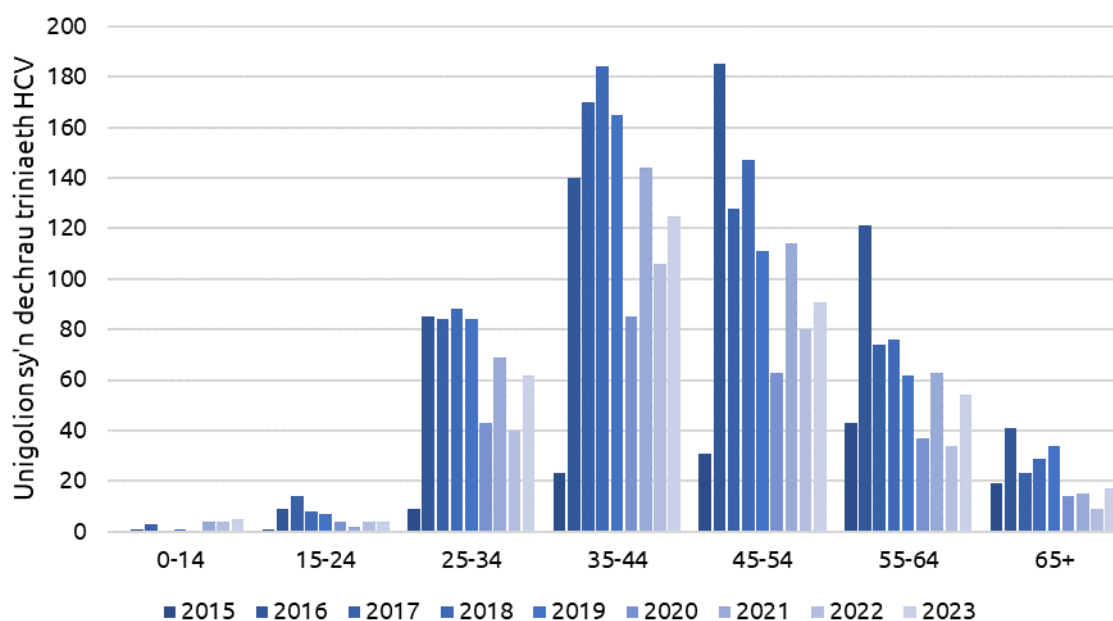
27 Nid yw cleifion sy'n dechrau triniaeth HCV ac sy'n byw ym Mhowys wedi'u cynnwys yn Nhabl 42 oherwydd niferoedd isel fesul blwyddyn a'r risg o ddatgelu diddwythol.

28 Nid oedd y grŵp oedran ar gael lle'r oedd y dyddiad geni ar goll (<1%).

Tabl 51 - Nifer yr unigolion sy'n dechrau triniaeth HCV yn ôl ardal breswyl bwrdd iechyd a blwyddyn, 2015-2023

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aneurin Bevan	11	96	125	70	34	14	133	29	60
Betsi Cadwaladr	24	113	105	116	113	48	22	55	82
Caerdydd a'r Fro	41	93	100	178	140	91	95	68	72
Cwm Taf Morgannwg	15	61	36	66	44	19	12	<15	19
Hywel Dda	17	67	58	30	40	12	14	<5	7
Bae Abertawe	18	54	28	75	91	57	97	95	91
Anhysbys	<5	101	48	<5	<5	<5	28	15	28
Cyfanswm	126	590	500	541	467	248	405	279	363

Ffynhonnell: Timau Clinigol y Bwrdd Iechyd ac e-ffurflen HCV, Porth Clinigol Cymru, 2024

Ffynhonnell: Timau Clinigol y Bwrdd Iechyd ac e-ffurflen HCV, Porth Clinigol Cymru, 2024

Ffigur 18 - Nifer yr unigolion sy'n dechrau triniaeth HCV yn ôl grŵp oedran a blwyddyn, 2015-2023.

6.1.2 Cychwyn triniaeth HCV ymysg y rhai sy'n ymwneud â gwasanaethau camddefnyddio sylweddau

Mae unigolion sy'n ymwneud â gwasanaethau camddefnyddio sylweddau arbenigol ac sydd wedi cael diagnosis o HCV-RNA positif ac sydd wedi cael eu hatgyfeirio at driniaeth HCV yn cynrychioli is-set o ffigurau triniaeth cyffredinol Cymru.

Roedd cyfanswm o 629 o achosion HCV-RNA a gadarnhawyd o fewn gwasanaethau camddefnyddio sylweddau angen dechrau triniaeth HCV rhwng 2019 a 2023, sy'n cynrychioli 37% o'r holl achosion a gadarnhawyd yng Nghymru y mae angen triniaeth HCV arnynt yn ystod y cyfnod hwn.

O'r rhain, cofnodir bod 408 (65%) wedi dechrau triniaeth HCV. Mae Tabl 55 yn dangos proffil y niferoedd a'r gyfran sy'n dechrau triniaeth yn ôl ardal breswyl y Bwrdd Iechyd.

Tabl 52 - Nifer yr unigolion sy'n ymwneud â gwasanaethau camddefnyddio sylweddau a gwasanaethau cysylltiedig sy'n HCV-RNA positif, a'r nifer a'r gyfran sy'n dechrau triniaeth HCV yn ôl ardal breswyl byrddau iechyd a blynyddoedd, 2019-2023 (cyfunedig)

Bwrdd Iechyd	Nifer yr unigolion HCV-RNA positif	Nifer sy'n dechrau triniaeth HCV	Cyfran % sydd wedi dechrau triniaeth
Aneurin Bevan	108	40	37
Betsi Cadwaladr	156	69	44
Caerdydd a'r Fro	101	76	75
Cwm Taf Morgannwg	55	13	24
Hywel Dda	‡	‡	67
Powys	‡	‡	100
Bae Abertawe	219	176	80
Cymru	629	408	65

Lle roedd rhifau GIG ar gael yn yr HRD ac e-ffurflen

‡ Heb ei gofnodi oherwydd niferoedd bach (o dan 5)

Ffynhonnell: HRD Cymru, Timau Clinigol Byrddau Iechyd ac e-ffurflen HCV, Porth Clinigol Cymru, 2024

Feirws imiwnoddiffygiant dynol (HIV)

6.1.3 Pobl sy'n byw gyda HIV

Roedd nifer yr unigolion sy'n byw gyda HIV yng Nghymru fesul 100,000 o'r boblogaeth yn 80.7 fesul 100,000 o'r boblogaeth yn 2022, sy'n is na'r gyfradd yn Lloegr a'r Alban (165.3 a 95.8 fesul 100,000 o'r boblogaeth yn y drefn honno) fel y dangosir yn Nhabl 53. Fodd bynnag, dylid bod yn ofalus wrth ddehongli cyfraddau 2020 a 2021 oherwydd effaith cyfyngiadau COVID-19 ar ddarpariaeth data HIV ledled y DU.

Yn 2022, roedd 2,527 o bobl sy'n byw gyda HIV yn derbyn triniaeth. Mae'r rhan fwyaf o unigolion sy'n cael triniaeth yn ddynion (74.7%); pobl 50-64 oed; a phobl o ethnigrwydd Gwyn (Tabl 54). Mae'r gyfradd fesul 100,000 yn gyson uwch ymy dynion na menywod (Tabl 55).

Tabl 53 - Nifer a Chyfradd fesul 100,000 o'r boblogaeth sy'n byw gyda HIV yn y DU, yn ôl gwlad a blwyddyn, 2018-2022

Gwlad / Rhanbarth	2018		2019		2020		2021		2022	
	Diagnosis newydd o HIV	Cyfradd	Diagnosis newydd o HIV	Cyfradd	Diagnosis newydd o HIV	Cyfradd	Diagnosis newydd o HIV	Cyfradd	Diagnosis newydd o HIV	Cyfradd
Lloegr	87,326	156.1	90,470	160.9	89,547	159.0	91,368	161.6	94,397	165.3
Gogledd Iwerddon	1,112	59.0	1,144	60.3	1,209	63.6	1,293	41.6	-	-
Yr Alban	4,716	86.7	4,871	89.2	4,878	89.2	5,016	91.5	5,221	95.8
Cymru	2,192	71.1	2,373	76.9	2,425	78.1	2,453	79.0	2,527	80.7
Cyfanswm	95,346	143.7	98,858	148.3	98,059	146.8	100,130	149.3	102,145	151.1

Ffynhonnell: SOPHID a UKHSA, 2023

Tabl 54 - Proffil demograffig y rhai sy'n byw gyda HIV ac yn derbyn triniaeth yng Nghymru bob blwyddyn, 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Pob un	2,192	2,373	2,425	2,453	2,527
Benyw	505	540	553	556	588
Gwryw	1,687	1,831	1,872	1,844	1,889
0-14	<5	7	6	-	-
15-24	52	56	49	36	33
25-34	321	331	326	296	273
35-49	900	961	961	947	957
50-64	760	838	884	943	1,003
65+	155	180	199	231	260
Gwyn	1,683	1,785	1,824	1,822	1,836
Du Affricanaidd	320	333	340	326	344
Du Caribiaidd	6	9	7	8	9
Du arall	33	37	38	38	39
Asiaidd	63	66	71	75	75
Arall neu gymysg	59	64	62	59	69

Ffynhonnell: SOPHID a UKHSA, 2023

Tabl 55 - Cyfradd fesul 100,000 o unigolion sy'n byw gyda HIV ac sy'n byw yng Nghymru, yn ôl blwyddyn, 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Pob un	71.1	76.9	78.1	79.0	80.7
Benyw	32.1	34.3	34.9	35.1	36.8
Gwryw	111.5	121.0	123.0	121.3	123.1

Ffynhonnell: SOPHID a UKHSA, 2023

7 Marwoldeb

Mae'r adran hon o'r adroddiad yn rhoi manylion data marwoldeb ar gyfer feirws Hepatitis B (HBV) a feirws Hepatitis C (HCV) yng Nghymru rhwng 2015 a 2023.

Ffynhonnell a Chyfyngiadau'r Data:

Daw data marwolaethau sy'n gysylltiedig â HBV a HCV ar gyfer Cymru o Set Ddata Marwolaethau y Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS) ar gyfer y blynyddoedd 2015 i 2023. Mae diagnosisu'n cael eu nodi gan ddefnyddio codau ICD-10 (gweler

Atodiad D – Codau a dulliau ICD-10 Marwoldeb) sy'n gysylltiedig â Carsinoma Hepatogello (HCC) a Chamau Terfynol Clefyd yr Afu (ESLD). Oherwydd y nifer fach o farwolaethau, mae'r ffigurau'n cael eu cyflwyno'n bennaf ar gyfer Cymru gyfan.

Marwolaethau sy'n gysylltiedig â HBV

Mae Cymru wedi cael nifer isel iawn o farwolaethau yn gysylltiedig â HBV rhwng 2015 a 2023, gyda 14 o farwolaethau wedi'u cofnodi, a 86% (12) o'r rheini ymysg dynion, a 64% (9) ymysg y rheini sy'n 55 oed neu'n hŷn. O'r holl fyrddau iechyd, Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro a Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda a gofnododd y nifer uchaf o farwolaethau sy'n gysylltiedig â HBV yn ystod y cyfnod (4; 29% yr un).

Er mwyn helpu i ddehongli, cyflwynir cyfartaledd treigl tair blynedd o farwolaethau sy'n gysylltiedig â HBV yn Tabl 56. Er bod y cyfartaledd treigl tair blynedd yn dangos gostyngiad o 7 marwolaeth rhwng 2015-2017 i 3 yn y cyfnod mwyaf diweddar o dair blynedd, dylid bod yn ofalus oherwydd y nifer fach o farwolaethau a gofnodwyd yn gyffredinol.

Tabl 56 – Cyfartaledd treigl tair blynedd o farwolaethau sy'n gysylltiedig â Firws Hepatitis B (HBV), 2015 i 2023

	2015-2017	2016-2018	2017-2019	2018-2020	2019-2021	2020-2022	2021-2023
Nifer y marwolaethau	7	5	6	4	4	3	3

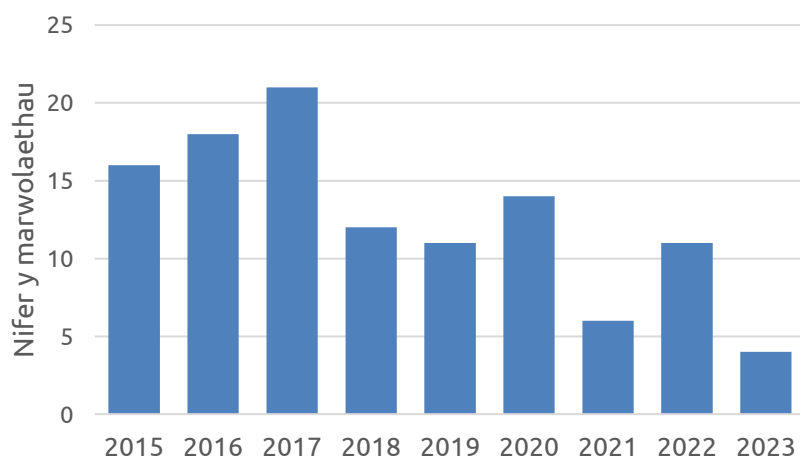
Ffynhonnell: ONS, 2023

7.1.1 Cyfraddau Marwolaethau sy'n gysylltiedig â HBV

Yn gyson â'r nifer y marwolaeth, mae'r cyfraddau uchaf ymysg dynion (0.09 marwolaeth fesul 100,000 o'r boblogaeth) a'r rheini sy'n 55 oed a hŷn. Er bod Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda wedi arddangos y gyfradd uchaf o farwolaethau sy'n gysylltiedig â HBV (0.12 o farwolaethau fesul 100,000 o'r boblogaeth), dylid bod yn ofalus wrth ddehongli'r canfyddiad hwn oherwydd y nifer fach o farwolaethau yn gyffredinol.

Marwolaethau sy'n gysylltiedig â HCV Ffynhonnell: ONS, 2023

Ffigur 19 yn dangos gostyngiad mewn marwolaethau sy'n gysylltiedig â HCV rhwng 2015 a 2023. Cafwyd 16 o farwolaethau yn 2015 a 4 yn 2023. Yn yr un cyfnod, cofnodwyd 113 o farwolaethau, gyda 82% (93) yn ddynion a 66% (75) yn digwydd ymysg pobl 55 oed neu hŷn. O'r holl fyrddau iechyd, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a gofnododd y nifer uchaf o farwolaethau sy'n gysylltiedig â HBV yn ystod y cyfnod (22; 20%).

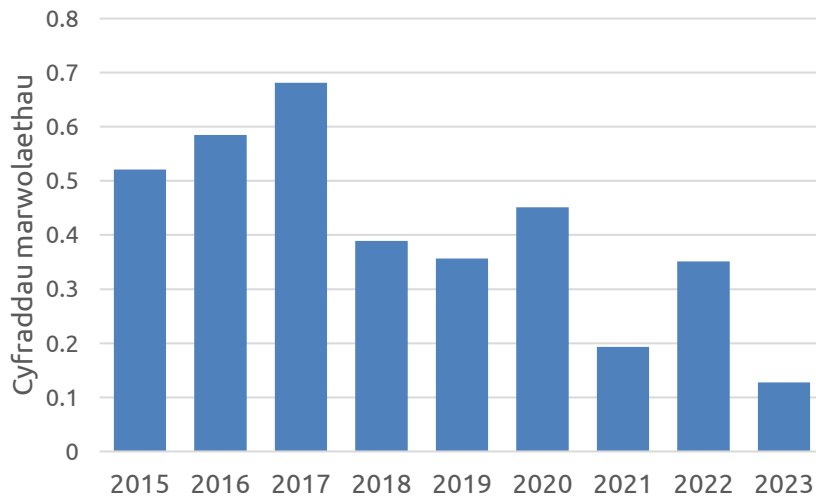
Ffynhonnell: ONS, 2023

Ffigur 19: Nifer y marwolaethau cysylltiedig â Firws Hepatitis C (HCV), yn ôl blwyddyn, 2015 i 2023

7.1.2 Cyfraddau Marwolaethau sy'n gysylltiedig â HCV

Ffynhonnell: ONS, 2023

Ffigur 20 yn cyflwyno'r gyfradd marwolaethau sy'n gysylltiedig â HCV fesul 100,000 o'r boblogaeth yng Nghymru rhwng 2015 a 2023, wedi'i safoni gan ddefnyddio amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn y Swyddfa Ystadegau Gwladol. Er bod y ffigur yn awgrymu gostyngiad, mae'r nifer fach o farwolaethau'n gwneud dehongli'n heriol. Yn gyson â'r cyfraddau marwolaeth, mae'r cyfraddau uchaf ymysg dynion (0.68 marwolaeth fesul 100,000 o'r boblogaeth) a'r rheini sy'n 55 oed a hŷn (0.79 o farwolaethau fesul 100,000 o'r boblogaeth). Er bod Bwrdd Addysgu Iechyd Powys wedi arddangos y gyfradd uchaf o farwolaethau sy'n gysylltiedig â HCV (0.75 o farwolaethau fesul 100,000 o'r boblogaeth), dylid bod yn ofalus wrth ddehongli'r canfyddiad hwn oherwydd y nifer fach o farwolaethau yn gyffredinol.

Ffynhonnell: ONS, 2023

Ffigur 20: Nifer y marwolaethau cysylltiedig â Firws Hepatitis C (HCV), yn ôl blwyddyn, 2015 i 2023

7.1.3 Cyfraddau Marwolaethau Cyfun

Mae data ar farwolaethau cyfun o ddau glefyd yn dangos gostyngiad yng Nghymru rhwng 2015 a 2023. Gostyngodd y gyfradd o 0.59 o farwolaethau fesul 100,000 o'r boblogaeth yn 2015 i 0.16 o farwolaethau fesul 100,000 o'r boblogaeth yn 2023. Mae'n bwysig nodi bod angen ymchwilio ymhellach oherwydd cyfyngiadau defnyddio data marwoldeb cyfunol.

8 Atodiadau

Atodiad A – Ffynonellau data

Defnyddiwyd nifer o ffynonellau data wrth gynhyrchu'r adroddiad hwn:

System Rheoli Gwybodaeth Labordai

Mae System Rheoli Gwybodaeth Labordy (LIMS) yn system wybodaeth gyfrifiadurol lle mae staff labordy yn bwydo ceisiadau gan wardiau, theatrau, adrannau damweiniau ac achosion brys a chlinigau i gynnal profion patholeg. Caiff samplau eu bwydo drwy ddadansoddwyr patholeg sydd wedi eu cysylltu i'r LIMS, ac sy'n trosglwyddo'r mesuriadau a'r data canlyniadau i LIMS drwy ryngwynebaw pwrpasol. Mae canlyniadau profion wedyn yn cael eu halinio â hunaniaeth y cleifion gan LIMS yn barod i'w defnyddio gan y clinigwyr a'u tîm.

Mae ffynhonnell ddata LIMS yn cynnwys yr holl brofion labordy a gynhelir yn labordai GIG Cymru ac, o'r herwydd, mae'n darparu gwybodaeth am yr holl boblogaeth yng Nghymru.

Cronfa Ddata Labordai HCV Cymru (Cofrestrfa HCV)

Mae Cofrestrfa HCV yn gronfa ddata Iechyd Cyhoeddus Cymru sy'n cyfuno'r holl ddata hanesyddol o'r systemau labordai yng Nghymru yn ogystal â'r cofnodion meddygol newydd ar ôl ei roi ar waith. Mae'r ffynhonnell ddata hon yn darparu'r gallu i olrhain llwybr diagnostig unigolion sy'n cael eu profi am Hepatitis C.

Mae Cofrestrfa HCV yn is-set o ddata LIMS ac, o'r herwydd, mae'n darparu gwybodaeth am bob unigolyn yng Nghymru gyda chanlyniadau profion labordai sy'n ymwneud â hepatitis C.

Porth Clinigol Cymru – e-ffurflen HCV

System ddata electronig a ddatblygwyd gan Iechyd a Gofal Digidol Cymru gyda mewnbwn gan Iechyd Cyhoeddus Cymru a Byrddau Iechyd ac a ddefnyddir gan fyrddau Iechyd i reoli haint a thriniaeth hepatitis C yn glinigol. Mae'r broses o fabwysiadu'r system hon hyd at 2021 wedi amrywio yn ôl Bwrdd Iechyd, fodd bynnag, ers 2022 dyma'r unig ffynhonnell o driniaeth HCV a ddefnyddir.

Cyn 2021, casglwyd ffigurau yn ymwneud â thriniaeth hepatitis C drwy system bapur mewn cydweithrediad â thimau triniaeth lleol. Mae rhagor o fanylion ar gael yn Atodiad 1.

Cronfa Ddata Lleihau Niwed (HRD) Cymru

Rhoddodd Iechyd Cyhoeddus Cymru Gronfa Ddata Lleihau Niwed Cymru (HRD) ar waith yn 2011. Mae'r Gronfa Ddata Lleihau Niwed yn adnodd modiwlaidd ar y we ar gyfer cofnodi data demograffig, risg ymddygiadol a chanlyniadau ar amrywiaeth o ymyriadau lleihau niwed, gan gynnwys Rhaglenni Nodwyddau a Chwistrellau (NSPs) a sgrinio BBV mewn achosion arbenigol o gamddefnyddio sylweddau, cyfiawnder troseddol yn y gymuned, a sefydliadau tai/digartrefedd. Dim ond yr unigolion hynny sydd mewn cysylltiad â'r gwasanaethau uchod fydd yn cael eu cynrychioli ar y gronfa ddata hon.

Arolwg o achosion Heintiedig HIV Cyffredin (SOPHID)

Mae gwybodaeth gan bawb sy'n byw gyda haint HIV sydd wedi cael diagnosis ac sy'n cael gofal yng ngwasanaethau'r GIG yng Nghymru yn cael ei hadrodd i SOPHID, gyda Lloegr a Gogledd Iwerddon yn defnyddio'r system HARS gymharol. Defnyddir data SOPHID i

gynllunio gwasanaethau, monitro ansawdd y gofal a dderbynnir gan gleifion a'u canlyniadau clinigol. Mae rhagor o wybodaeth am SOPHID ar gael ar [safle'r HPA sydd wedi'i archifo](#).

Cynllun Goruchwylio Iechyd Rhywiol yng Nghymru (SWS)

Mae'r cynllun Goruchwylio Iechyd Rhywiol yng Nghymru (SWS) a gyflwynwyd yn 2011, yn coladu gwybodaeth o'r systemau rheoli cleifion electronig a ddefnyddir ar hyn o bryd mewn clinigau iechyd rhywiol yng Nghymru. Mae SWS yn darparu set ddata Cymru gyfan sy'n cynnwys profion BBV a gwybodaeth ddiagnostig ar gyfer unigolion sy'n defnyddio gwasanaethau iechyd rhywiol ynghyd â rhywfaint o ddata demograffig ac ymddygiadol allweddol ar gyfer yr unigolion hynny fel rhyw, oedran, ethnigrwydd, ac awdurdod lleol preswyl.

SystemOne

Mae hwn yn gofnod meddygol electronig a ddefnyddir ym mhob carchar yng Nghymru a Lloegr ers 2012 ac mae'n cynnig llwyfan i rannu cofnodion iechyd rhwng carchardai, er mwyn i holl staff gofal iechyd carchardai allu cael gafael ar wybodaeth yn ôl yr angen. Mae hyn yn galluogi mecanwaith i sefydlu maint poblogaeth carchardai yn ogystal â darpariaeth a chanlyniadau sgrinio a diagnosis BBV.

Ystadegau Rheoli Troseddwy

Mae Gwasanaeth Carchardai a Phrawf EF a'r Weinyddiaeth Gyfiawnder yn cynhyrchu ystadegau rheoli troseddwy rheolaidd ar ddata stoc a llif gan gynnwys poblogaethau carchardai a llwyth achosion prawf yng Nghymru a Lloegr. [Ystadegau Rheoli Troseddwy](#)

Y Cynllun Profi a Phostio / Y Labordy Meddygon (TDL)

Cafodd y cynllun Profi a Phostio ei gyflwyno yng Nghymru yn 2020 fel cynllun peilot i gefnogi mynediad parhaus at brofion STI yn ystod pandemig COVID-19. Mae'r cynllun yn defnyddio gwasanaeth archebu a danfon pecynnau profi ar-lein drwy'r post ar gyfer clamidia, gonorea, syffilis, HIV, hepatitis B a hepatitis C. Mae'r canlyniadau'n cael eu hanfon dros neges destun at unigolion gan gyfeirio at driniaeth glinigol iechyd rhyw yn ôl yr angen. Mae data, gan gynnwys y profion y gofynnir amdanynt, y samplau sydd wedi'u cwblhau a'r canlyniadau'n cael eu cynhyrchu drwy'r Labordy Meddygon (TDL)

Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

Mae'r Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS) yn darparu amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn cenedlaethol ac is-genedlaethol ar gyfer y DU a'i gwledydd cyfansoddol yn ôl ardal weinyddol, oedran a rhyw (gan gynnwys elfennau o newid yn y boblogaeth, oedran canolrifol, a dwysedd poblogaeth). Mae ystadegau poblogaeth ar gyfer rhywedd, oedran a lleoliad preswyl yn seiliedig ar ffigurau canol blwyddyn 2022²⁹. Mae'r amcangyfrifon poblogaeth ar gyfer Ethnigrwydd yn seiliedig ar gyfrifiad 2021 y Swyddfa Ystadegau Gwladol³⁰.

²⁹ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol. Amcangyfrifon poblogaeth canol 2022. [Amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn y Swyddfa Ystadegau Gwladol](#)

³⁰ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol. Cyfrifiad 2021 - Ethnigrwydd, hunaniaeth genedlaethol a chrefydd yn y DU a'r boblogaeth na anwyd yn y DU: 2021. <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/culturalidentity/ethnicity>

Atodiad B – Targedau dileu WHO ac UNAIDS

Mae Sefydliad Iechyd y Byd (WHO) ac UNAIDS wedi gosod targedau uchelgeisiol i fynd i'r afael â hepatitis feirysol a HIV fel bygythiadau iechyd cyhoeddus erbyn 2030. Nod Sefydliad Iechyd y Byd yw dileu hepatitis B ac C, ac mae gan UNAIDS darged 95-95-95 ar gyfer HIV: 95% wedi cael diagnosis, 95% wedi cael triniaeth, a 95% wedi cael eu hatal yn feirysol. Mae Llywodraeth Cymru, mewn cydweithrediad â byrddau iechyd a phartneriaid, wedi ymrwymo i gyflawni'r nodau hyn.

I ddangos y cynnydd tuag at ddileu Hepatitis B a C, mae Sefydliad Iechyd y Byd wedi pennu 20 dangosydd, ynghyd â 3 dangosydd ynghylch hepatitis C mewn carchardai a osodwyd gan Lywodraeth Cymru a 2 ddangosydd marwolaethau ychwanegol. O'r rhain, mae Cymru eisoes wedi cyflawni 11 (39%) yn amlwg, ac yn dal heb gyflawni 6 (Tabl 58). Ar gyfer yr 8 dangosydd arall, nid oes data dibynadwy ar gael ar hyn o bryd. Lle bo'n ymarferol, mae mesurau procsi wedi'u sefydlu. Fodd bynnag, ni fu hyn yn bosibl ar gyfer pob dangosydd. Mae gwaith o gyflwyno tystiolaeth yn uniongyrchol ynghylch pob dangosydd yn mynd rhagddo, sy'n cynnwys ymdrechion modelu cydweithredol gyda gwledydd eraill y DU a chydweithio â sefydliadau eraill GIG Cymru.

Atal firysau a gludir yn y gwaed

Dangosydd A: 0% chwistrelli anniogel mewn lleoliad gofal iechyd

Mae Cymru **wedi bodloni'r** dangosydd hwn. Mae data gan yr Asiantaeth Rheoleiddio Meddyginiaethau a Chynhyrchion Gofal Iechyd (MHRA) yn nodi bod 100% o bob chwistrelliad meddygol yn defnyddio nodwyddau a chwistrelli untro di-haint.

Dangosydd B: Diogelwch rhoi gwaed 100%

Mae Cymru **wedi bodloni'r** dangosydd hwn. Mae manylion gan Wasanaeth Gwaed Cymru yn dangos, yn ogystal â'r asesiad risg hunan-gwblhau cyn rhoi gwaed, bod yr holl waed a roddir fel rhan o'r Cynllun Rhoi Gwaed yn cael ei brofi am hepatitis B, hepatitis C a HIV, a bod unrhyw waed positif yn cael ei wahardd.

Dangosydd C: Dros 300 o nodwyddau a chwistrellau di-haint i bob PWID y flwyddyn

Nid yw Cymru wedi bodloni'r dangosydd hwn. Mae data o'r Gronfa Ddata Lleihau Niwed (HRD) yn dangos bod Cymru wedi dosbarthu 127 chwistrell i bob person sy'n chwistrellu cyffuriau (PWID) yn 2022³¹. Mae hyn yn 42% o'r targed o 300 chwistrell i bob PWID sy'n cael ei awgrymu gan Sefydliad Iechyd y Byd. **Gweler yr adran 0 ar dudalen 13.**

³¹ Roedd data'r flwyddyn ddiwethaf ar gael adeg cyhoeddi.

Tabl 58 – Crynodeb o'r Cynnydd tuag at gyrraedd targedau dileu WHO ac UNAIDS ar gyfer hepatitis B, hepatitis C a HIV

Dangosyddion targed		Cyflawnwyd y targed	Math o darged
Atal HBV, HCV a HIV			
A	0% o bigiadau anniogel	Do	WHO
B	100% diogelwch gwaed	Do	WHO
C	300 o Naddodwyddau/chwistrellau/PWID/blwyddyn	Naddo	WHO
Hepatitis B – targedau brechu ar gyfer atal			
D	≥90% yn derbyn brechlyn HepB3	Do	WHO
E	≥ 90% o'r babaNaddod hynny sydd mewn perygl yn derbyn dos geni HepB wedi'i dargedu	Do	WHO
Hepatitis B – atal trosglwyddo Mam i Blentyn			
F	≥ 90% yn derbyn profion HBsAg cynnedigol i famau	Tystiolaeth ddim ar gael eto	
G	≥ 90% o sylw gyda chyffuriau gwrthfeirysol ar gyfer y rhai sy'n gymwys	Tystiolaeth ddim ar gael eto	
H	Amllder <0.1% o HBsAg mewn plant < 5 oed	Do	WHO
I	Cyfradd trosglwyddo HBV mam i blentyn <2%	Do	WHO
Amllder, mynychder, profion a thriniaeth HBV a HCV			
J	≥90% o bobl â HBV wedi cael diagNaddosis	Naddo	Procsi
K	≥80% o bobl sy'n cael diagNaddosis o HBV ac sy'n gymwys i gael triniaeth yn cael eu trin	Naddo	Procsi
L	Gostyngiad o 95% yn nifer yr achosion o HBV o gymharu â 2015	Naddo	WHO
M	Mynychder HCV blynyddol ≤5/100,000 yn y boblogaeth gyffredinNaddol	Naddo	WHO
N	Mynychder HCV blynyddol ≤2/100 mewn pobl sy'n chwistrellu cyffuriau (PWID)	Naddo	WHO
O	≥90% o bobl â HCV wedi cael diagNaddosis	Naddo	Procsi
P	≥80% o bobl sy'n cael diagNaddosis o HCV ac sy'n gymwys i gael triniaeth yn cael eu profi	Naddo	WHO
Q	Gostyngiad o 80% yn nifer yr achosion o HCV o gymharu â 2015	Naddo	WHO
Carchardai yng Nghymru			
R	100% o boblogaeth y carchardai yn cael cynnig prawf HCV	Tystiolaeth ddim ar gael eto	
S	90% o'r holl rai hynny wedi cael eu profi wedyn	Naddo	Procsi
T	90% o'r rhai a gafodd ddiagnaddosis o HCV wedi dechrau triniaeth	Tystiolaeth ddim ar gael eto	
Dangosyddion marwolaethau HBV a HCV			
U	Gostyngiad o 65% mewn marwolaethau HBV o gymharu â 2015	Do	WHO
V	Gostyngiad o 65% mewn marwolaethau sy'n gysylltiedig â HCV o gymharu â 2015	Do	WHO
W	Cyfradd marwolaethau HBV ≤4 fesul 100, 000 o'r boblogaeth	Do	WHO
X	Cyfradd marwolaethau HCV ≤2 fesul 100, 000 o'r boblogaeth	Do	WHO
Y	Cyfradd marwolaethau HBV/HCV cyfun ≤6 fesul 100, 000 o'r boblogaeth	Do	WHO
Targedau UNAIDS 95:95:95 ar gyfer HIV			
HIV-A	95% o'r holl bobl sy'n byw gyda HIV i wybod eu statws HIV	Tystiolaeth ddim ar gael eto	
HIV-B	95% o'r holl bobl sydd wedi cael diagNaddosis o haint HIV i gael therapi gwrth-retrofeirysol parhaus	Tystiolaeth ddim ar gael eto	
HIV-C	95% o'r holl bobl sy'n derbyn therapi gwrth-retrofeirysol i gael ataliad firaol erbyn 2025	Tystiolaeth ddim ar gael eto	

Hepatitis B

Dangosydd D: Dros 90% o fabanod gydag o leiaf dair dos o'r brechlyn hepatitis B

Mae Cymru **wedi bodloni'r** dangosydd hwn. Mae data o adroddiad blynyddol Rhaglen Frechu yn erbyn Clefydau Ataliadwy Iechyd Cyhoeddus Cymru yn dangos bod 94.5% o fabanod a gyrhaeddodd eu pen-blwydd cyntaf ym mlwyddyn ariannol 2022/23 wedi cael eu brechu yn erbyn hepatitis B.³²

Dangosydd E: Dros 90% o fabanod sy'n cael eu geni i famau sy'n profi'n positif am hepatitis B yn cael dos brechlyn hepatitis B o fewn diwrnod i'w geni.

Mae Cymru **wedi bodloni'r** dangosydd hwn. Mae data o Adroddiad Imiwneiddio Hepatitis B diweddaraf Rhaglen Frechu yn erbyn Clefydau Ataliadwy Iechyd Cyhoeddus Cymru, 2021 yn dangos bod 100% o fabanod a gafodd eu geni i famau hepatitis B positif wedi cael dos o frechlyn hepatitis B o fewn diwrnod i'w geni.³³

Dangosydd F: Dros 90% o famau yn cael eu profi am Antigen arwynebau Hepatitis B (HBsAg)

Nid oes data ar gael ar hyn o bryd i ddangos tystiolaeth am y dangosydd hwn. Er bod pob menyw feichiog yn cael cynnig profion HBsAg, nid oes data cenedlaethol ar gael ar hyn o bryd ar gyfer pawb sy'n cael eu cynnig, ac sy'n eu derbyn a'u gwrthod.

Dangosydd G: Dros 90% o fenywod beichiog sy'n gymwys i gael triniaeth hepatitis B neu proffylaxis yn cael cyffuriau gwrthfeirysol.

Nid oes data ar gael ar hyn o bryd i ddangos tystiolaeth am y dangosydd hwn. Nid oes data ar gael ar hyn o bryd ar y ddarpariaeth cyffuriau gwrthfeirysol ar gyfer y menywod beichiog hynny sy'n HIV-Ag positif sy'n gymwys i gael proffylaxis neu driniaeth. Mae data o Adroddiad Imiwneiddio Hepatitis B diweddaraf Rhaglen Frechu yn erbyn Clefydau Ataliadwy Iechyd Cyhoeddus Cymru yn dangos bod 100% o fabanod hepatitis B sy'n agored i risg uchel yn cael eu trin â imiwnoglobwlin Hepatitis B (HBIG).

Dangosydd H: Llai na 0.1% o achosion o antigenau arwyneb hepatitis B ymysg plant dan 5 oed

Mae Cymru **wedi bodloni'r** targed hwn. Dros y 5 mlynedd diwethaf, canfuwyd 5 haint newydd mewn plant dan 5 oed ar ddyddiad casglu samplau. Mae rhagor o fanylion am brofion hepatitis B ar gael yn adran 0 ar dudalen 18.

Dangosydd I: Cyfradd trosglwyddo feirws hepatitis B o lai na 2% o'r fam i'r plentyn

Mae Cymru **wedi bodloni'r** targed hwn. Roedd data o adroddiad imiwneiddio Hepatitis B diweddaraf Rhaglen Frechu yn erbyn Clefydau Ataliadwy Iechyd Cyhoeddus Cymru yn nodi bod 65% o'r babanod a gafodd eu geni i famau hepatitis B positif sy'n preswyllo yng Nghymru yn 2020 wedi cael prawf serolegol am antigen arwynebau hepatitis B erbyn 18 mis oed. Ni chanfuwyd bod yr un o'r babanod a brofwyd wedi cael haint hepatitis B.

³² Mae'r adroddiad llawn ar gael yn <https://phw.nhs.wales/topics/immunisation-and-vaccines/cover-national-childhood-immunisation-uptake-data/cover-archive-folder/annual-reports/vaccine-uptake-in-children-in-wales-cover-annual-report-2023/>

³³ Mae'r adroddiad llawn ar gael yn <https://phw.nhs.wales/topics/immunisation-and-vaccines/neonatal-hepatitis-b-immunisation/>

Dangosydd J: Mae dros 90% o bobl sydd â haint hepatitis B wedi cael diagnosis

Ar hyn o bryd, **nid oes data ar gael** i ddangos tystiolaeth uniongyrchol am y dangosydd hwn gan fod angen amcangyfrif o ba mor gyffredin yw hepatitis B. Gan nad yw hyn yn hysbys ar hyn o bryd, defnyddiwyd dangosydd procsi o nifer yr heintiau newydd a nodwyd. Mae gwaith yn mynd rhagddo ar hyn o bryd gyda gwledydd eraill y DU i ddarparu amcangyfrif o nifer yr achosion drwy fodelu mathemategol.

Mae'n debygol **nad yw** Cymru wedi bodloni'r mesur procsi hwn. Yn 2023, roedd 318 o unigolion wedi cael prawf antigenau arwyneb hepatitis B positif am y tro cyntaf. Mae rhagor o fanylion am brofion hepatitis B ar gael yn adran 0 ar dudalen 18.

Dangosydd K: Dros 80% o bobl sy'n cael diagnosis o hepatitis B ac sy'n gymwys i gael triniaeth, yn cael eu trin.

Nid oes data ar gael ar hyn o bryd i ddangos tystiolaeth am y dangosydd hwn. Mae triniaeth a chymhwysedd i gael triniaeth ar gyfer hepatitis B yn gymhleth ac felly mae wedi bod yn anodd sefydlu dangosydd procsi dibynadwy. Mae gwaith i ddarparu tystiolaeth ar gyfer y dangosydd hwn yn parhau.

Dangosydd L: Gostyngiad o 95% mewn achosion o hepatitis B o'i gymharu â 2015

Nid oes data ar gael ar hyn o bryd i ddangos tystiolaeth am y dangosydd hwn. Mae gan y rhan fwyaf o bobl sydd newydd gael eu nodi fel rhai sydd wedi'u heintio â hepatitis B haint cronig. Mae haint cronig yn gyflwr gydol oes, a phrin yw'r manylion ynghylch pryd y cafodd unigolyn ei heintio. Felly, mae amcangyfrif achosion o hepatitis B yn anodd. Mae gwaith modelu mathemategol ochr yn ochr â gwledydd eraill y DU yn mynd rhagddo.

Yn 2023, cofnodwyd 13 o heintiau aciwt. Mae rhagor o fanylion am brofion hepatitis B ar gael yn adran 0 ar dudalen 18.

Hepatitis C

Dangosydd M: Nifer yr achosion o hepatitis C blynyddol o dan 5 fesul 100,000 o'r boblogaeth yn y boblogaeth gyffredinol.

Nid oes data ar gael ar hyn o bryd i ddangos tystiolaeth uniongyrchol am y dangosydd hwn. Mae gan y rhan fwyaf o bobl sydd newydd gael eu nodi gyda hepatitis C haint cronig, ac ychydig o fanylion sydd ar gael ynghylch pryd cafodd unigolyn ei heintio. Felly, mae amcangyfrif achosion o hepatitis C yn anodd. Mae gwaith modelu mathemategol ochr yn ochr â gwledydd eraill y DU yn mynd rhagddo.

Er mwyn dangos tystiolaeth am dangosydd hwn yn anuniongyrchol, mae mesur procsi o fynychder wedi cael ei ddiffinio fel nifer y bobl sydd wedi cael prawf HCV-RNA positif newydd.

Nid yw Cymru wedi bodloni'r dangosydd procsi hwn. Yn 2023, cafodd 303 o bobl heb hanes blaenorol o haint brawf PCR positif. Mae hon yn Gyfradd Ewropeaidd wedi'i Safoni yn ôl Oedran o 12.3 o achosion newydd wedi'u nodi fesul 100,000 o'r boblogaeth. Mae rhagor o wybodaeth am brofion hepatitis C ar gael yn adran 0 ar dudalen 28.

Dangosydd N: Nifer yr achosion HCV blynyddol o lai na 2 o bob 100 o bobl sy'n chwistrellu cyffuriau (PWID).

Nid oes data ar gael ar hyn o bryd i ddangos tystiolaeth uniongyrchol am y dangosydd hwn. Mae gan y rhan fwyaf o bobl sydd newydd gael eu nodi gyda hepatitis C haint cronig,

ac ychydig o fanylion sydd ar gael ynghylch pryd cafodd unigolyn ei heintio. Felly, mae amcangyfrif achosion o hepatitis C yn anodd. Mae gwaith modelu mathemategol ochr yn ochr â gwledydd eraill y DU yn mynd rhagddo.

Er mwyn dangos tystiolaeth anuniongyrchol am y dangosydd hwn, mae mesur procsi o nifer yr achosion ymysg y boblogaeth sy'n chwistrellu cyffuriau wedi cael ei ddiffinio fel nifer y bobl sy'n cael eu profi mewn gwasanaethau camddefnyddio sylweddau, gyda phrawf PCR positif newydd. Mae hyn yn debygol o fod yn oramcangyfrif gan y bydd yn cynnwys pobl sy'n defnyddio ond nad ydynt yn chwistrellu cyffuriau, sydd â risg is o gael eu heintio.

Nid yw Cymru wedi bodloni'r dangosydd procsi hwn. Rhwng 2019 a 2023, cafodd 13,028 o unigolion brawf gwrth-HCV mewn gwasanaethau camddefnyddio sylweddau. Roedd 1,467 o'r rhain yn adweithiol a chawsant brawf HCV-RNA cadarnhau, a chafodd 629 ohonynt ganlyniad positif. Mae rhagor o fanylion am brofi mewn gwasanaethau camddefnyddio sylweddau ar gael yn yr adran 0 ar dudalen 41.

Dangosydd O: Dros 90% o bobl sydd â haint hepatitis B wedi cael diagnosis

Nid yw data ar gael ar gyfer y dangosydd hwn ar hyn o bryd. I ddangos tystiolaeth am y dangosydd hwn, rhaid sefydlu pa mor gyffredin yw pobl sydd wedi'u heintio â hepatitis C. Mae gwaith modelu mathemategol ochr yn ochr â gwledydd eraill y DU i sefydlu pa mor gyffredin yw hepatitis C yn parhau. Gan nad yw'r cyffredinedd yn hysbys ar hyn o bryd, defnyddiwyd dangosydd procsi o nifer yr heintiau newydd a nodwyd.

Mae'n debygol **nad yw** Cymru wedi bodloni'r mesur procsi hwn. Ers 2015, mae cyfanswm o 3,622 o unigolion wedi cael prawf HCV-RNA positif am y tro cyntaf. Mae nifer blynyddol yr achosion HCV-RNA positif newydd ymysg y rheini a brofwyd yng Nghymru rhwng 2015 a 2023 wedi gostwng 37%. Mae rhagor o fanylion am brofion hepatitis C ar gael yn adran 0 ar dudalen 28.

Dangosydd P: Dros 80% o bobl sy'n cael diagnosis o HCV ac sy'n gymwys i gael triniaeth, yn cael eu trin.

Nid yw Cymru wedi bodloni'r dangosydd hwn. O'r 508 o bobl a gafodd eu canlyniad HCV-RNA positif cyntaf ers 2022, cofnodwyd bod 298 (59%) wedi dechrau triniaeth. I gael rhagor o wybodaeth am driniaethau hepatitis C, gweler adran 0 ar dudalen 50.

Dangosydd Q: Gostyngiad o 80% mewn achosion o HCV o'i gymharu â 2015

Nid yw Cymru wedi bodloni'r dangosydd hwn. Yn 2023, roedd 303 o unigolion wedi cael prawf hepatitis C HCV-RNA positif am y tro cyntaf. Mae hyn yn ostyngiad o 38% o'i gymharu â 2015. I gael rhagor o wybodaeth am driniaethau hepatitis C, gweler adran 0 ar dudalen 50.

Profion feirysau a gludir yn y gwaed mewn Carchardai

Dangosydd R: 100% o boblogaeth carchardai yn cael cynnig prawf hepatitis C o leiaf unwaith y flwyddyn.

Nid oes data ar gael ar hyn o bryd i ddangos tystiolaeth am y dangosydd hwn. Mae gwaith datblygu pellach yn mynd rhagddo i sefydlu system gadarn ar gyfer tystiolaethu am gyfran yr unigolion sy'n cael eu profi mewn carchardai yng Nghymru gan ddefnyddio SystemOne, y system rheoli clinigol a ddefnyddir mewn carchardai yng Nghymru.

Dangosydd S: Dros 90% o'r boblogaeth carchardai yn derbyn profion, yna'n cael eu profi.

Nid oes data ar gael ar hyn o bryd i ddangos tystiolaeth am y dangosydd hwn. Mae gwaith datblygu pellach yn mynd rhagddo i sefydlu system gadarn ar gyfer tystiolaethu am gyfran yr unigolion sy'n cael eu profi mewn carchardai yng Nghymru gan ddefnyddio SystemOne.

Yn 2023, roedd 5,665 o brofion antigenau arwyneb Hepatitis B wedi'u cwblhau a 5,641 o brofion gwrthgyrff hepatitis C wedi'u cwblhau mewn carchardai yng Nghymru. Nid oedd data ar nifer y derbyniadau ar gael adeg eu cyhoeddi. Mae rhagor o fanylion am brofion BBV mewn carchardai yng Nghymru ar gael yn yr adran 0 ar dudalen 50.

Dangosydd T: Dros 90% o'r rhai a gafodd ddiagnosis o hepatitis C mewn carchardai wedi dechrau triniaeth.

Nid oes data ar gael ar hyn o bryd i dystiolaethu am y dangosydd hwn. Fodd bynnag, mae gwaith yn mynd rhagddo i ddatblygu adroddiadau rheolaidd.

Marwoldeb

Dangosydd U: Gostyngiad o 65% mewn marwolaethau cysylltiedig â hepatitis B o'i gymharu â 2015.

Mae Cymru **wedi bodloni'r** dangosydd hwn. Mae nifer y marwolaethau sy'n gysylltiedig â hepatitis B yng Nghymru yn isel, gyda 14 o farwolaethau wedi'u cofnodi ers 2015. Mae rhagor o fanylion am farwoldeb hepatitis B ar gael yn adran 7 ar dudalen 55.

Dangosydd V: Gostyngiad o 65% mewn marwolaethau cysylltiedig â hepatitis B o'i gymharu â 2015.

Mae Cymru **wedi bodloni'r** dangosydd hwn. Adroddwyd am 4 marwolaeth cysylltiedig â hepatitis C yn 2023 o'i gymharu ag 16 yn 2015, gostyngiad o 75%. Mae rhagor o fanylion am farwoldeb hepatitis B ar gael yn adran 7 ar dudalen 55.

Dangosydd W: Llai na 4 marwolaeth cysylltiedig â hepatitis B fesul 100,000 o'r boblogaeth.

Mae Cymru **wedi bodloni'r** targed hwn. Yn 2023, bu 0.03 o farwolaethau fesul 100,000 o'r boblogaeth cysylltiedig â hepatitis B yng Nghymru.

Dangosydd X: Llai na 2 marwolaeth cysylltiedig â hepatitis C fesul 100,000 o'r boblogaeth.

Mae Cymru **wedi bodloni'r** dangosydd hwn. Yn 2023, bu 0.13 o farwolaethau fesul 100,000 o'r boblogaeth cysylltiedig â hepatitis C yng Nghymru.

Dangosydd Y: Llai na 6 marwolaeth cysylltiedig â hepatitis Cneu B fesul 100,000 o'r boblogaeth.

Mae Cymru **wedi bodloni'r** dangosydd hwn. Yn 2023, bu 0.16 o farwolaethau fesul 100,000 o'r boblogaeth cysylltiedig â hepatitis C neu hepatitis B yng Nghymru.

Targedau HIV UNAIDS

Yn dilyn llwyddiant y targedau 90-90-90 byd-eang ar gyfer dileu HIV, mae UNAIDS wedi ehangu'r targedau byd-eang i 95-95-95 erbyn 2025. Dangosyddion targedau UNAIDS yw i) bod 95% o bobl sy'n byw gyda HIV yn gwybod beth yw eu statws HIV, ii) bod 95% o bobl sy'n byw gyda HIV sy'n gwybod am eu statws yn cael eu trin a iii) bod gan 95% o bobl sy'n

byw gyda HIV sy'n cael triniaeth â llwyth feirysol ataliedig. Nid oes data ar gael ar statws y dangosyddion hyn yng Nghymru, ond mae gwaith yn mynd rhagddo ym mhedair gwlad y Deyrnas Unedig i fodelu amcangyfrifon o'r dangosyddion hyn yng Nghymru, Lloegr, Gogledd Iwerddon a'r Alban.

Fodd bynnag, mae'r adroddiad hwn yn ymdrin â thueddiadau mewn diagnosis HIV newydd yng Nghymru, nifer y bobl sy'n byw gyda thriniaeth HIV, a thriniaeth HIV a dderbynnir gan y rhai sy'n byw yng Nghymru. Yn 2022, cododd cyfradd HIV sydd newydd gael ei ddiagnosis yng Nghymru o 1.9 fesul 100,000 i 3.3 fesul 100,000. Fodd bynnag, roedd nifer yr unigolion a gafodd brawf wedi gostwng 35% yn ystod pandemig Covid-19 ac nid yw'r niferoedd profi wedi adfer yn llwyr. Yn 2023, roedd nifer yr unigolion a gafodd eu profi am HIV yn 88,902, sy'n ostyngiad o 6.3% ers 2015.

Yng Nghymru roedd y nifer lleiaf o bobl sy'n byw gyda HIV (80.7 fesul 100,000) o bedair gwlad y DU. Mae cyfraddau diagnosisu HIV newydd wedi gostwng i raddau mwy ymysg pobl iau 15-34 oed, lle mae darpariaeth PrEP a'r nifer sy'n manteisio arno ar ei uchaf. Yn unol ag adroddiad diweddaraf UKHSA (2022), mae 2,527 o unigolion yng Nghymru yn cael triniaeth HIV. Ers 2018 mae 4,090 o unigolion wedi cael PrEP ar bresgripsiwn yng Nghymru Mae presgripsiynu PrEP ymysg dynion wedi cynyddu i 71.7 fesul 100,000 ers ei sefydlu, cynnydd o fwy na 7 gwaith mewn chwe blynedd.

Atodiad C – Dulliau data triniaeth HCV a materion ansawdd data

Cyn 2022, cafodd holl gofnodion Triniaeth y byrddau iechyd ar gyfer cleifion yng Nghymru eu rhannu ag Iechyd Cyhoeddus Cymru drwy restrau excel y Byrddau Iechyd ac, ar gyfer rhai byrddau iechyd, cyflwyniadau drwy e-ffurflen electronig HCV drwy Borth Clinigol Cymru.

Yna, casglwyd yr holl gofnodion o'r ddwy ffynhonnell a'u dad-ddyblygu yn ôl enw cyntaf, ail enw a blwyddyn dechrau'r driniaeth. Nid oedd dyddiad geni a rhif GIG ar gael yn gyson ac felly ni ellid eu defnyddio ar gyfer dad-ddyblygu. Pan fo unigolion yn cael eu rhestru ond nad oes ganddynt ddyddiad dechrau triniaeth, ystyrir bod unigolion yn cael eu hatgyfeirio ond nid ydynt wedi dechrau triniaeth eto. Oherwydd anghysondebau mewn cofnodion enwau ar gyfer unigolyn unigryw, roedd angen dad-ddyblygu â llaw er mwyn lleihau gwella'n artiffisial nifer yr unigolion a gafodd eu trin bob blwyddyn. Felly, gallai gwall dynol fod wedi effeithio ar y ffigurau a gyflwynwyd.

Ar ben hynny, o fis Ionawr 2022 ymlaen, dim ond cofnodion triniaeth a gyflwynir ar yr e-ffurflen electronig sy'n cael eu cynnwys yn yr adroddiadau. Mae'n bosibl bod y ffigur ar gyfer 2022 yn artiffisial o isel oherwydd bod cofnodion yn cael eu cofnodi'n lleol ond heb eu cofnodi eto drwy'r e-ffurflen HCV. Bydd y ffigurau'n cael eu diweddarau'n ôl-weithredol mewn adroddiadau yn y dyfodol.

Atodiad D – Codau a dulliau ICD-10 Marwoldeb

Mae'r adroddiad yn defnyddio data marwoldeb o Set Ddata Marwoldeb y Swyddfa Ystadegau Gwladol ar gyfer y blynyddoedd 2015 i 2023.

Dewis Cofnod:

- Mae data'r Swyddfa Ystadegau Gwladol yn darparu un cofnod fesul unigolyn.
- Defnyddiwyd data lleoliad (cod LSOA) i ganfod marwolaethau sy'n digwydd yng Nghymru.

Nodi Achosion:

- Nodwyd achosion o farwolaethau sy'n gysylltiedig â HBV neu HCV ar sail presenoldeb cod ICD-10 ar y dystysgrif marwolaeth.
 - HBV: Y codau a ddefnyddiwyd oedd "B160", "B161", "B162", "B169", "B181", "B180", ochr yn ochr â thermau testun cysylltiedig megis "CARCINOMA HEPATOGELOL" neu "HEPATITIS B".
 - HCV: Y codau a ddefnyddiwyd oedd "B171" neu "B182", ochr yn ochr â thermau testun cysylltiedig megis "CARCINOMA HEPATOGELOL" neu "HEPATITIS C".
- Yn ogystal, cafodd codau ar gyfer Camau Terfynol Clefyd yr Afu (ESLD) eu cynnwys yn y chwiliad: "R18" neu "I850" neu "I983" neu "K704" neu "K720" neu "K721" neu "K729" neu "K767".

Cyfrifiadau Cyfradd:

- Mynegir cyfraddau marwoldeb fesul 100,000 o'r boblogaeth.
- Defnyddiwyd amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn y Swyddfa Ystadegau Gwladol ar gyfer Cymru i gyfrifo cyfradd gyffredinol y boblogaeth ar gyfer pob blwyddyn.
- Pan fydd data marwoldeb yn cael ei ddadgyfuno ymhellach yn ôl rhyw neu grŵp oedran, defnyddiwyd amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn cyfatebol y Swyddfa Ystadegau Gwladol ar gyfer y dadansoddiadau hynny.